ADALET BAKANLIĞI TARAFINDAN ÇIKARILIR

ADALET DERGİSİ

MİLLÎ KÜTÜPHANE
ANKARA

YIL : 43 SAYI : 7

A N K A R A
Yeni Cezaevi Matbaası
1 9 5 2

Adalet Bakanlığı tarafından bastırılan ve mevcudu bulunan dergi ve kitapların adları, fiatları aşağıda; satın alma şekli de Derginin iç kapağında gösterilmiştir.

Kitabın adı	Fiatı Kr.
Adalet Dergisi : 947 : 1 - 12 nci sayıları	300
» » : 948 : 1 - 12 » »	1000
» » : 949 : 1 - 12 » »	1000
» » : 950 : 1 - 12 » »	1000
» » : 951 : 4 - 12 » »	900
» » : 952 : 1 - 12 » »	1000
Adalet Mantığı (Tercüme)	300
Alman Ceza M. Usulü K. Şerhi (Rifat Taşkın Tercümesi)	175
Alman Ceza M. Usulü Kanunu (951) (Baha Arıkan Tercümesi)	300
Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi (938 basımlı)	50
Ayni Haklar Cilt : 1 (Wielan'dan tercüme)	600
» » » : 2 (» »)	750
Bağlamlar Kanunu Şerhi (H. Oser'den tercüme)	150
Ceza Kanunu üzerinde bir inceleme	75
Cezalı kanunlar ve bunları tatbik eden merciler üzerinde mülâhazalar	40
Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu esbabı mucibesi	50
» » » » üzerinde bazı izahlar	50
» » » » alfabetik fihristi	175
Deniz Ticaret Kanunu	50
Deniz Ticaret Hukuku (K. Berker tercümesi)	300
Devletler Umumi Hukuku (Ş. Devrin tercümesi)	300
Hâkimler Kanunu (942 basımlı)	50
İsviçre Federal Mahkemesi Kararları : 944	75
» » » » : 945	100
» » » » : 946	100
» » » » : 947	100
Madrid Konferansı (Ceza Hukuku hakkında) (tercüme)	100
Meşhut Suçlar Kanunu	15
» » » Talimatı	15
Noter Kanunu (942 basımlı)	50
Tamimler Mecmuası : 928/937	175
» » : 938	100
» » : 939/940	100
» » : 942/949	100
» » : 950	100
Varşova Konferansı (Ceza Hukuku hakkında) (Tercüme)	75
Yargıtay Kararları Ceza Bölümü : 941/942	300
» İçtihadı Birleştirme Ceza Bölümü Broşürü	50
» » » Hukuk » »	50
Zürih Şerhi : Aile Hukuku (949) (Dr. Tahir Çağa tercümesi)	300
» » : Borçlar Hukuku C. 1 (Dr. Recai Seçkin tercümesi)	300
» » : » » » 2 (» » » »)	300
» » : Giriş ve Kişinin Hukuku C. 1 (Volf Çernis Terc.)	300
» » : » » » » » 2 (» » »)	300
» » : Zilyedlik ve Tapu Sicilli (Suat Bertan tercümesi)	300

Dergiye konulmak üzere gönderilecek yazılar kâğıtların birer yüzüne seyrekçe satırlarla ve makine ile yeni Türkçe terimlerle yazılmış olmalıdır.

Devlet Nüshası

ADALET DERGİSİ

Yıl: 43 Temmuz: 1952 Sayı: 7

İÇİNDEKİLER

İNCELEMELER:		Sahife
Prof. Dr. Faruk Erem	Tehdit ve Cebir Kullanma Suçu	863—879
Dr. A. Pulat Gözübüyük	Gezici Mahkemeler hakkında etüd	880—885
Bahtiyar Karaçay	Bazı suç ve cezaların affı H. 5677 sayılı kanunun 2 nci maddesinin G. fıkrasının tatbikı üzerinde bir inceleme	886—888
M. Orhan Buyan	Hayvan öldürme ve yaralama suçları ve T. C. Kanununun 521 inci maddesinden doğan tereddütler	889—896
BİBLİYOGRAFYA		897—909
YARGITAY HUKUK KARARLARI		910—931
YARGITAY CEZA KARARLARI		932—941
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI		942—951

1956 SA 94
MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

TEHDİT VE CEBİR KULLANMA SUÇU

Yazan : **Prof. Dr. Faruk EREM**

Çok defa Tehdit Suçu (T. C. K. 191) Cebir Kullanma Suçu (T. C. K. 188) ile karıştırılmaktadır. Bu suçların bazı müşterek hususiyetler arzettiği muhakkaktır. Ezcümle bu iki suç mağdurun psikolojisinde aynı tesiri uyandırır. Her iki suçta da mağdurun iç hürriyeti (istediği gibi hareket etmeğe karar verme hürriyeti) ortadan kaldırılmıştır. Fakat birincide sadece tehdit kâfi sayılmış (Seni yaşatmam, sözünde olduğu gibi) ikincide ise muayyen bir gaye için maddi veya mânevi cebir kullanılması (Şu işi yapmazsan seni yaşatmam, sözünde olduğu gibi) şart koşulmuştur. Bu itibarla iki suçun aynı mahiyette farzolunarak, birinin diğerinin şiddet sebebi sayılması doğru değildir.

Tatbikatta tehdit suçuna «Basit Tehdit» Cebir Kullanma Suçuna da «Şartlı Tehdit» adı verilmektedir. Bu tâbirlerde isabet yoktur. Çünkü böyle isimlendirilecek olursa her iki suçun mahiyet birliği arzettiği zehabı uyanabilir.

I. Tehdit Suçu :

T. C. K. nun 191. maddesine göre «Bir kimse kanunda yazılı hallerin haricinde başkasını ağır ve haksız bir zarara uğratacağını bildirerek tehdidederse» cezalandırılır.

1. Suçun Mahiyeti : Bu suçun mahiyeti oldukça ihtilâflıdır. Suçun mahiyeti hakkındaki düşünceleri Carrara çok vazıh bir surette izah etmektedir (1):

Bazı müelliflere göre tehdit, hakaret ve sövme telâkki edilmelidir. Bu görüş doğru sayılamaz. Tehditte ne objektif, ne de sübjektif bakımdan, şeref ve haysiyete taarruz vasfı yoktur. Çünki failde, mağdurun şerefini ihlâl niyeti mevcut değildir. Bir kimseyi tehdidetmekle onun iyi şöhreti yok edilmiş olamaz.

Diğer bazı müellifler, tehditte, tehdide mevzu olan suça teşebbüs vasfı görürler. Bu da doğru olmayan bir anlayıştır. Çünki teşebbüsün şartları tehditte yoktur. Bir kimseyi meselâ ölüm ile tehditte adam öldürmeğe mâ-

---

(1) Carrara, II, § § 1573; Bu hususta bk. Florian, ss. 314; Noseda, nn. 384.

tuf «İcra Hareketleri» ne başlanmış olmaz. Bundan başka Tehdideden kimsenin öldürmek niyeti de yoktur. Failin yegâne gayesi mağdurda korku tevlidetmektir.

Bir emirle birlikte olmayan Tehditte «Hususi Suç» vasfı görmeyen müellifler de mevcuttur. Bu anlayış da doğru sayılamaz. Bir şeyi yapmak veya yapmamak veya bir şeyin yapılmasına müsaade etmek şeklinde olan bir emrin tahakkukuna mâtuf tehdit, neticede cebir kullanma suçundan başka bir şey değildir.

Tehdidi, Âmme Nizamına karşı suçlardan sayanlar da vardır. Böyle düşünenlerin hatası doğrudan doğruya zarar ile doğrudan doğruya olmayan zararı karıştırmış olmalarındandır. Doğrudan doğruya olmayan zarar bakımından bütün suçlar Âmme Nizamına karşı işlenmiş sayılmalıdır. Çünki bütün suçlar, vatandaşların kendi emniyetleri hakkındaki kanaati sarsar. Suçların birbirinden ayrılması, doğrudan doğruya olan zarara göredir. Doğrudan doğruya olmayan zarar bakımından tehdit âmmenin huzurunu değil, tehdidedilmiş olan ferdin huzurunu ihlâl eder. Bu itibarla tehdidin, ferdî huzuru ihlâl eden bir suç, dolayısı ile ferdin iç hürriyetini azaltan bir fiil olduğu aşikârdır. Tehdidi, suç saymağa sevkeden sebep, bu fiilin mağdurun ruhunda tevlidettiği tesirdir, mağdur kendini daha az hür hisseder.

Halen tehdit konusunda incelemeler iki noktaya inhisar etmektedir: Bu suçun mevzuu ferdî hürriyet midir? Yoksa suçun mevzuu ferdî emniyete mütaallik hukuk şuuru mudur? Bu ihtilâf daha ziyade sathidir. Çünkü tehdidin mevzuunu fert hürriyetinde bulan doktrin taraftarları dahi, tehdidin ferdin harici hürriyetine değil, daha ziyade bâtini bir hale taaruz teşkil ettiğini kabul etmektedirler ve iç huzur olmayınca ferdî hürriyetin mevcut olamayacağını kabul ederler (2).

Bu suçun mahiyeti hakkında, netice itibarile şöyle düşünmek doğru olur : Tehdit ferdin iç sükûnunu, diğer bir deyimle, ferdin hukuki emniyet şuurunu ihlâl ettiği için suç sayılmıştır. Tehdit hareket serbestîsi mânasında ferdî hürriyete tesir edeceği mütalâası suçun mahiyetini izaha elverişli değildir. Fakat ferdin hukuki emniyet şuuru da bir bakıma hürriyet fikrine müncer olacağından tehdit suçunu, hürriyete karşı suçlardan saymakta isabetsizlik yoktur. Tehdit, mağdurda «Emniyet Duygusu» nu

(2) Florian, II, ss. 251; Bu hususta bk. Tuozzi, II, s. 251.

kaldırır (3). lorian'ın dediği gibi, emniyet ve huzur içinde yaşamak dahi ferdî hürriyet mefhumuna dâhildir (4).

Mehaz Kanun, Carrara'nın düşüncesine sadık kalarak, tehdidin iç huzuru ihlâl eden ve bu itibarla hürriyeti tehdideden bir fiil olduğu neticesine varmış ve bu suçu şahıs hürriyetine karşı suçlar meyanına ithal etmiştir. Zanardelli gerekçesi bu hususta sarih kayıtları ihtiva etmektedir (5). Fransız Ceza Kanunu tehdidi şahıslara karşı işlenen suçlar meyanında kabul etmiştir (6). Buna mukabil aynı kanun yangın çıkarma tehdidini mülkiyete karşı suçlardan saymıştır (7).

2. Maddi unsur : Bu suçun maddi unsuru «Başkasını ağır ve haksız bir zarara uğratacağını bildirerek tahdidetmek dir. Mağduru böyle bir zarara uğratmak iradesinin izharı ile tehdit suçunun maddi unsuru vücut bulmuştur.

Ağır ve haksız bir zarara uğratacağını mağdura bildirmek suretile fail müstakbel bir tehlikenin insanlarda tevlidedebileceği huzursuzluğu mağdurda da tevlidetmiş olmakla suç tekemmül etmiş olacaktır. Tehdit bir «Tehlike Suçu» dur. Bu itibarla muayyen bir neticenin husule gelmiş olması şart değildir.

Tehdidin, tehdidedilenin vukufuna ulaştığı anda suç tekemmül etmiş sayılmalıdır. Bu andan evvel mağdurda bir huzursuzluk mevcut olamaz.

Tehdit «Şeklî Suçlar»dandır. Bu itibarla «Teşebbüs»e müsait değildir. Fakat bu suçun birbirini takibeden icra fiilleri ile de işlenmesi mümkündür, mektupla tehditte olduğu gibi. Bu çeşit tehditlerde «Nâkıs Teşebbüs» mevcut olabilir, muhataba ulaşmadan evvel tehdit mektubunun ele geçmiş olması gibi. Fakat tehdit suçlarında hiçbir zaman «Tam Teşebbüs» bahis mevzuu olamaz. Çünki bütün icra fiilleri tamamlandıktan sonra suç tekemmül etmiş demektir.

a) Zarar mefhumu : Mağdurun bir hakkının veya meşru bir menfaatinin ihlâl edileceği tehdidi bu suçtaki «Zarar» mefhumunu meydana getirir. Zararın mahiyetinin ehemmiyeti yoktur. Zarar mülkiyete olabileceği gibi mânevi de olabilir. Fakat her halde bir «hak» veya hukukan himaye gören bir «Menfaat» bahis mevzuu olmalıdır. Bu sebeple uhrevi bazı zararlarla tehdit (Cehenneme göndermek tehdidi gibi) suçu meydana getirmez. Fakat bu çeşit tehditler, din adamları tarafından, sıfatlarından fayda-

(3) Garraud, V, n. 1951.
(4) Florian, II, ss. 316.
(5) Bu hususta bk. Nocito, s. 797.
(6) Fransız C. K. 305 - 308'
(7) Bu hususta bk. Garraud, V, n. 1952.

lanmak suretile, yapılacak olursa, bazı sahalarda fena neticeler tevlidedebilir. Bu husus, Kanunun 242. maddesi ile (f. 2) kısmen karşılanmıştır.

Tehdidin mevzuu olan zararın gayrimuayyen olmaması lâzımdır. «Ben sana gösteririm» sözü —ekseriya— gayrimuayyen bir zarara taallûk eder. Fakat tehdideden ile edilen arasındaki münasebetler ve hâdisenin sair maddi hususiyetleri gayrimuayyen mevzulu tehditlere vuzuh vermiş olabilir. Zararın gayrimuayyen olup olmadığı hususunun takdiri «Fiili meseleler» dendir, yargıcın takdirine bırakılmalıdır.

Zarar ağır ve haksız olmalıdır. Zarar hafif ise bu hal cezayı azaltıcı bir sebeptir (T. C. K. 193, f. 3). Tehdit suçu, ekseriya ölüm tehdidi şeklinde işlenir, fakat bir eve ateş vermek tehdidi, mağdur için çok önemli bir vesikayı tahribetmek tehdidi gibi hususlara da raslanır (8).

Haklı bir sebebe dayanan tehditler suç değildir, borcunu ödemeyen borçlusunu mahkemeye gitmekle tehdideden alacaklı suç işlemiş olmaz. Bir suça vâkıf olan kimsenin faili ihbar etmek tehdidi 191. maddeye girmez. Zararın «Haksız» sayılması için suç olan fiillerden birine taallûk etmesi şart değildir. Kanunumuz, bazı kanunların aksine (Kşz. Alman C. K. § 241) suç teşkil etmeyen haksız zararları da tehdit için kâfi saymıştır. Kanunumuzun böyle hareket etmiş olması doğrudur. Çünkü suç teşkil etmeyecek olan zararlar dahi mağdurun huzurunu ihlâl edici bir tehdidin konusu olabilirler.

Husulü insanın iktidarı dışında olan zararlara mütaallik tehditlerin (mağdurun tarlasına dolu yağdırmak tehdidi gibi) suç sayılmaması lâzımdır. Fakat bu gibi hallerde failin zararı tevlidetmek iktidarına sahip olmamasına rağmen mağdurun akli durumunu nazara almak doğru olur. Aklen zayıf mağdur üzerinde, normal insanda tesir icra edemeyecek olan bir tehdit şiddetli bir korku yaratabilir.

Tahakkuk etmesi tehdidedilen kimsenin iradesine bağlı olmayan bir şarta bağlanmış tehditler de cezayı müstelzim sayılmalıdır. Hasta olan çocuğunu kurtarmadığı takdirde kendisini öldüreceğini bir tabibe bildiren kimse —hastanın iyileşmesi tabibin müdahalesine değil, hastalığın seyrine tâbi olan hallerde dahi— tehdit suçu işlenmiş olur (9).

Tehdit söz ile, yazı ile olabileceği gibi temsilî işaretlerle de (mağdurun evinin kapısına ölüm işareti çizmek gibi) olabilir. Hiçbir söz sarfetmeksizin sadece basit bir hareket dahi tehdit mânasına gelebilir. Fakat her halde tehdidin korku tevlidine elverişli olması lâzımdır. Elverişlilik izafi-

(8) Clerc, I, n. 107.

(9) Clerc, I, n. 107.

dir. Bu itibarla elverişliliğin mücerret ve umumi şekilde değil, mağdurun şahsı bakımından, kısacası müşahhas olarak ölçülmesi lâzımdır. Fakat elverişlilik ile tehdidin konusu olan zararın fiilen husule gelmesi hali ayrı şeylerdir. Zararın husulü, suçun tekemmülü için şart değildir. Suç, neticeden müstakil olarak da mevcuttur.

Netice husule gelmiş olmakla tehdit suçunun vasfı her zaman değişmiş olmaz. Çünki neticenin kanunda müstakil olarak suç sayılmamış olması mümkündür. Eğer netice ayrıca suç sayılmış ise, failin fiilinden mütevellit —zaman bakımından dahi— ayrı iki hâdise mevcuttur, suçların içtimai hükmü tatbik olunmalıdır (10).

Tehditte kullanılan vasıtanın gerçekten elverişli olması şart değildir. Eğer tehdit maksadı ile bir kimseye dolu veya boş olsun, silâh çekilecek olursa, mağdur silâhın boş olduğunu bilmiyorsa suç husule gelmiş olur. Kanun vâzıı, tehdidi suç saymak suretile ferdin iç huzurunu sağlamak istemiştir. Eğer vasıtanın zararı tevlidetmeğe fiilen elverişli olması şart koşulacak olursa kanun vâzının gayesi pek çok hâdiselerde tahakkuk etmemiş olacaktır (11). Fakat ne de olsa yargıç her hâdisede bu hususdaki takdirini makul şekilde kullanmalıdır. Bu itibarla meselâ çok uzak mesafeden mağdura tehdit makamında silâh gösterilmiş olması halinde —mağdur normal bir kimse ise— böyle bir korkunun husule gelebileceği kabul edilemez (12).

b) Vukuf şartı : Evvelce işaret edildiği veçhile suç, tehdidin mağdurun bilgisine (vukufuna) ulaştığı anda tekemmül etmiş olur. Kanun tehdidin mağdurun huzurunda olmasını şart koşmamaktadır. Kanunun aradığı şart mağdurun tehditten haberdar olmasıdır. Bu itibarla mağdurun gıyabında ve fakat onun vukufuna ulaşmış tehditler de cezayı müstelzimdir. Kanunun imzasız mektupla yapılan tehditte (T. C. K. 188, f. 3) şiddet sebebi kabul etmiş olması gıyabi tehdidi kabul ettiğini açıkca göstermektedir. «Gıyapta vâkı olan tehdit cürmünün teşekkülü, tehdidin mutazarrıra irsali kastının tahakkukuna bağlıdır' (13).

3) Mânevi Unsur : Mağduru haksız bir zarara uğramak için tehdit hususunda şuurlu bir irade tehdit suçunun mânevi unsurunu teşkil eder. Failde hareketinin haksızlığı şuurunun mevcut olması zaruridir. Eğer failde, hareketinin haklı olduğuna dair mâkul bir inanç mevcut ise

(10) Manzini, IV, n. 1248.

(11) Aynı mahiyette Florian, II, ss. 318.

(12) Bu hususta bk. Majno, II, n. 835.

(13) 1 CD. 16-9-935 e, 123 k. 113 (Erem Gerekçeli T. C. K. 191, n. 2),

(Başkasının evine hakkı olmadığı halde girmek isteyene karşı mesken sahibinin tehditte bulunması gibi) kasıt mevcut değil demektir. Fakat müphem bir fikir veya yanlış kanaat böyle bir inancın husulüne kâfi değildir.

Tehditte kastın şart oluşu ciddi olmayan tehditlerin (meselâ şakadan tehdit) suç sayılmamasını muciptir.

Yargıtay «Kavga sırasında hiddet saikası ile sarf edilen sözlerde tehdit kastının bulunamayacağı «içtihadındadır (14). Hiddet ile sarfedilen sözlerin ciddi bir tehdit kastına dayanamayacağı mütalâasından hareket eden Yargıtay umumiyetle kavgada sarfedilen sözleri tehdit telâkki etmemek neticesine varmış bulunmaktadır. Zannımıza göre tehdidin ciddi olması esastır. Hiddet saikası ile sarfolunan sözlerin her zaman ciddi olmadığını iddia etmek doğru değildir. Çünki Kanunumuz «Hiddet Heyecanı» nın kastı kaldırabileceğini kabul etmemiştir. Çünki Hiddet Heyecanının nazara alındığı umumi hüküm «Haksız Tahrik» hükmüdür (T. C. K. 51). Kanun bu heyecana kastı kaldırıcı değil, cezayı azaltıcı tesir tanımıştır. Bu itibarla kavgada sarfedilmiş olsa dahi tehdidi mutazammın sözler cezayı müstelzim sayılmalı ve fakat bunları sarfeden kimse tahrik edilmiş ise ve bu tahrik haksız ise, cezası 51. maddeye göre azaltılmalıdır (15).

Failin doğrudan doğruya olan gayesi mağdurda bir korku tevlidetmek, dolayısı ile onun iç huzurunu ihlâl etmektir. Bu her çeşit tehdit suçunun değişmez gayesidir. Fakat her hâdisede failin doğrudan doğruya olmayan gayesi farklı olabilir.

Fiilin takibettiği gayenin suça, tehditten başka bir cürüm mahiyeti vermemesi lâzımdır. T. C. K. nun 191. maddesinde yer alan «Kanunda yazılı hallerin haricinde« ibaresi bu mânaya gelir. Bu itibarla bir fiili işlemesi veya işlememesi veya işlenmesine müsaade etmesi için mağdurun tehdidedilmesi halinde 191. madde değil, 188 madde tatbik edilmelidir. Bir kimseyi gayri meşru surette şahsi hürriyetinden mahrum etmek için tehditte bulunmak halinde 179. madde (f. 2) tatbik olunmalıdır.

4. Şiddet Sebepleri : Eğer tehdit fiili, silâh ile, yahut kendini tanınmayacak bir hale koyarak veyahut birkaç kişi tarafından birlikte veya imzasız mektup, hususi işaretler, mevcut veya mefruz bazı gizli cemiyetlerin husule getirdikleri tehdit kuvvetinden istifade ile işlenmiş ise ceza artırılır. Bu şiddet sebeplerinin mahiyeti ilerde izah edilecektir.

---

(14) CGK. 31-1-944 e. 32 k. 31.

(15) Bu hususta bk. Manzini, IV, n. 1251; Florion, II, ss. 324; Aksi mütalâa Majno, II, n, 833.

5. Hafif Zarar Tehdidi : Kanunumuza göre tehdidin ağırlığı bir şiddet sebebi değildir. Çünki 191. maddenin birinci fıkrası mağduru «ağır zarara» uğratmak hususunu suçun unsuru saymıştır. Aynı maddenin son fıkrası ise «Sair Tehdidat» kaydı ile haksız, fakat ağır olmayan bir zarara uğratacağını mağdura bildirmek suretile yapılacak tehditleri kasteder. İtalyan Yargıtayı tokat atmak tehdidini 191. maddenin son fıkrasına giren tehditlerden saymıştır (16).

Hafif zarar tehdidinde de, zarar «Haksız» olmalıdır. Çünki haksız değilse, zarar tehdidin mevzuu olamaz.

T. C. K. nun 191. maddesinin son fıkrası hükmü, müstakil bir tehdit suçu vaz'etmiş değildir. Bu hüküm, 191. maddenin birinci fıkrasında yazılı tehdit suçu hakkında cezayı azaltıcı bir sebeptir. Bu itibarla hafif zarar tehdidinde dahi tehdit suçunun mânevi unsuru mevcut olmalıdır. T. C. K. nun 191. maddesinin birinci fıkrasında yazılı halin «Kasten tehdit», son fıkrasında yazılı halin «Tehevvüren» yani «Haksız Tahrik Neticesinde Tehdit»e ait olduğu mütalâası vârit değildir (17). Zarar hafif olsun, ağır olsun, hâdisede haksız tahrik mevcut ise failin cezası 51. maddeye göre azaltılır.

Eğer tehdidin mevzuu olan «Hafif zarar» ika da edilmiş ise bu hal, hâdiseyi «Ağır Zarar Tehdidi» haline inkılâbettirmez. Çünki ika edilmiş olsa bile zarar hafiftir. Eğer ika edilmiş bulunan zarar bizatihi suç teşkil ediyorsa bu suç ile 191. maddenin son fıkrasına uyularak cezası azaltılmış olan tehdit suçu içtima eder (18).

II. Cebir Kullanma Suçu :

T. C. K. nun 188. maddesine göre :«Bir kimse bir şeyi işlemek veya işlenmesine müsaade etmek yahut o şeyi işlememeğe mecbur etmek için diğer bir şahsa cebri şiddet gösterir veya onu tehdidederse» cezalandırılır.

Bazı müellifler Cebir Kullanma Suçunun «Suç İşleme Kararı» nın cezalandırılmasından ibaret olduğu, bu itibarla bu suçun sadece suç kararlarının cezalandırılmaması gerektiği kaidesinin bir istisnasını teşkil ettiği mütalâasındadır. Bu mütalâada isabet yoktur. Cebir Kullanma Suçunun tekemmülü için maddi veya mânevi cebrin (tehdidin) kullanılmış olması lâzımdır. Bu ise suç kararını aşan bir şeydir.

(16) Lucchini, m. 156, n. 20; bk. Manzini, IV, n. 1253.
(17) Bu hususta bk. Majno, II, n. 840; Manzini, IV, n. 1253.
(18) Manzini, IV, n. 1253.

T. C. K. nun 188. maddesi fertlerin kendi kendilerine karar ve hareket edebilme hürriyetlerine karşı taarruzları cezalandırır. Bir kimseye karşı, bir şey yapması veya yapmaması veya bir şeyin yapılmasına müsaade etmesi için maddi veya mânevi cebir kullanmak o kimsenin istediği gibi karar ve hareket edebilme hürriyetini kaldırır, veya tahdideder.

Kanunun bu hükmü tamamlayıcı hükümlerdendir. Kanun karar ve hareket hürriyetini tam olarak koruyabilmek için bu hükmü vaz'etmiştir. Eğer bir fiil, kanunda hususi bir hükümle ayrıca suç sayılmış ise o hüküm tatbik olunur. Müstakil suç bahis mevzuu değilse tamamlayıcı bir hüküm olan 188. madde tatbik edilecektir. Maddi cebir ve tehdit birçok hükümlerde başka suçların unsuru veya şiddet sebebi sayılmıştır. Böyle olan hallerde ait olduğu hükümler tatbik edilir. Bu itibarla çalışma hürriyeti aleyhine cürümlerde T. C. K. nun 201. maddesinin tatbiki gerekir (19). Bu maddenin tâyin ettiği unsurların mevcut olmadığı hâdiselerde —şartları varsa— 188. madde tatbik olunabilir. Taşınabilir bir malın zilyedi hakkında o malı teslime mecbur etmek için cebir kullanma halinde, 188. madde değil, 495. madde tatbik olunmalıdır. Siyasi haklarını kullanmaktan menetmek için bir kimse hakkında cebir istimali halinde de 174. madde nazara alınmalıdır. Bir şey yapması veya yapmaması veya yapılmasına müsaade etmesi için bir kimse hakkında müessir fiilde bulunmak halinde de 188. maddenin değil, 456. maddenin tatbiki lâzımdır. Fakat 78. madde gereğince içtima hükümlerinin tatbiki gerektiği kanaatinde olan müellifler de vardır (20).

Cebir kullanmanın meşru sayılabileceği hallerde bu suç cezayı müstelzim değildir. Mehaz Kanunun 1887 tarihli tasarısında «Gayri meşruluk» tâbiri mevcut idi, lüzumsuz görüldü, kaldırıldı (21). Bu itibarla meşru müdafaada tecavüzü defi zarureti ile işlenen cebir cezalandırılamaz.

«Gayri meşruluk «bazı hâdiselerde kati olarak bellidir. Bir kimse geçerken diğer bir kimseyi şapkasını çıkarmağa veya selâm vermeğe mecbur etmek için cebir kullanmak gibi. Manzini (22) bir kadını cinsî temasa mecbur etmek ve suçun tekemmül etmesine mâni olmak isteyen diğer bir şahıs hakkında da cebir istimal etmek halinde Irza Geçme suçu ile Cebir İstimali Suçunun içtima ettiği mütalâasındadır. Gayri Meşruluğun katî bir şekilde anlaşılamadığı hâdiselerde kişi hürriyetinin tercihi, dola-

(19) Grev ve çalışmaya mâni olmak için fabrikaları işgal hususunda bk. Clerc, I, n. 108.

(20) Bu hususta bk. Noseda, n. 310, s. 653.

(21) Majno, II, n. 820.

(22) IV, n. 1235, s. 563, nt. 5.

yısile suçun mevcudiyeti kabul olunmalıdır. Üzerinde kanuni her hangi bir yetkiye sahip bulunmadığı kimseye karşı —meselâ fena tanınmış diğer bir şahıs ile görüşmemesi için— cebir kullanma halinde, saikın dürüstlüğüne rağmen suç mevcut sayılmalıdır. Resmî makamlar eli ile istihsali mümkün bir hakkını elde etmek için cebre başvurmak halinde cebir istimali suçu teşekkül etmez, bu çeşit hâdiselerde —şartları mevcut ise— kendiliğinden ihkakı hak suçu ortaya çıkar (T. C. K. 308, f. 2). Meşru bir hakkın himayesi için nispetsiz bir vasıta kullanmak (meselâ bir kimsenin kendi arazisinden bir kere daha geçecek olursa kendisini öldüreceğini komşusuna bildirmesi) halinde de «Gayri meşruluk» unsurunun mevcudiyeti kabul olunmalıdır.

1. Suçun Mağduru : Mahiyetindeki hususiyet dolayısile bu suçun mağduru üzerinde de durmak lâzımdır. Kimlerin bu suçun mağduru olabilecekleri hususunda müellifler arasında çatışma vardır (23). Zannımıza göre meselenin Cebir Kullanma Suçunun mahiyetine göre çözülmesi mümkündür. Bu suç ferdin hürriyetine karşı işlenen suçlardandır. O halde kişi hürriyetinden hukukan faydalanan her fert bu suçun mağduru olabilir. Bu itibarla «Tüzel Kişiler»e karşı bu suç işlenmiş olamaz. Gayri muayyen adedde kimselerden müteşekkil topluluklar bu suçun mağduru telâkki edilemezler. Fakat topluluklara karşı cebir istimali, tesirini dolayısı ile muayyen fertler üzerinde tevlidediyorsa suç teşekkül etmiş sayılmalıdır. Bu itibarla bir mahalde şu veya bu siyasi veya dinî kanaatte olduğu bilinen mahdut, fakat gayrimuayyen adedde kimseleri ihtiva eden bir topluluğa mensup olanlar hakkında ölüm tehdidi karşısında bu topluluktan her hangi bir şahıs suçun mağduru olduğunu iddia edebilmelidir.

Her gerçek kişi (Hakiki Şahıs) bu suçun mağduru olabilir mi? Bu husus bilhassa iradesine hukuki neticeler tahmil edilemeyecek kişiler (küçükler, aklen mâlûl olanlar) bakımından önemlidir. Bu gibi kimselerin suçun mağduru olamayacağını ileri süren müellifler mevcuttur (24). Bu görüşte isabet yoktur. Hukuki neticeler tevlidine elverişli irade sahibi olmak ile fert hürriyetinden faydalanmak ayrı şeylerdir. Cebir istimali suçunun ferdin iç hürriyetine, başkasının iradesine tâbi olmamak hürriyetine taallûk ettiği evvelce görülmüştü. İradesi muteber olmayanların dahi bu hürriyete sahip bulunduklarını kabul etmek lâzımdır.

2. Mânevi Unsur : Bu suçun mânevi unsuru «Umumi Kast» dır. Bir şey yapması veya yapmaması veya bir şeyin yapılmasına müsaade et-

(23) Bk. Florian, ss. 345; Noseda, n. 314, 316, 318.

(24) Bk. Noseda, n. 316.

mesi için mağdura kendi arzusunu kabul ettirmek ve bunu elde etmek için maddi veya mânevi cebir kullanmak iradesi umumi kasta vücut verir.

Her hâdisede failin iki gayesi mevcuttur. Bunlardan birisi «Doğrudan doğruya gaye» diğeri «Doğrudan doğruya olmayan gaye»dir. Mağdurun bir şey yapmaması veya yapması veya yapılmasına müsaade etmesi neticesini istihsal etmek failin doğrudan doğruya gayesidir. Failin böyle bir neticeyi niçin istihsal etmek istediği hususu, dğer bir deyimle, saiki (menfaat saiki, şehvet hissi v.s.) doğrudan doğruya olmayan gayeyi teşkil eder. Kanun bu suçta sadece umumi kastı aramakta, hususi kast üzerinde durmamaktadır. Bu itibarla failin doğrudan doğruya olmayan gayesinin, yani saikının ehemmiyeti yoktur. Saik iyi bir duygu olsa bile —Kanunumuzun dayandığı umumi prensiplere göre— fiilin mahiyeti değişmiyecektir. Manzini şu misali verir (25): İyi etmek maksadı ile (doğrudan doğruya olmayan gaye) bir tabip, hastası üzerinde onu muayyen bir tedaviye veya ameliyata mecbur etmek (doğrudan doğruya olan gaye) için cebir istimal ederse —doğrudan doğruya olmayan gayenin iyiliğine rağmen— cebir istimali suçunu işlemiş olur.

Doğrudan doğruya olan gaye —yani mağdurun bir şeyi yapması, yapmaması veya bir şeyin yapılmasına müsaade etmesini sağlamak gayesinin mevzuu meşru bir fiil gayriahlâki bir fiil, veya suç teşkil eden bir fiil olabilir. Bu hususun bilhassa failin, mağdurun bir hareketine mâni olmak istediği hallerde ehemmiyeti büyüktür (26).

a) Meşru Fiil : Bu gibi hallerde mağdurun haddi zatında gayri meşru olmayan bir şeyi yapmasına mâni olmak maksadı ile (meselâ evini muayyen bir şahsa kiraya vermemesi için) mağdur hakkında cebir kullanan fail bu suçu işlemiş olur.

b) Gayriahlâki fiil : Failin mağdur tarafından yapılmasına veya yapılmamasına mâni olmak istediği şey gayriahlâki bir fiil olabilir, kötü hayat sürmesine mâni olmak için bir kimsenin kardeşi üzerinde cebir istimal etmiş olması gibi. Hukuki bir müeyyide ile yasak edilmemiş olan fiilleri menetmiş olmak maksadı ile hareket etmiş olması failin mesuliyetini kaldırmaz. Kanunun suç saymadığı hareketleri yapmak, bunlar ahlâkın kötü sayılmış olsalar bile, ferdin hakkıdır. Bunlara mâni olmak için cebir istimali meşru görülecek olursa bundan sayısız mahzurlar ve suistimaller ortaya çıkar.

(25) Manzini, IV, n. 1237.

(26) Bu hususta bk. Florian, ss. 346, 347; Manzini, IV, n. 1237! Noseda n. 321; Peratoner, ss. 256.

c) Suç teşkil eden fiil : Mağdurun suç işlemesine mâni olmak için cebir istimali suç sayılacak mıdır? Bu husus doktrinde oldukça münakaşalıdır. Müelliflerin çoğu böyle bir maksatla cebir istimalinin suç sayılamayacağı mütalâasındadırlar. Böyle hallerde cebir istimalinin suç sayılmamasına sebep olarak ileri sürülen düşünceler şunlardır : Bu gibi hallerde failde «fiilin gayri meşruluğu şuuru» mevcut değildir. Bundan başka bir suçu menetmek için cebir istimalini suç saymak kanun vâzıını tenakuza düşürmek olur, kanunun suç saydığı bir fiili menedici hareketleri de suç saymak mantıki değildir.

Bu iki sebep inandırıcı sayılmıyabilir. Fakat şu mütalâada hakikat hissesi büyüktür : Cebir istimali suçu, ferdin hürriyetini korumak maksadı ile ihdas edilmişlerdir. Fertler, iradelerini fiil haline inkilâbettirmek hürriyetine sahiptirler. Fakat bu hürriyet, kanunun menetmediği hareketler için bahis mevzuudur. Suç teşkil eden fiilleri işlemek hürriyeti mevcut olmadığından böyle bir serbestîyi tahdidedici hareketlerin de suç sayılmasına imkân olamaz.

3. Maddi Unsur : Fail, bir şey yapması veya yapmaması veya bir şeyin yapılmasına müsaade etmesi için mağdur hakkında «Cebrü şiddet gösterir veya onu tehdidederse» suçun maddi unsuru teşekkül etmiş olur. Kanunumuz (T. C. K. 188) bu suçun işlenebileceği vasıtaları «Cebir» ve «Tehdit» olarak tâyin etmiştir. Mağdurun bir şey yapması veya yapmaması veya bir şeyin yapılmasına müsaade etmesi hususunu, Kanunun gösterdiği bu iki vasıtadan başka vasıtalarla elde eden kimse hakkında 188. madde tatbik edilemeyecektir. Meselâ böyle bir gaye için cebir veya tehdide başvurulmaya ve fakat sadece «Hile» kullanan kimse cezasız kalacak tır. Halbuki hile istimali halinde dahi, kanun vâzının cezalandırmak istediği husus (yani iç hürriyetin ihlâl edilmiş olması) husule gelmiş bulunmaktadır (27).

Mağdurun iç hürriyetini ihlâle elverişli her türlü maddi vasıtanın kullanılması «Cebir» Teşkil eder. Bu itibarla mağdur üzerinde maddi bir tazyikın icrası şart değildir. Mağdurun, bir şey yapması veya yapmaması veya bir şeyin yapılmasına müsaade etmesi için ipnotizma ile uyutulması veya her hangi bir narkozla bayıltılması hallerinde de cebir kullanılmış sayılmalıdır (28).

Cebrin hedefi mağdurun iç hürriyetini tahdit, onun iradesine tesir etmektir. Bu itibarla cebrin mağdur üzerinde istimali şart değildir. Mağ-

(27) Bk. Manzini, IV, n. 1233; Florian, ss. 343.

(28) Bk. Noseda, m. 310; Florian ss. 343.

durun yakınlık duyduğu kimseler (yakın akrabaları gibi) ve hattâmağdur için ehvamiyet arzeden eşya üzerinde cebir istimali dahi mağdurun iradesine tesir edeceğinden bu gibi hallerde de 188. madde tatbik edilmelidir. Esasen Kanunun bu hükmü, «Mağdur üzerinde Cebir İstimali» ne munhasır olacak tarzda kaleme alınmamıştır. Bu maddede kullanılan «diğer bir şahsa cebrü şiddet göstermek» genişletici yorumu gerektiren bir ibaredir.

Suç «Tehdit» ile de işlenebilir. Çünkü «Mânevi Cebir» den ibaret olan tehdit ile de mağdurun iç hürriyeti ihlâl edilmiş olabilecektir. Tehdit, bir şeyin yapılması, yapılmaması veya yapılmasına müsaade edilmesi, aksi takdirde bir zarara uğratılacağının bildirilmesidir. Tehdidin konusu olan zararın ika edilmiş olması şart değildir. İstenilen şey yapılmadığı takdirde böyle bir zarar ika edileceği veya edilebileceği hususunda tehdidin ciddi bir endişeyi tevlide müsait olması kâfi sayılmamalıdır. Tehdit, beyanname taliki şeklinde de olabilir (29).

Cebir kullanma suçunda Kanun - Tehdit suçunun aksine - «ağır ve haksız bir zarara uğratmak» dan bahsetmektedir (kşz. TCK 188, 191). Haksızlığı tehdidin mevzuunda değil, tehdit edenin istediği şeyde aramak lâzımdır. Çalmak istedikleri malın sahibini, o malı kendilerine sattığını yazılı olarak beyan etmek için tehdideden kimsenin 188. maddedeki suçu işlemiş olacağı tabiîdir (30). Bu hâdisede hem tahdidin mevzuu ve hem de tehdidedenin isteği haksızdır. Bir kimseyi, onun tarafından işlenen suçu ihbar tehdidi ile bir miktar para vermeğe icbar etmek halinde de 188. madde tatbik edilmelidir (31). Bu hâdisede yalnız istenilen şey haksızdır. Buna rağmen tehdit suçu mevcuttur.

Cebir istimali suçunda «Tehdit»in vasıta olarak kullanılması hali (T.C.K. 188) ile Tehdit Suçu (T.C.K. 191) nun tefriki - bazı hâdiselerde oldukça güçtür. Tefrikın şu yolda yapılması doğru olur: Tehdit suçunda tehdidin katî olması (meselâ seni öldüreceğim tarzında) veya şarta bağlanması (meselâ şunu yapmazsan veya yaparsan veya yapılmasına müsaade etmezsen seni öldüreceğim tarzında) arasında fark yoktur. Çünki her iki halde de tehdidin konusu olan zarar «Müstakbel bir zarar» dır. Cebir kullanma suçunda ise mağduru bir şey yapmağa veya yapmamağa veya yapılmasına müsaade etmeğe zorlanmağa mâtuf hareketlerde «derhal» veya «derhale yakın» bir vasıf vardır. Tehdidin, tehdidolunanın vukufuna vâsıl olduğu an (veya maddi cebrin istimal edildiği an) ile failin talebettiği

(29) Lucchini, m. 154, n. 2; İt. Yg. kararı.
(30) İtalyan Yg. Kararı (Lucchini'den naklen, m. 154, n. 9).
(31) Manzini, IV, n. 1233.

şeyin yapılmaması anı arasında derhal veya derhale yakın olmak rabıtası mevcuttur. Eğer failin tehdidi, tehakkuku istikbale taallûk eden bir şarta (meselâ bu işi tekrar yaparsan seni öldüreceğim) taallûk ediyorsa cebir kullanma suçu yerine tehdit suçu kaim olur (32). Yargıtayın bir başka gerekçe ile aynı neticeye varan kararlarına tesadüf edilmektedir : İcbar veya men'in haksız olması yani yapmak hakını haiz olduğu şeyin yapılmasını meni veya yapmamak hakkı olan şeyi yapmayı icbar için olması 188. maddenin esas unsuru olduğu ve tahliye edilerek ayrılmış olan ve dolayısı ile eve tekrar girmek hakkını haiz bulunmayan mağdurun girdiği takdirde öldüreceğini tazammun eden sözlerin mağdurun yapmak hakkını haiz olduğu şeyi yapmaktan menedemiyeceği gözetilmeden 191 madde yerine 188. madde ile karar verilmesi yolsuzdur» (33).

Bu suça teşebbüs mümkün müdür? Bir anlayışa göre Cebir Kullanma Suçunun tekemmülü için, failin tahakkukunu istediği neticenin husule gelmiş olması lâzımdır Çünki netice husule gelmemiş olduğu müddetçe mağdurun hürriyeti de tahdidedilmiş değildir. Bu anlayış benimsenecek olursa cebir kullanma suçu «Maddi Suçlar»dan sayılacak ve «Teşebüs»e müsait bir suç telâkki edilecektir. (bk. Alman CK § 240, f. 2). İkinci bir anlayışa göre Cebir Kullanma suçu, Kanunun zikrettiği vasıtaların kullanılması ile tekâmmül eder, neticenin husulü şart değildir. Bu itibarla cebir kullanma suçu «Şekli Suçlar» dandır ve «Teşebbüs»e müsait değildir. İkinci anlayışta isabet vardır. Çünki vasıtaların istimali ile, kanunun cezalandırmak istediği şey, yani mağdurun iç hürriyetine taarruz husule gelmiştir. Kanunumuz ikinci anlayışı kabul etmiştir.

Kanunumuza göre Cebir Kullanma suçuna teşebbüsün mümkün olup olmadığını tâyin için teşebbüsün şartlarının bu suçta tahakkukunun mümkün olup olmadığınıaraştırmak lâzımdır. Tam teşebbüsün şartları, Cebir Kullanma Suçunda, hiçbir zaman tahakkuk edemez. Çünkü bütün icra fiilleri tamamlandıktan sonra suçun husule gelmemiş olması imkânsızdır. Fakat failin ihtiyarı dışında bir mâni sebepten dolayı - ender olsa bile bazı hâdiselerde - icra fiillerinin tamamlanmamış olması mümkündür. Tehdidi mutazammın mektubun muhataba ulaşmasından evvel ele geçmiş olması gibi (34).

4. Şiddet Sebepleri : T . C. K. Cebir Kullanma Suçu hakkında birkaç şiddet sebebi kabul etmiştir.

---

(32) Bu hususta bk. Manzini, IV, n. 1237; 1249.

(33) 4. CD. 10/10/1951, E. 7688, K. 7701.

(34) Bu hususta bk. Florian, ss. 354; Manzini, IV, n. 1236: Majno, II, n. 821; Lucchini, m. 154, n. 19; Garraud, V, n. 1964.

17

a) Maksadın Husulü: Eğer fail «Tasavvur ettiği maksadı istihsal etmiş ise» (T. C. K. 188, f. 2), «Arzu olunan maksat istihsal olunmuş ise» (T. C. K. 188, f. 4) ceza arttırılır. Kanunun kullandığı ibareler müphemdir. Kanunun şiddet sebebi saymak istediği şey, «Doğrudan doğruya olan maksat» ın istihsal edilmiş olmasıdır. Cebir istihsali suçunda doğrudan doğruya olan maksat, bir şey yapılması, yapılmaması veya yapılmamasına müsaade olunmasıdır. Eğer cebrin istimali neticesinde mağdur istenileni yapmış veya yapılmasına müsaade etmesi kendisinden istenilen şeyin yapılmasına müsaade etmiş ise «Tasavvur edilen maksat istihsal olunmuş», «Arzu olunan maksat istihsal edilmiş» sayılmalıdır. Failin, daha ileriye mâtuf maksadı, yani doğrudan doğruya olmayan maksadının istihsali, şiddetsebebinin tatbikı için şart değildir.

Doğrudan doğruya olmayan maksat çok ehemmiyetsiz bir şey olabilir. Meselâ, gülünç, çocukca veya az zararlı gayeler için cebir istimaline raslanmıştır. Doğrudan doğruya olmayan maksadın çok ehemmiyetsiz olduğu hâdiselerde de doğrudan doğruya olan maksadın istihsal edilmiş olmasına bakılarak cezayı arttırmak fahiş görülebilir. Bu çeşit hâdiselerde, yargıcın şiddet sebebinin aşağı haddini tercih etmek suretile mâkul ve mutedil bir karara varması mümkündür.

b) Silâh : Suç «Silâh» ile işlenmiş ise ceza arttırılır. Fiilin silâh ile işlenmiş olmasının bir suçun şiddet sebebi sayıldığı hallerde silâh tâbirinden ne anlaşılması gerektiğini kanun açık bir hüküm ile (T. C. K. 189) tâyin etmeği uygun bulmuştur. Bu madde hükmü Kanunun silâh «Şiddet Sebebi» saydığı hallere munhasırdır. Bu itibarla meselâ silâh ile işlenmiş olmak halini, bir suçun unsuru sayıldığı hallerde 189. madde tatbik edilmez. Cebir istimali suçunda silâh ile işlemek hali şiddet sebebi sayıldığından bu madde hükmü tatbik edilecektir.

Şiddet sebebinin tatbikı için suçun silâh ile «işlenmiş» olması lâzımdır. Bu itibarla failin «Silâhlı» olması kâfi gelmez. Fakat hâdisesine göre değişen bu hususun takdiri yargıca aittir.

c) Tanınmayacak hal : Eğer fail kendini tanınmayacak bir hale koyarak fiili işlemiş ise ceza attırılır. Bu hali şiddet sebebi saymağa Kanun vâzıını sevkeden düşünce şudur: Failin kendini tanınmayacak bir hale sokması halinde pasif süjenin müdafaa imkânı azalmıştır. Çünkü mağdur kim ile karşılaştığını bilmemektedir. Bilinmeyen şeylerin doğurduğu hayret veya aldatılmış olmak müdafaayı imkânsızlaştırmış veya geciktirmiş, az müessir hale getirmiş olabilir. Kanunu, bu hali şiddet sebebi saymağa sevkeden düşünce bu olduğuna göre, kendini tanınmayacak hale sokan kimsenin bu halinin mağduru korkutucu bir manzara arzetmiş olması şart değildir. Failin kendini tanınmayacak hale sokmuş olması kâfidir.

Şiddet sebebinin tatbikı için bu değişiklik yüzünden mağdurun faili tanımamış veya değişikliğe rağmen mağdurun faili teşhis etmiş olmasının ehemmiyeti yoktur.

«Kendini tanınmayacak hale sokmak» ibaresi ile Kanun geniş bir mefhumu işaret etmek ister. Failin tanınmasına mâni olan veya tanınmasını güçleştiren, haricî veya bedenî her türlü değişiklik bu tâbire dâhildir. «Kendini tanınmayacak hale sokmak» sadece kıyafet değiştirmeğe munhasır değildir. Failin kendisinden çok korkulan bir kimsenin sesini taklidetmiş olması, topal, kör taklidi yapması gibi hallerde bu mefhuma dahildir. Takma sakal, maske takmak gibi hallere çok raslanır.

Kanununmuzun başka hükümlerinde de bu mefhuma raslanmaktadır. 493 ve 497. maddelerde «Kıyafet değiştirmek»den bahsedilmektedir. Bu tâbir ile de Kanun «Kendini tanınmayacak hale koymak»ı kasdeder. Mehaz Kanunda hep aynı tâbir kullanılmış olmasına rağmen tercüme sırasında 188. maddede kullanılan tâbir ile 493 ve 497. maddelerdeki tâbirler farklı olarak lisanımıza çevrilmiştir.

ç) Birkaç kişi: Suç «Birkaç kişi tarafından birlikte» işlenmiş olursa ceza arttırılır. Şiddet sebebinin tatbikı için iki kişinin birleşmiş olması kâfidir. İki kişiden fazla kimsenin birleşmesinin şart koşulduğu halleri kanun sarahaten tâyin etmiştir. bk. 236, 254, 258, 313, 517.

Birleşme, cebir kullanma suçunun işleneceğini bilerek ve isteyerek fiilen bir araya gelen kimselerin topluluğudur.

Birleşmenin husulü için zaruri asgari aded (yani iki kişi) kasti bir suçun faili sayılmaları mümkün kimselerden meydana gelmelidir. Kasti bir suçun isnadiyetini arttıran şiddet sebeplerinin - 45. maddedeki umumi kaide anlamında - kasti olması lâzımdır. Bu itibarla tam akıl mâlûliyeti halinde bulunduğuna veya temyiz kudreti olmaksızın suç işlediğine (T. C. K. 54) karar verilmiş ortaklar bilerek ve isteyerek birleşmiş sayılamayacaklarından kanunun aradığı asgari aded bakımından nazara alınamazlar.

d) İmzasız Mektup: Suç «İmzasız bir mektup ile» işlenmiş ise ceza arttırılır. İmzasız mektubu şiddet sebebi saymağa kanunu sevkeden sebep şudur: İmzasız mektup yazmak failin ahlâki kötülüğünü gösterir, bundan başka mağdurun müdafaa imkânı da azalmış olur, çünkü mağdur müdafaasını sağlamak için kime karşı, nasıl bir tedbir alacağını kestiremez.

Her hangi bir vesikanın 188. madde anlamında imzasız mektup sayılabilmesi için el yazısı veya mihaniki vasıtalarla yazılmış olup olmamasının ehemmiyeti yoktur, mektup şeklinde yazılmış olması da şart değildir. Bir şahsa hitabeden ve bu şahsın failin kim olduğunu anlamasına imkân verecek imza (veya failin kendini tanıtmak için kasten kullandığı

19

sair her hangi bir işaret) ihtiva etmeyen, tehdidi mutazammın yazılar «İmzasız Mektup» dur. Uydurma imzalı mektup, imzasız sayılmalıdır.

İmzalı olmayan ve fakat yazıda, sahibinin mağdur tarafından teşhisine yarayabilecek sair hususları (üslûp, bazı tâbirler v.s. gibi) ihtiva eden mektupların «İmzasız Mektup» sayılıp sayılamıyacağı ihtilâflıdır. Florian'a göre «İmzasız Mektup» tâbirinin lâfzi mânasına bağlanmamak lâzımdır.Eğer mektubun kime ait olduğunu, mağdurun anlamasını mümkün kılacak hususiyetler mektupta mevcut ise şiddet sebebi tatbik edilmemelidir (35). Aksi kanaatte olan Manzini ise Florian'ı tenkid ve şu mütalâayı ileri sürer: Eğer bu hususiyetleri teşkil eden işaretler mektuba sahibi tarafından bilerek konulmuş değilse bunlar imza mânasına alınamaz ve muhatabın tahmin kabiliyeti, kullanılan vasıtanın nefretâmiz olmak vasfını ortadan kaldıramaz. Unutmamak lâzımdır ki, suçun tekemmülü için mağdurun fiilen korkmuş olması da şart değildir (36).

e) Hususi İşaretler: Tehdit mânasını ihtiva eden işaretler «Hususi İşaretler» dir. Mağdurun evinin kapısına çizilmiş bir ölüm işareti veya o mıntaka halkı arasında tehdit mânasına gelen diğer her bir işaret çizmek veya böyle bir mânaya gelen her hangi bir harekette bulunmak (Evin kapısına halk arasında tehdit mânasına gelen bir cisim asmak gibi) haller şiddet sebebinin tatbikını gerektirir.

Hususi işaretlerle işlenen tehdidin suç sayılmaması gerektiği kanaatinde olan müellifler de vardır. Ezcümle Garraud (37) şu mütalâadadır: Ya hususi işaretlere yazı veya takaddüm eder, veya müphem olan yazı ve sözün mânasını hususi işaretler daha vazıh bir hale getirmiştir. O halde ortada söz ile veya yazı ile işlenmiş bir tehdit suçu vardır. Yahut ortada yalnız hususi işaret vardır. Bu gibi hallerde durum müphemdir ve Kanunun bu hususu suç saymasına yetecek kadar mesele vazıh değildir. Bu mütalâaya mukabil diğer bir Fransız müellifi, Garçon (38) hususi işaretlerle işlenmiş tehdidin Fransız CK. unda suç sayılmamış olmasını tenkid eder ve bu bakımdan kanunu eksik bulur.

(35) Florian, ss. 330.
(36) Manzini, IV, s. 582, nt. 1.
(37) V, n. 1959.
(38) n. 23.

f) Gizli Cemiyetler: «Mevcut veya mefruz bazı gizli cemiyetlerin husule getirdikleri tehdit kuvetinden istifade ile işlenmiş ise» suçun cezası arttırılır. Cemiyetin sadece gizli olması, şiddet sebebinin tatbikı için kâfi değildir. Çünkü Kanun bütün gizli cemiyetlerden değil, «Bazı Gizli Cemiyetler»den bahsetmektedir. Cemiyetin hem gizli ve hem de korkutucu şöhreti haiz bir topluluğu ifade etmesi lâzımdır.

Gizli cemiyet tâbirini 313. maddedeki cürüm işlemek için teşkil edilmiş cemiyetlere munhasır saymak da doğru değildir. Gizli cemiyet siyasi, dini veya sair maksatlar için teşkil edilmiş olabilir.

Eğer cemiyet «Gizli» değilse şiddet sebebi tatbik edilemez. Çünkü mağdur gizli olmayan cemiyet adına yapılan tehditler muvacehesinde gereken tedbirleri almak veya aldırmak imkânlarına sahiptir.

———o———

21

GEZİCİ MAHKEMELER HAKKINDA MUKAYESELİ ETÜD (1)

Yazan: Dr. Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK

Medeni ve insani tekâmülün bugünkü seviyesinde halk iradesinin tercümanı olan demokrasi rejiminin memleketimizde yerleşmesi amacının tahakkukuna azmedilmiş bulunulmaktadır.

Bugün bütün Medeni demokrasi dünyasında halkçılık normal hükümet faaliyeti olmuş, modern devlet hukukunun ana hedefini teşkil etmiştir.

19 uncu ve 20 inci asırların en büyük hareketi olan halkçılık nihayet Türkiye'mizde de doğmuş ve büyük millî inkilâbımızın hem başlangıcı ve temeli, hem de ruhu ve neticesi olmuştur.

Bu prensibin amelî neticesi, devletin, hükümetin, kanunun yurttaşlardan ibaret bulunan halk için olması ve halk için işlemesidir. O halde bu müesseselerin halk dileğine ve hakiki ihtiyacına göre kurulması ve işlemesi lâzımdır.

Mahiyeti itibariyle devlet, millî iradenin teşkilâtlanmasından ibaret olunca bu iradenin bu teşkilâtta en iyi ve en mükemmel bir surette ifadesini bulmuş olması aranılan ve istenilen gaye olur.

I

Klâsik hukuk felsefesi nazariyelerine göre devlet içinde birbirinden ayrı üç kuvvet vardır. Bunlar, Yasama, Yürütme ve yargı kuvvetleridir.

Hukuk devletinde fertler için hak ve hürriyetin biricik teminatı bu kuvvetlerin ayrılması ve müstakil ve üstün bir Adalet kuvvetinin mevcudiyetidir.

Eski Roma'nın büyük hukukçularına göre, Adalet herkese hakkı olduğu şeyi vermektedir.

Mühim olan nokta, herkese hakkı olduğu şeyin en iyi ve en mükemmel bir tarzda verilmesidir. Şu halde, halk iradesine dayanan demokratik bir rejimde idare edenlerin en önemli millî vazifelerinden biri, «Herkese hakkı olduğu şeyi en iyi ve en mükemmel bir tarzda verecek bir cihazın yaratılması, bir teşkilâtın kurulmasıdır. Bu organın kamu hukukunda adı» Yargı Cihazıdır.

Hulâsa: Herkese hakkı olduğu şeyi vermekten ibaret bulunan yargı hakkının kullanılması halk iradesine dayanan demokrasilerde hususi bir ehemmiyet taşımaktadır. Bu da, yargı hakkının en iyi ve en mükemmel bir tarzda kullanılmasını sağlayacak bir sistemin tahakkuk ettirilmesidir.

---

(1) Bu etüd Adalet Bakanlığına sunulan rapordur

Şu hale göre gerçek demokrasinin en hayati bir meselesi ile kararlaşıyoruz demektir. Bu mesele yargı hakkının en iyi ve en mükemmel şekilde kullanılmasını sağlıyacak sistemin hangisi olduğudur.

Bu meseleye ulu orta bir hal çaresi düşünülemez. Her mesele gibi bu meseleye de zamana, mekâna, içtimaî şartlara ve türlü imkânlara göre bir hal çaresi araştırılması zaruridir.

Şimdi meseleyi memleketimiz cephesinden ele alalım:

Memleketimiz Sosyal şartlarına, ulaştırma ve haberleşme vasıtalarımızın durumuna göre bugünkü adalet teşkilâtımız yargı hakkının en iyi ve en mükemmel bir tarzda kullanılmasını sağlayacak bir bünyeye sahip midir?

İşte bu mühim mevzuun mihverini, hareket noktasını teşkil eden cihet budur.

Hemen işaret edelim ki yirmici asrın başından beri medeni memleketlerin adalet teşkilâtlarının bünyesinde kayda değer değişiklikler olmuştur. Hususile Ulaştırma ve haberleşme vasıtalarındaki terakki Adalet teşkilâtı yapısında bazı reformu zaruri kılmıştır.

Memleketimizde nüfusun mühim bir ekseriyeti köylerde tekasüf etmiş bulunmaktadır. Bu itibarla her gün meydana gelmekte olan her türlü nizalara ait adli meselelerin mühim bir kısmı köylü vatandaşların haklarına teallûk etmektedir. Milyonlarca köylü hakkını aramak için kilometrelerce yol alarak adlî teşkilâtın bulunduğu ilçe veya il merkezine gitmek, delillerini beraber götürmek veya celbettirmek mecburiyetinde kalmaktadır.

Yargı cihazının çalışmasında selâmeti ve adaletin tahakkukunda emniyeti sağlamak için her ihlâl edildiği iddia olunan hakka ait dâvaya mahallinde bakılmasında büyük amelî fayda olduğu aşikârdır. Bu tekdirde, yargı hakkının iyi ve mükemmel kullanılmasının birer vasfı sayılan SADELİK, ÇABUKLUK ve ADALET tahakkuk edebilecektir.

Çünkü ihlâl edildiği iddia edilen hakkın mevzuu, tarafları, ve delilleri hiç şüphesiz bizzat ihlâlin vuku bulduğu yerde bulunmaktadır.

Bir bakıma, demokrasinin mühim bir cephesi de adaletin halka ulaştırılmasıdır. Halkının dörtte üçünü köylü teşkil eden memleketimizde meselenin önemi vardır.

Adaleti halka ulaştırmak için çeşitli sistemler düşünülebilir. Bu mevzuda tatbik edileni gezici mahkeme veya gezici bölge yargıçlıkları sistemidir.

Bu sistem muhtelif medeni memleketlerde tatbik ve tecrübe edilmiştir.

III

Gezici mahkeme veya gezici bölge yargıçlıklarının vatanı İngiltere' dir.

İngiltere'de gezici mahkeme tek yargıçlıdır. Bu sistem İngiltere'de doğmuş ve yine İngiltere'de büyük bir inkişafa kavuşmuş ve bazı memleketlerce de benimsenmiştir. Ezcümle Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa gibi.

İngiltere'deki gezici mahkemler hakkında Cambridge Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Profesörü G. J. Hamson ile vâkı görüşmemizde bize etraflı bilgi vermiştir. Profesöre göre :

İngiltere 'degezici mahkemelere meslekte kâfi derecede tecrübe edinmiş ve yetişmiş hâkimler tâyin edilmekte ve bazı eyaletlerde de kendilerine birer de muavin hâkim verilmektedir. Muavin hâkim gezici mahkemenin yargı çevresi sulh hâkimlerinden biridir. Gezici mahkeme muavin hâkiminin vazifesi dâvayı hazırlamak, delilleri, taraflar vasıtasiyle toplamak ve işin tahkikatını yapmak, dosyayı hüküm verilebilecek safhaya ve olgunluğa ulaştırmaktır.

Gerek hukuk ve gerekse ceza dâvalarının hazırlık muameleleri veya tahkikatı ikmal edilince gezici mahkeme başkanı kâtiple birlikte dâva mahalline gitmekte ve hükmünü orada vermektedir. Gezici mahkemelerin salâhiyet sahaları, yani yargı çevreleri çok geniştir. Ancak yargı çevresi coğrafi bakımdan geniş olan mahallerde ihtiyaca göre gezici hâkim adedi, her biri müstakillen vazife ifa etmek üzere, ikiye çıkmaktadır.

Vazife bakımından gezici mahkemeler hem hukuk ve hem ceza dâvalarına bakmaktadırlar. Ancak vazifelerinin şümulü hayli dardır. Hukukta gayrimenkul mülkiyetine ait ihtilâflar ve cezada cinayet dâvaları gezici mahkemelerin vazifeleri dışında kalmaktadır.

Türkiye gibi nüfusunun mühim bir kısmını köylü teşkil eden ve başlıca iktisadi faaliyeti ziraat olan memleket için gezici mahkemler amelî bakımdan çok faydalı ve hayırlı olabilir. Bu teşebbüs takdir ve teşvika şayandır.

Türkiye 'de fâsılasız icrası icabeden duruşmaların sık sık inkıtalara uğraması dâvaların uzamasına sebebiyet vermektedir.

Gezici mahkeme kararlarına karşı yalnız istinaf yoluna gidilebilir, Yargıtaya başvurulamaz. Şu kadar ki Başsavcı âmme menfaati gördüğü takdirde gezici mahkeme kararlarına karşı Yargıtaya müracaat edebilir.

İngiltere' deki istinaf teşkilâtı, Avrupa kıtası memleketlerindeki gibi. yani ilk mahkemede görülen ve karara bağlanan dâvanın ikinci derecede istinaf mahkemesinde yeniden bakılması tarzında olmayıp sırf evrak üzerinde ikinci defa tetkik yapılmasından ibarettir. Bu itibarla da, gezici

mahkemelerde dâvalar çabukça görülmekte ve istinafı halinde çabukça neticelenmektedir. Bu sebeple mahkemelerde işler kesafet peyda etmemekte ve aynı sebeple istinaf mahkemesinin iş hacmı da ağırlaşmamaktadır.

Hususiyle ceza işlerinde dâvaların uzamasının ne büyük mahzurları mucip olduğu malûmdur.

Amerika Birleşik Devletleri Federal Adli Teşkilâtında gezici mahkeme kuruluşuna yer verilmemiş ise de bu memleketin bazı eyaletlerinde bu nevi mahkemeler teşkil edilmiştir.

Bu memleket eyaletlerinin bazılarında teşkil edilmiş bulunan seyyar mahkemeler, İngiltere'de olduğu gibi, tek yargıçlıdır.

Bu mahkemeler dâvalara mahallinde bakarlar ve hükme bağlarlar. Yargıç dâvaya bakmak üzere mahalline gitmeden önce taraflara delillerini duruşma gününden evvel hazırlamalarını emir ve tebliğ eder. Delillerin hazır olduğunu taraflar yargıca bildirirler. Bunun üzerine yargıç dâvanın mevzuu olan anlaşmazlığın vuku bulduğu mahalle gider ve hazırlayıp kendisine ibraz edilen delilleri tetkik ederek hükmünü verir. Bu kararara karşı yerine göre üst mahkemeye veya yerine göre Yargıtaya müracaat olunabilir.

Amerika Birleşik Devletlerinde gezici (seyyar) mahkemelerin en mühim faydaları cümlesinden olarak dâvaları az masrafla ve çabukça neticelendirdiği belirtilmektedir.

Fransa'da müstakillen kurulmuş seyyar mahkemeler teşkilâtı yoktur. Fakat sulh yargıçlarına seyyar yargıçlık yetkisi verilmiştir.

Fransa'da normal olarak sulh yargıcı duruşmayı yargı çevresi merkezinde yapar.

Şukadar ki 21 Mart 1896 tarihli kanuna göre, Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu tarafından alınacak bir kararla, sulh yargıcını gezici, yani yargı çevresi merkezi dışındaki mahallerde duruşma yapmıya (Audience foraine) mezun kılabilir.

İkinci Dünya savaşı sırasında ve hususile savaş ertesinde Fransa'da adli teşkilâtta esaslı değişiklikler yapılmıştır.

Yukarıdan beri hulâsaten mukayeseli bir şekilde yapılan tetkiktan da anlaşılacağı veçhile Demokrasinin yerleştiği medeni memleketlerde adaleti halka ulaştıma gayesinin tahakkukunu mümkün kılmak ve böyle-

(1) İstinaf mahkemesi sistemleri hakkında mukayeseli ayrı bir etüdümüz de neşredilecektir.

ce beliren ihtiyacı karşılamak üzere adalet teşkilâtında lüzumlu reform yapılmıştır.

IV

Memleketimizde de birinci Dünya Harbine takaddüm eden senelerde adaleti halka ulaştırma mevzuu üzerine durulmuş ve 11 Nisan 1329 tarihli (Sulh Hâkimleri Hakkında Kanunu Muvakkat) ile İlce ve Bucak merkezleriyle köylerde muayyen dâvaları görmek üzere sulh hâkimi namile her İlceye mahsus seyyar hâkimler tesis edilmiş idi.

Bu kanuna göre, bazı İlcelerin genişliği veya mevkileri arasındaki münasebetler nazara alınarak birden fazla sulh hükminin vazifelendirilmesi veya yargı çevrelerinin genişletilmesi kabul edilmiş. İlce ve Bucak merkezlerine 8 kilometre mesafede olan köylere ait dâvaların bu İlce ve Bucak merkezlerinde ve mesafesi daha ziyade olan köylere ait dâvaların da bu nispet dairesinde merkez ittihaz edilecek köyde görülmesi ve tarafların rızalarile müracaatları halinde mesafe nazara alınmaksızın müracaat olunan merkezde veya güzargâhına tesadüf eden bir köyde bakılacağı esası kabul edilmiştir.

Dâvaların çabukça görülmesini sağlamak maksadile muhakeme usulü oldukça sade hükümleri ihtiva ediyordu, ancak özel ve basit usuli hükümler konulurken fazla teferruata meyil neticesi bu gayeden uzaklaşılmıştır. ıtr.

Muvakkat kanunun yürürlüğe girmesinden tahminen bir yıl sonra patlıyan Birinci Dünya hâdiseleri dolayısiyle hâkim temininde karşılaşılan güçlük, ulaştırma ve haberleşme vasıtalarındaki kifayetsizlik veya imkânsızlık sebeplerile bu seyyar hâkimlik müessesesi devam ettirilememiştir.

Cumhuriyet rejiminin kuruluşundan beri zaman zaman adaletin halka ulaştırılması fikri üzerine sırf nazari cepheden durulmuş ise de fikir ciddî olarak benimsenmemiş ve tahakkuku için şümullü bir teşebbüse de girişilmemiştir.

Yalnız 1948 yılında gayrimenkullerin Medeni Kanunun istihdaf ettiği şekil ve mânada tapu sicillerinin meydana getirilmesini sağlamak maksadiyle Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve ancak 16 Mart 1950 tarihinde kabul edilen **5602 sayılı** (TapulamaKanunu) nda ve aynı surette Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun uygulanmasından doğacak dâvalara bakmak üzere teşkil edilen gezici yargıçlıklar hakkındaki hükümleri tadil eden 1 Mart 1950 tarihli ve 5572 sayılı Maaş ve Kadro Kanununun 3 üncü maddesinde adaleti halka ulaştırma fikrine mahdut ölçüde ve geçici mahiyette yer verilmiştir.

V

Köylünün işini gücünü bırakarak ihlâl edilen bir hakkının kendisine

iadesini teminen İl ve İlceye kadar gelerek dâvasını takibetmesindeki müşkülât aşikâr olduğundan yargıcın Bucak veya köylere giderek anlaşmazlık sebebile doğan dâvaları mahallinde, tarafları, bilirkişileri, şahitleri dinliyerek ve diğer delilleri tetkik ederek neticelendirilmesi bütün vatandaşlar için ret ve inkâr edilmez müessir bir kola lığı mümkün kılacağından ve aynı zamanda dâvanın hem kolay, hem çabuk bakılmasını da intacedeceğinden seyyar hâkimlik müessesesinin kâmil bir şekilde ihdasındaki fayda ve zaruret müspet olarak beliren bir gerçektir.

Bundan başka seyyar hâkimliğin tesisi ile İlce veya İl merkezlerindeki mahkemelerin işleri tahminen yüzde elli nispetinde azalacaktır. İşleri azalmış bulunan Adalet teşkilâtı kadrolarındaki hâkimlerden bir kısmını seyyar yargıçlık vazifesiyle görevlendirmek mümkün olacaktır. Böylece gezici yargıçlığın ihdası bütçe için her hangi yeni bir külfeti de müstelzim olmıyacaktır.

VI

Netice olarak, yargı hakkının iyi ve mükemmel kullanılmasının vasıfları olan SADELİK, ÇABUKLUK, ADALET ve masraflarında TASARRUF da tahakkuk etmiş olacaktır.

Yukarıdan beri mukayeseli hukuk metoduna göre arz olunan ilmî mutalâanın dayandığı prensiplerden mülhem olarak memleketimiz realitesine uyan bir (Gezici Bölge Yargıçlıkları teşkili) nin çok amelî ve faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Bazı suç ve cezaların affı hakkındaki 5677 sayılı Kanunun ikinci maddesinin G. fıkrasının tatbikı üzerinde bir inceleme.

Bibliyografi :
Nouveau Répertaire de droit — Dalloz, 1950.
Kenny, Droit Anglais, T. I, II.
Hambruy, English Legal System Oxford.

Düzeltme

7 Sayılı Adalet Dergisinin 885 inci saifesinin 23 ve 24 üncü satırları yanlışlıkla fazla olarak konmuştur.

27

BAZI SUÇ ve CEZALARIN AFFI HAKKINDAKİ 5677 SAYILI KANUNUN İKİNCİ MADDESİNİN G. FIKRASININ TATBİKI ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Yazan: **BAHTİYAR KARAÇAY**
Emet Yargıcı

5677 sayılı kanunun I inci maddesinde: 15/5/950 tarihinden önce işlenen suçlar hakkında takibat yapılamaz ve hükmedilmiş cezalar infaz olunamaz, denilmekte ve ikinci maddesinde ise 8. fıkrada tadadedilen suçların 5 inci madde hükmü mahfuz kalmak şartile; I inci maddenin şümulü haricine bırakıldığı sarahaten zikredilmektedir.

Yazımıza mevzu olan 2 inci maddenin G. Fıkrası, I inci maddenin istisnası olup bu fıkra; tekerrür hükümlerinin tatbikını gerektiren ve I inci maddenin şümulüne giren suçları, bu suçlardan evvel ika ve infaz edilmiş aynı neviden bir suç bulunduğu takdirde ve 2 inci suça mukayyet tekerrür hükmünün tatbik edilmesinin icabetmesi dolayısiyle bu ikinci suçları tamamile affa tâbi tutmayıp 5 inci maddedeki nispetler dairesinde indirmeye tâbi tutmaktadır.

5677 sayılı Af Kanunu, I inci maddesinde sarahaten yazılı olduğu üzere 15/5/1950 tarihine kadar işlenen suçlara kabili tatbiktır. Hal böyle olunca 2 inci maddenin G. Fıkrası da bittabi 15/5/1950 tarihine kadar işlenen suçlar için uygulanabilecektir. Yani 5677 sayılı Af Kanununun 15/5/1950 tarihinden sonra işlenen suçlara şümulü yoktur.

2 inci maddenin G. Fıkrasının tatbikı üzerinde Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesi ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu arasında birbirine tezat teşkil eden hükümlerin çıktığını görüyoruz.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 14/5/1951 tarih ve 70/65 sayılı kararında: Af Kanununun 15/5/1950 tarihinden sonra işlenen suçlara bu suçlardan evvel ika ve infaz edilmiş aynı neviden bir suç bulunduğu takdirde Af Kanununun 2 inci maddesinin G. Fıkrasının uygulanabileceğini kabul etmiştir. Bu, Ceza Genel Kurulu öararından sonra Konya'da münteşir Hukuk ve içtihatlar dergisinin 36 sayısının 31 inci sahifesinde neşredilen Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesinin 3904 sayılı ilâmında ise G. Fıkrasının affı mebdei olan 15/5/1950 tarihine kadar işlenen suçlar hakkında kabili tatbik olduğu karar altına alınmıştır.

Birbirine mübayin olan bu iki kararı Af Kanununun hükümleri muvacehesinde inceleyelim.

5677 sayılı Af Kanununun bazı suçlar için Umumi Af ve bazıları için Hususi Af hükümlerini kabul etmiştir.

Şöyleki :

Birinci madde, 15/5/1950 tarihinden önce işlenen bütün suçların affa tâbi olacağını kabul, ikinci madde ise 15/5/1950 tarihinden önce işlenen suçlardan 8 Maddede de tadadedilmiş olanları I inci maddenin şümulü haricine bırakmakta ve I inci maddenin istisnası olan bu kabîl suçlar için 5 inci maddenin uygulanabileceğini kabul etmiştir. Bu vaziyet karşısında 2 inci maddede tadadedilen suçlar hususi af hükümlerine, ve birinci maddenin şümulüne giren suçlar ise umumi af hükümlerine tâbi bulunmaktadır.

Af Kanununun I inci ve 2 inci maddesi bütün suçları iki katagoriye ayırmıştır. Birinci katagori : 2 inci maddenin G. Fıkrasından maada diğer 7 fıkrada tadadedilen suçlardır. Bu suçlar affa tâbi olmayıp 5 inci maddedeki nispetler dairesinde indirmeye tâbidir. Bu indirme dolayısile bu maddedeki suçlar hususi af mahiyetini taşımaktadır.

İkinci maddede tadadedilen suçlardan gayri diğer bütün suçlar affa tâbi olmakta ve bu suçlara umumi af hükümlerinin uygulanabileceği açıkça anlaşılmaktadır.

İkinci maddenin G. fıkrasında yazılı suçlar mahiyetleri itibariyle 1 inci maddenin şümulüne giren suçlardan ise de bu suçlardan önce ika ve infaz edilmiş aynı neviden suç bulunması dolayısile bu suçlar birinci maddenin şümulü haricine bırakılmaktadır. G. Fıkrası, tekerrür hükmünün tatbikını gerektiren aynı neviden suçlar dediğine ve tekerrür hükmünün tatbik edilebilmesi için evvelce işlenen suçun infaz edilmiş olması icabedeceğine göre içtima hükümlerinin tatbikını icabettiren ve infaz edilmiş olan suçlara bu fıkra hükmü uygulanamaz.

Af Kanunundan çıkardığımız mânaya göre : 15/5/1950 tarihinden önce işlenmiş ve infaz edilmiş ve birinci maddenin şümulüne giren bir suçtan sonra aynı neviden olarak ve yine 15/5/1950 tarihinden önce işlenmiş bir suç bulunduğu takdirde evelce ika ve infaz edilmiş suçtan dolayı ikinci suç birinci maddenin şümulüne giren suçlardan olmasına rağmen hususi af hükümlerine tâbi olmakta ve binnetice ikinci suça mukayyet tekerrür hükümlerinin tatbikı icebetmektedir.

15/5/1950 tarihinden önce işlenmiş ve infaz edilmiş ve birinci maddenin şümulüne giren bir suçla mahkûm olan kimseye 15/5/1950 tarihinden sonra aynı neviden bir suç işlediği takdirde 15/5/1950 tarihinden evvel ika ve infaz edilmiş suçtan ötürü mukayyet tekerrür hükmü tatbik edilebilecek midir? Ceza Genel Kurulu kararı ile 4 üncü Ceza Dairesi kararı arasındaki ihtilâflı nokta da budur.

Ceza Genel Kurulu 15/5/1950 tarihinden sonra işlenmiş ve birinci maddenin şümulüne giren suçtan evvel ve 15/5/1950 tarihinden önce ika ve infaz edilmiş aynı neviden bir suç bulunduğu takdirde sonraki suça mukayyet tekerrür hükmünün tatbik edileceğini kabul etmekte, 4 üncü Ceza Dairesi ise gerek birinci ve gerekse ikinci suçların 15/5/1950 tarihinden önce işlenmesini şart koşmaktadır.

Ceza Genel Kurulu kararının esbabı mucibesinden anlaşılacağı üzere G. fıkrasının tatbikını gerektiren suçlar 2 inci maddenin şümulüne giren ve dolayısiyle hususi af hükümlerinin tatbikını gerektiren suçlardan olması dolayısiyle yukarıda yazılı kararı vermiştir.

Yazımızın baş tarafında açıkça izah edildiği üzere G. Fıkrasında yazılı suçlar mahiyetleri itibarile birinci maddenin şümulüne giren suçlardan olup bu suçlardan evvel ika ve infaz edilmiş aynı neviden suçun yani sabıkanın bulunması dolayısiyle bu suçlar 1 inci maddenin şümulü haricinde de bırakılmaktadır. Hal böyle olunca: 15/5/1950 tarihinden önce ika ve infaz edilmiş bir suçtan sonra ve 15/5/1950 tarihine kadar işlenmiş aynı neviden başka bir suç olmadığı takdirde 15/5/1950 tarihine kadar ika ve infaz edilmiş suç 1 inci maddenin şümulüne giren suçlardan bulunmasına göre umumi af hükümlerine ve infaz edilmiş olmasına nazaran bütün hukuki neticeleri ortadan kalkmakla ve bu suretle bu suçu işleyen ve çeken şahsın sabıkalı durumu da kendiliğinden zâil olmaktadır, yani : 15/5/1950 tarihinden önce birinci maddenin şümulüne giren ve ika ve infaz edilmiş suçtan sonra ve 15/5/1950 tarihine kadar aynı neviden başka bir suç işlenmemiş olduğundan evvelki suç umumi affın şümulüne girmekte ve binnetice bütün hukuki neticeleri de ortadan kalkmaktadır. Bundan kastımız da şahsın sabıkalı durumunun zâil olmasıdır. İşte bstün hukuki neticeleri ortadan kalkan bir suçtan dolayı 15/5/1950 tarihinden sonra işlenen aynı neviden bir suça G. Fıkrasının tatbikı doğru değildir.

Kanaatimizce 4 üncü Ceza Dairesinin kararında açıkça tebarüz ettirildiği üzere 2 inci suça G. Fıkrasının tatbikı için yukarıda yazılı mülâhazalara binaen 15/5/1950 tarihinden önce işlenmiş olması lâzım gelmektedir.

HAYVAN ÖLDÜRME VE YARALAMA SUÇLARI VE T. C. KANUNU 521 İNCİ MADDESİNDEN DOĞAN TEREDDÜTLER

Yazan: **M. Orhan BUYAN**
Bayburt C. Savcısı

Plân

1) Konumuz.
2) Borçlar kanununda durum.
3) T. C. K. 521 maddeden doğan tereddütler.
   A — Borçlar kanunu karşısında T. C. K. 521 inci madde ilk fıkrası anlamı.
   B — İkinci ve üçüncü fıkralar birbirine karışıyor.
   C — 522 inci maddenin Konumuzda yeri.
   D — Kuşlar ve kümes hayvanlarını vurma.
   E — Son fıkra görüşümüzü pekleştirmektedir.

KONUMUZ

Bir şahsın diğerine ait hayvanı kasten öldürmesi veya yaralaması Türk Ceza Kanununda 521 inci maddede ifadesini bulmaktadır.

Memleketimiz köyü için kökünden hallolunmuş bir mesele olarak göremediğimiz «mahsulâta zarar veren hayvanlar meselesi» Bizim için, zikri geçen hükme bilhassa dikkati çekecek ve bir hayvan öldüren şahsın içinde bulunduğu durumu yakından tetkika sebep olacak ehemmiyettedir.

Bu sebeplerle şu ufak tetkik yazımızda Türk Ceza Kanununun mal aleyhine cürümlerden biri olarak saydığı, hayvan öldürülmesi ve yaralamasını konu aldık.

T. C. K. 521 inci madde (Her kim bilâ mucip başkasına ait olan bir hayvanı öldürür veya işe yaramıyacak hale koyarsa sahibinin şikâyeti üzerine 4 aya kadar hapis ve yüz liraya kadar ağır cezayi naktîye mahkûm olur.

Eğer ika olunan zarar hafif ise yalnız otuz liraya kadar ağır cezayi naktî ile iktifa olunabilir.

Eğer hayvanın yalnız kıymetine noksan gelmiş ise hapis cezası bir aya ve cezayi naktî otuz liraya kadardır.

Tarla ve arazisine kuş ve kümes hayvanları girmiş olan şahıs bunları zarar ika ederken görüp de öldürürse cezaen mesul olmaz) demektedir.

Yalnız cezayı müstelzim bu hallerin hayvan sahibi ile sanık arasında doğan hukuki münasebet bakımından da tetkiki lüzumludur.

Bu ihtiyaç konumuzda bilhassa iki kanun arasındaki ahengi temin bakımından önem kazanıyor.

Borçlar kanununda durum:

Borçlar kanunumuzun 57 inci maddesine göre zarar yapılan gayri menkulün zilyedi hayvan üzerinde hapis hakkını bazı şartlar altında kullanabilir.

Ayrıca «eğer hal ve maslahat icabederse gayri menkul zilyedi o hayvanı öldürebilir»; şu kadar ki gayri menkulün zilyedi hemen keyfiyetten hayvanın veya hayvanların sahibini haberdar etmek ve eğer onu bilmiyorsa bulmak için lâzım gelen tedbirleri almak zorundadır.

Haksız muamelelerden doğan Borçlar bahsinde zikri geçen bu madde bir gayri menkul zilyedinin haklarını korumak ve haklarına vâkı tecavüzleri defetmek için kabul olunmuş bulunmaktadır. Bizi burada ilgilendiren kısmı da hapis hakkı bir tarafa bırakılıp zilyedin hayvanı öldürebileceği haldir.

Bir haksız fiil sayılmayan (hal ve maslahatın icaplarına uygun öldürme) ceza kanununda da suç değildir. Kanun koyucu onu cezalandırmaz. İşte iki kanun arasındaki ahenksizlik, bu bapta ceza kanununda, bilâ mucip öldürme ve aksi icaplı öldürmenin (Borçlar kanunundaki mükemmel açıklamaya karşı) ancak yargıtay kararları ile halli zaruretindedir.

Borçlar kanununa göre meselâ bir tarlaya salınmış ve zarar yapmakta olan hayvanın, başka türlü hareket imkânı da mevcut değilken, öldürülmesi mümkün ise de diğer cepheden hayvan sahibinin bu başıboş bırakmada bir kusuru bulunup bulunmadığını incelemek yargıcın vazifesidir. Eğer hayvanı öldürmeden bşaka imkânlar mevcut olduğu bir hâdisede hayvan, zilyed tarafından vurulmuş ve fakat bu hâdisede hayvanın başıboş bırakılmasında sahibine atfı mümkün bir müterafık kusur da bulunmuş ise bedeli, dâvalıdan tahsil ederken bu karşılıklı kusur da nazara alınacaktır.

Keyfiyetten hemen hayvan sahibini haberdar etmek ve eğer onu bilmiyorsa bulmak için lâzım gelen tedbirleri almak hususu da Borçlar kanununda hayvanı öldürene düşen bir mükellefiyettir. Çok ileri bir hukuk görüşünü aksettirse de bizim bünyemize göre bu külfet arazi sahip veya zilyedi için fazladır, kanaatindeyiz.

Türk Ceza kanununun 521 inci maddesinden doğan tereddütler:

Yukarıya almış bulunduğumuz Ceza kanunumuzun 521 inci maddesi birkaç anlayışa sebep olacak tarzda kaleme alınmış olup bilhassa bir ceza hükmünün ifade etmesi gerekli bulunan katiyetten uzaktır. Bu hali,

hâdisenin kesin olarak ifade edilemiyen mahiyetine hamletmek lâzım ise de şu ihtimal sadece birinci fıkra için belki vârit görülebilir. Fakat aşağıda temas olunacağı üzre vuzuh ihtiyacı maalesef maddenin tümü için bahis konusu bulunuyor.

Evvelâ, hayvanlar —son fıkradan zımnen anlaşıldığı üzre— kuşlarla kümes hayvanları ve bunların dışındaki hayvanlar, diye iki kısımda mütalâa olunmaktadır.

Diğer taraftan maddenin ilk fıkrasında karşımıza, (Bilâ mucip) şeklinde ve ne olduğu hayli münakaşa götürür bir tâbir çıkıyor.

Nihayet hayvana ika olunan zararın hafifliğinden bahseden ikinci fıkraya mukabil onun yalnız kıymetine noksan gelmesinden bahseden ve tatbikatta yekdiğerine karışan, karışacak mahiyette olan üçüncü fıkra yer alıyor. Hele ana mesele olarak ele aldığımız maddenin Borçlar kanunu ile münasebet ve ahengi meselesi, şirin Anadolu köyü için ne büyük önem taşıdığı şüphesiz olan bu ceza hükmünün ıslaha muhtaç taraflarından bir kaçını teşkil ediyor.

Borçlar kanunu karşısında T. C. K. 521 ilk fıkrası için kıstas :

Türk Ceza kanununa göre (Bilâ mucip) hayvan öldürme mefhumunun aksi icaplı hayvan öldürme, Borçlar kanununa göre meşru görülen «hal ve maslahatın icabettirdiği hayvan öldürme» hangi hallerdir?

Şunu teslim gerekir ki Borçlar kanununun kullandığı ibare, takdir hakkını ihtar eden ve maslahata uygun gelenidir. Yoksa meseleyi, bilâ mucip kelimesi ile ifadeye çalışmak doğru olmaz.

Yüksek Yargıtay 3/6/939 günlü bir kararında «hayvanın mezru tarlaya zarar iras ettiği sırada öldürülmüş olmasının» cezayı müstelzim olmayıp tasarruf hakkının korunmasını gaye olarak ele aldığını ve bu gayeyi himaye maksadına mâtuf olduğunu kabul ediyor. (Ceza Umumi Heyeti Esas : 90 ve Karar : 105). Bilâ mucip tâbiri sadece Lûgat mânası ile alınsa ve Borçlar kanunu bir an için düşünülmese bu karar yerindedir de...

Yüksek mahkeme bu kararı ile kabul ve ifade etmiş oluyor ki, tarlaya zarar verirken öldürme, icapsız bir öldürme sayılamıyacağından, T. C. K. 521 inci maddenin şumulünden uzak kalır.

Bu görüş hem sert ve hem de hâdiselerin icaplarına aykırıdır. Köylü maalesef büyük bir ekseriyeti ile cahildir. Ne hayvan sahibi diğerinin mahsulüne zarar vermeyecek şekilde hayvanına dikkat ve itina gösterir ne de mahsul sahibi kapalı bir muhitte, bir hayvanın malikine karşı duyduğu husumet ve kini hayvanı telef etmekle teskinden kaçınır. Neticede zarar hem mahsule, hem hayvana, umumi bir tâbir ile millî servete olur. Bu yetmiyormuş gibi köy içinde mütemadiyen hayvan telefinden doğan bir asayişsizlik havası da alır yürür.

Fikrimize göre Yüksek yargıtay bu kararında yargıç tarafından incelenen hâdisenin hususiyetlerine göre öldürmenin bilâ mucip olmadığının anlaşılmış bulunduğunu belirtip bu yönden, sözü edilen ısrar hükmünü tetkik etseydi daha doğru olurdu. Ancak bu mucip sebeple Yüksek Yargıtay Genel Kurulunun tasdik kararı Borçlar kanununun lâfzına ve Türk Ceza Kanununun ruhuna uygun düşerdi. Bu sebeple tekrar edelim ki meseleyi bilâ mucip tâbiri ile geçiştirmek bu defa da meslektaşların karşısına bilâ mucip tâbirinin neyi ihtiva ve ihata edeceği düşüncesini çıkarmak doğru değildir.

Kısmen bu mülâhazalarla olsa gerektir ki Borçlar Kanununun en mükemmel şerhini veren müellifler 57 inci maddede, tarla zilyedine tanınan hayvan öldürme yetkisini : 1) Zararın önemli bulunmasına. 2) Hayvanın yakalanmasının mümkün bulunmamasına. 3) Tehlikeli cinsten olmasına. 4) Muhafaza masraflarına nispetle değerinin az olmasına. 5) nihayet, sahibinin bilinmemesi ihtimallerine hasrediyorlar. (Zürih şerhi Borçlar Hukuku. Adalet Bakanlığı terc. sahife 530). Şüphesiz ki bu haller tahdidî değildir. Yalnız belirmiş olsa gerektir ki bilâ mucip tâbiri elâstikî ve geniştir. Ve yüksek Yargıtayın diğer bir kararında, bu yönden «iki kanun hükümleri yekdiğerini müeyyit bulunduğu» şeklindeki görüşünde de aşırı bir iyimserlik gizlidir.

Görülen ihtiyaca cevap olarak yukarıda bahsolunan karardan birkaç yıl sonra Yargıtayın bu konuda yaptığı yerinde ve hayırlı dönüşü memnunlukla kaydedelim. (Bu maddedeki hayvan öldürme suçunun unsuru öldürmenin, icapsız olarak vukua getirilmesinden ibaret olup öldürülen hayvanın ekine zarar vermesi, hâdisede olduğu gibi, hayvanın öldürülmesini icabettirecek mahiyette olmayıp, takdiri tahfif sebebi teşkil edebilir-2. C; D 29/12/944 ve 10379 -) şeklinde içtihadını değiştiren ve yeni görüşü açıklıyan Yargıtay işaret etmek istiyor ki maddede mevcut ve bünyesinde birkaç mâna gizli bilâ mucip tâbirini biz - madde değişinceye kadar - «hal ve maslahatın icaplarına göre gayrimenkul zilyedini haklı gösterecek haller dışında öldürme» şeklinde anlıyacağız.

Maddenin ikinci ve üçüncü fırkaları biribirine karışıyor.

Öldürmek veya işe yaramaz hale getirmek ilk fırkada ifadesini bulmuş olmasına rağmen.

a) Hayvana hafif bir zarar vermek.

b) Sadece kıymetine noksan getirmek ikinci ve üçüncü fırkalarda ele alınmaktadır. Maddedeki (eğer ika olunan zarar hafif ise) tâbiri birden fazla anlayışa sebep oluyor. Öldürme ve yaralama halinde verilecek cezayı gösterir ilk fıkrayı takibeden bu ibare : 1 - Hayvanın değerinin az ol-

ması ihtimalini kasdettiği ve değer küçük, dolayısiyle ölen hayvanın sahibinin bu yüzden uğradığı zarar hafif olduğu hali ihtiva ettiği akla ilk gelen ihtimaldir.

Fıkradan anlaşılması lâzım gelen mâna acaba bu mudur?

(İtlâf edilen hayvanın kıymeti, tavuk gibi, hafif olduğu takdirde 521 inci madde ikinci fırkasının tatbiki lâzım geleceği Yargıtay içtihadındandır) 31/5/936 ve 2090 s. Tamimden görüşü yukarıda bahseylediğimiz ihtimali benimsemektedir.

2 - Fikrimizce maddenin yazılış tarzı bile bu görüşü çürütüyor. Öldürme ve işe yaramaz hale koyma ihtimalini takibeden bu fıkra ve devamı hayvanın sadece yaralanması halini ele alıyor. Yüksek Yargıtay bu fikri bir hayvan öldürülmesi hâdisesinde, ilk fırka ile ceza verip değeri sebebiyle ikincinin tatbik edilmemesinden dolayı bozulan bir mahkeme kararında; hayvanın tamamen ölmüş olmasına göre ikinci fıkranın tatbikına lüzum yoktur mucip sebepli, bir ısrar hükmünü tasdik etmekle benimsemiş ve kabul etmiştir. Demek oluyor ki hayvanın değeri ne olursa olsun Yüksek Yargıtayın bu kararda beliren fikrine göre, onun öldürülmesi ile sanığın beliren kastı önemlidir. Hayvanın değeri üzerinde durulmayacaktır.

Filhakika kanun koyucu bu ikinci fırkada (ölen ve yaralanan hayvanın değeri.....) şeklinde söze başlamamış olduğundan bu içtihat yerindedir de. Fakat, maalesef bu kabul aynı zamanda mahzurlardan da uzak değildir. Bir kere T. Ceza K. 522 inci madesinin bahsettiği tekmil suçlarda sanığın kast ve niyeti tezahür eder, amma bunun yanında müştekinin, diğer tâbirle mağdurun uğradığı zarar da nazara alınır. Hal böyle olunca hayvanı öldüren sanığın (değer azlığı) adındaki umumi tenzilâttan faydalanmamasına ne sebep tasavvur edilir? Aceba hayvan öldürmenin vahametini mi düşünen kanun vâzıı tenzilâta razı olmamıştır. Kanaatimizce hayır..... Hırsızlık eden bir şahsın kastı cemiyet nizamı bakımından daha az vahim midir? Görülüyor ki bir yazılış hatası insanı bu kadar tereddüde sevketmektedir. Derhal tashihi gerekir.

Diğer taraftan bir hayvan öldürmenin sanığı, ölen hayvanın değeri nazara alınarak tenzilâttan faydalanmadığı bir kanunda ve aynı maddenin aynı fıkrasında hayvanı yaralayanın değer azlığından istifade etmesi de âdil bir esas değildir. Yukarıda belirttiğimiz gibi tek çıkar yol maddeyi bir an evvel ele alıp ıslahtır. O zamana kadar da 521 madde ilk fıkrası ile birlikte 522 inci maddeyi de tatbik gerekmektedir.

Şimdi bir de üçüncü fıkrayı birlikte okuyalım. «Eğer hayvanın yalnız kıymetine noksan gelmiş ise hapis cezası bir aya, cezayi nakdî otuz liraya kadardır.» Bir fıkradaki, hayvana ika olunan zarar ile mütaakip fıkrada bu-

lunan, onun değerine noksan gelmesi hiç şüphesiz biribirine karışan ve biri içinde diğerinin dâhil olduğu hatıra gelen iki haldir. Zira, hayvana zarar verilme hallerinin bazısında onun tedavi ile eski halini bulacağı söylenebilirse de kıymete her noksan verilme halinde hayvana mutlaka yapılmış bir zarar bahis konusudur.

Yüksek Yargıtay da bu iki tâbirin biribirine karışmasından dolayı kulak ve kuyruk kesmek gibi hafif zararları bir kararında ikinci fırkada görüyor. Ayak sakatlamayı da üçüncü fıkraya dâhil etmek lâzım geldiğini ima ediyor.

Hakikatte, kulak ve kuyruk kesmek de hayvana zarar verir, ayak sakatlamak da..... Diğer cepheden, öldürme halini tesbitten sonra işe yaramaz hale koyma ihtimalini ele alan maddedeki sıraya göre ikinci ve üçüncü fıkraların yanlış bir sıra ile birbiri peşinden geldiğini de söyleyebiliriz. Filhakika işe yaramaz hale getirmenin az daha hafif şekli, hayvan işe yaramakta devam etmekle beraber yalnız kıymetine noksan gelme ihtimalidir. Bunu ise ikinci değil, üçüncü fıkra bahis konusu ediyor. Bilâkis kıymetine noksan gelmemekle beraber hafif bir zarar gelme hali en son ele alınıp üçüncü fıkrada incelenmeli idi.

Bu hafif zarar kanaatimizce geçici bir zarardır. Kıymete noksan vermeyen zarardır. Tertibolunan cezanın sadece para cezası olması da diğer fıkralarla karşılaştırıldığı zaman, kanun koyucunun belirttiğimiz maksadı ifade etmek istediğine en bâriz delildir. Diğer hallerde hem hürriyeti bağlayıcı ceza hem de para cezası mevcuttur.

Kıymete noksan verme hali ile zarar verme halini biribirinden ayıracak ölçü kıymet noksanının daimî, verilen bir zararın ise geçici olmasıdır. Merkebin bir kulağının kesilmesi halinde yüksek mahkeme bu görüşle olmalıdır ki maddenin bugünkü yazılış şekline göre üçüncü, —fikrimizce ikinci sırada alınması lâzım olan— fıkrasına sokarak, (merkebin bir kulağının kesilmesi suretiyle kıymetine noksan geldiği mahkemece kabul edilmiş, 521 inci maddenin üçüncü fıkrası uygulanmış olduğuna göre, aynı maddenin 2 inci fıkrasının uygulanmasını isteyen mütalâa yerinde değildir. 2. C. D. 24/11/949 ve 11147/11377 sayılı kararından) demektedir. Bu iki fıkra ele alınmışken temas olunacak son husus 521/2 fıkra karşısında 522 inci maddenin durumudur.

T. C. K. 522 inci maddenin konumuzda yeri :

İlk fıkrada T. C. K. 522 mad. tatbıkı gerektiğini işaret ettikten sonra; öldürme hariç hayvana sadece zarar verilmesini değil,

1 — Kullanılmayacak hale gelmesini,

2 — Kıymetine noksan gelmesini,

3 — Veya hafif bir zarar verilmesini, tafsilen ifade etmek isteyen 521 inci maddede her fıkra ve dolayısiyle zararın her derecesi kanuni birer azaltma sebebi olarak ele alındığından ayrıca müşterek ve umumi bir hüküm olan, 522 inci maddenin tatbikı icabetmez. Orada sadece bir (zarar vukuunun) cezayı müstelzim olduğu suçlarda miktara göre ceza değişmekte bulunduğundan, 521 inci madde ise ayrı ayrı her zarar derecesine göre cezalar tertibettiğinden buna lüzum da yoktur. Kaldı ki fiile bağlı bir sebepten bir tenzilâtı mütaakıp ikinci bir indirme mânasızdır. İkinci Ceza Dairesi bu sebeple (521/2 madde uygulandığı halde 522 inci maddenin de uygulanmasının yolsuzluğuna işaret etmiştir. 2/12/949 ve 11059/11844 sayılı karar.

Kuşlar ve kümes hayvanlarını vurma :

Maddenin son fıkrasında, tarla ve arazisine kuşlar ve kümes hayvanları girmiş olan şahıs bunları zarar ika ederken görüp de öldürürse cezaen mesul olmaz, denen hal, beraet sebebi olarak yukarı aldığımız ve takdire taallûk eylemesi lâzım olan, «tarlaya zarar verilip de görülürken hal ve maslahatın icaplarına göre başka çare bulunmadığı zaman hayvanın öldürülmesi» nin yanı başında öldürene ceza mesuliyeti tahmil etmeyen ikinci ve son haldir. Bu fıkrada;

Zararlı kuşların yok edilmesi lüzumu, eğer varsa tutup sahibinden zararın istenememesi, tavuk ve emsali kümes hayvanlarının ekseri bilinememesi, nihayet bunların vurulması ile mülkiyet hakkının himayesi uğrunda ve yanında hukuki nizam için bir sarsıntı doğurmak ihtimalinin vârit olmaması sebepleriyle kabul olunmuştur. Bu sebeplerle kanun koyucu öldürmeyi haklı görmüş ve ilk üç fıkradaki tertipten tamamen ayrılarak sadece kuşlarla kümes hayvanları için zarar verirken görülme halini öldürmeyi meşru gösterecek sebep saymıştır.

Son fıkra görüşümüzü teyideder :

İlk fıkrayı incelerken bir şahsın tamamiyle sebepsiz ve icapsız olarak yani meselâ sahibine olan husumetinden dolayı bir hayvanı vurması ihtimali haricinde memleketimiz köyünden ekin ve mahsulâta zarar verirken öldürme ihtimali üzerinde yürür ve yukarıdaki düşünceleri serdederken, fıkrayı Borçlar Kanunu ile karşılaştırıp bir ölçü bulmaya çalıştık. Sert bir görüşe sapılmaması lüzumunda ısrarımızın doğruluğunu 521 inci maddenin bu son fıkrası da teyidediyor, sanırız.

Şöyle ki : Mezru tarlaya zarar verirken görülen (son fıkrada sayılı) hayvanların öldürülmesi cezayı müstelzim olmıyan bir kanunda ve bilhassal aynı maddenin ilk fıkrasında —yargıtayın eski görüşünde olduğu gibi— sair hayvanatı zarar yaparken görüp öldürmek cezayı kaldırıcı bir hal olamaz. Buna mantıkan imkân yoktur.

Kuşlar ve kümes hayvanlarının şu şartlar içinde öldürülmesine ceza verilmez, esasını kabul eden kanun koyucunun maksadı, her hayvanı mezruata zarar verirken görüp öldürmenin mesuliyeti mucip olmadığını ihsas olsaydı, hayvanları böyle bir tefrika tâbi tutmaya ne lüzum vardı?

İçtihatların doğruya yönelmiş olmasına rağmen maddenin tümünün ele alınması ve tereddütleri yok edecek şekil verilmesi temenniye değer.

37

BİBLİYOGRAFYA

Ömer Nasuhi BİLMEN: «Hukuku İslâmiye ve Istılahatı Fıkhiyye» Kamusu. Cilt: III. İstanbul Matbaacılık T. A. O. 1951. Sahife: 632, Krş. 950.

İstanbul Müftüsü Sayın Ömer Nasuhi Bilmenin büyük vukuf ve emek sarfiyle vücuda getirdikleri **«Hukuku İslâmiye ve Islahatı Fıkhiyye» Kamusu**'nun III üncü cildi de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınları arasında neşrolunmuştur.

Kamusun bu cildi «Başlangıç» yazısında da belirtildiği üzere, münderecatının büyük bir kısmı bakımından âmme hukukuna ait olup 3 kitaptan müteşekkil bulunmuştur.

Bu kitaplar, bu eserin 7, 8 ve 9 uncu kitaplarını teşkil etmektedir.

7 nci kitap, «İslâm Hukukundaki cezai hükümlere» dair olup bir mukaddime ile üç bölüme, 8 inci kitap, «Hukuki harbe = cihada ve gayri müslimler ile bir kısım muamelâta» ait meseleleri ihtiva edip beş bölüme, 9 uncu kitap, «Devleti İslâmiyenin varidatına» mütaallik meseleleri câmi olup iki bölüme ayrılmıştır.

Istılah kısmında da sayın müellifin işaret ettikleri üzere «Hukuku âmme» tâbiri, iki mânada kullanılmaktadır. Şöyle ki bu tâbir, bir mânasına nazaran «İçtimai bir heyetin kuvvetlerine, servetlerine, bütün menfaatlerine ait, maddi ve mânevi hayatlarının devamına hâdim olan varlıkların umumi mahiyetinden ibarettir. Meselâ: Devlet teşkilâtı, millî müessesat, menfaatleri umuma ait vakıf akarat ve arazi bu cümledir.

Her şahsın medeni, siyasi haklarından müstefit olarak cemiyet âzası arasında karşılıklı bir cemiyet ve itimadın, bir refahiyet ve selâmetin müemmen bulunması da yine âmmeye müteveccih hukuk cümlesindendir.

Âmme hukuku tâbiri, diğer mânasına göre de alelıtlak hukuk ilminin mühim bir şubesine verilen bir unvandan ibarettir. Bu hukuk şubesi, devletle şahıslar arasındaki alâkaları, münasebetleri gösterir, şahısların devlete karşı olan vazifelerini, salâhiyetlerini tâyin ve tanzim eder. Usulü muhakemat gibi kısımlara ayrılır.

Kamusun bu cildi, âmme hukukunu islâm hukuku noktai nazarından kısmen ihtiva etmektedir. Sayın müellif bu ciheti şu şekilde izah etmektedir:

(1) : Malûmdur ki medeni milletler birer hükümete tâbidirler, kendi halleriyle mütenasip birer hükümet teşkilâtına maliktirler. Bu cihetle İslâm hukuku da İslâm hükümetine, bu hükümetin teşkilâtına büyük bir ehemmiyet vermiştir. Hükümetin teşkilâtının vücudundaki asıl maslahat ve hikmet ise fertlerin ve fertlerden müteşekkil içtimai heyetin bir intizam ve istiklâl dairesinde, bir refah ve selâmet içinde, bir adalet ve fazilet dahilinde yaşamalarını temine çalışmaktan ibarettir.

Halbuki, cemiyet efradı arasında âmmenin menfaatlerini vakit vakit ihlâle cüret edenler bulunabilir. Bu cihetler bu gibi eşhası tedip ve ıslah veya terhip ve tenkil için bir kısım cezai hükümlere ihtiyaç vardır. Bunun içindir ki her hükümetin bu hususta bir takım müdevvenatı cezaiyesi mevcuttur. Bu sebeple Kamusu teşkil eden kitaplardan yedincisi İslâm hukuku bakımından bir kısım cezai hükümlerini ihtiva etmektedir.

(2) : İslâm hukukunca Müslümanların ve Müslümanlara tâbi olan gayri müslimlerin bir huzur ve sükûn içinde ve birbirinin hukukuna mütekabilen riayet eder bir halde yaşamaları bir gayedir. Sair milletler ile müsaleha, muahede yapmış olunca da ahde riayet ederek tecavüzden berî, mütekabil hukuka riayetkâr bir halde yaşamak bir vecibedir.

Fakat beşeriyet âleminde ihtirasat galip ve milletlerin birbirine karşı zaman zaman mütecavizane hareketlerde bulundukları meşhut olduğundan İslâm hukuku, bu meşhut, melhuz tehlikelere karşı da kendi müntesiplerinin hattı hareketlerini tanzim, hayatlarını ve istiklâllerini temin, saadeti beşeriyeyi ihzar edecek esasları, hükümleri ihtiva etmekle bulunmuştur. **Kamusu teşkil eden kitaplardan sekizincisi :** Hukuku harbe = cihada, Müslümanlar ile gayri müslimler arasındaki münasebatın sureti cereyanına ve esaret müesseselerine bu kabîl ahkâmı havi bulunmaktadır.

(3) : İslâm hukuku, İslâm hükümetinin malî bakımdan bir intızam ve refahiyete nailiyeti de bir gaye bildiğinden bu hususta da bir çok esasları, hükümleri ihtiva etmektedir. İslâm hukukunda İslâm devletinin maliye dairesine, hazinei varidatına «Beytülmali müslimin» unvanı verilmiştir. Beytülmalin âmmeye aidiyetini bu unvan da göstermektedir. Beytülmalin varidat ve masarifi hakkında daima âmme menfaatleri, âmme hizmetleri, âmme velâyeti gözönünde tutulmuştur ve beytülmalin varidat kaynakları olan şeylerin sıyanet edilerek beyhude yere ziyaa uğramasına meydan verilmemesi alâkadarlarca bir vecibe bulunmuştur. Meselâ : Devletin büyük varidat membalarından olan arazinin ekilip biçilmesi ,muattal bir halde bulundurulmaması hususunda bir çok hükümler mevcut bulunmaktadır. Bu hükümlere binaen memleket arazisinin bir kısmı ahali-

ye tevzi ve tefviz edilir, bir kısmı hükümet tarafından idare olunur, bir kısmı da rakabesi devlete ait olmak üzere âmmenin istifadesine tahsis edilmiş bulunur. Yollar, korular, meralar, pazar yerleri bu cümledendir. Yolculara mahsus konak yerlerine, kervansaraylara da «arazii mürfaka» adı verilmiştir ki, bunlar da bu kabîldendir. Bütün bunlar, âmme hukukuna dâhil şeylerdendir. **Kamusun dokuzuncu kitabı** da: Bu kabîl hukuka ait mesailden müteşekkildir. Kamusun diğer ciltlerindeki bir kısım kitaplarda da âmme hukukuna dair bir takım meseleler vardır. Ezcümle, vakıflara, dâvalara, beyyinelere, kazalara = hükümlere ait kitaplardaki meselelerin büyük bir kısmı bu âmme hukukiyle alâkadardır.

Pek vâsi olan İslâm hukukunu tam bir vukuf ve büyük çalışma ile inceleyen eşsiz eserlerinden dolayı sayın müellifi hararetle tebrik ederiz.

Hukukun bu sahadaki derin boşluğunu dolduracak olan kıymetli eser, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden ve büyük kitapçılardan tedarik edilebilecektir.

★

Fasih Hüseyin GÜVEN: Cumhuriyet Kanunları Rehberi.
Cilt: I: Alfabetik kısım, İkinci baskı; Sahife: 496, Lira: 16;
Cilt: II: Nümerik kısım, Birinci baskı; Sahife: 536, Lira: 16.
İstanbul Güven Basımevi: 1950.

İstanbul Avukatlarından Fasih Hüseyin Güven'in 1942 de 1 inci baskısını yayınladığı **«Cumhuriyet Kanunları Rehberi»** bu tarihten sonra çıkan mevzuatı da içerisine almak suretiyle Büyük Millet Meclisinin ilk içtimaından itibaren 1950 yılı fesih tarihine kadar neşrolunan kanunlar, tüzükler, yorumlar, Bakanlar Kurulu, Yargıtay İçtihadı Birleştirme ve Koordinasyon Heyeti kararları forma forma basılmak suretiyle tamamlanmış ve 2 nci baskı olarak kitap haline getirilerek umumun istifadesine tekrar arzedilmiştir.

Hukuki bir mesele hakkında inceleme yapılırken bu hususta ki son kanuni durumun ne olduğunu kesin şekilde anlayabilmek için metinler arasında ekseriya çok uzun ve yorucu araştırmalar yapmak gerekmekte ve birçok hallerde sarfedilen zaman ve emeklere rağmen tamamiyle tatmin edici bir neticeye varılamamaktadır.

Büyük Millet Meclisinin ilk içtimaından itibaren 1950 yılı fesih tarihine kadar geçen 27 senedenberi kanuni mezvuatımızın temelden yenilenmesi ve zamanın çok karışık ve değişici ihtiyaçlarına ve yeniliklere uymak zarureti ile mevzuatımızda sık sık değişikilkler yapılması icabetmiştir. Bu suretle Büyük Millet Meclisince kabul edilmiş olan kanunların

sayısı bugün 6 bine yaklaşmış ve bu kanunlardan bazıları mütaakiben tadil veya kısmen veya tamamen ilga edildiği gibi bu kanunlar Büyük Millet Meclisi Kararları, Tüzükler, Yorumlar ve Bakanlar Kurulu Kararları ve hükümlerine uyulmak mecburiyeti dolayısiyle Tevhidi İçtihat Kararlariyle de yakından ilgilenerek bugünkü mevzuat manzumesi meydana gelmiştir.

Hukukçularımızın, bütün Devlet memurlarının hattâ çeşitli siyasal sınıflara mensup kimselerin ehemmiyeti gün geçtikçe artan bu mevzuat şebekesi içinde yanılmadan ve fazla zaman sarfetmeden yürümek mecburiyetinde bulunmaları çok esaslı bir kanun rehberi ihtiyacını doğurmuş ve bu ihtiyaç yeni kabul olunan ve mütemadiyen artan bir şiddetle kendini hissettirmekte bulunduğundan pek yorucu olan ve iğne ile kuyu kazma gibi imkânsız denebilecek bir çalışma isteyen ve büyük maddi fedakârlıkla bastırılabilen iki ciltlik 1302 sahifelik muazzam kitap tatbikatta büyük fayda ve kolaylık sağlayacak ve bir çok meslektaşları vakitlerinin müsaadesi nisbetinde notlar almak, metinlerin kenarına işaretler koymak, haşiyeler yazmak gibi külfetlerden kurtaracaktır.

Eser iki cilt halinde hazırlanmıştır : 1 inci ciltte kanunlar mevzularına göre alfabe sırası takip edilerek ilk harflerine göre, ait oldukları harflerde ve her kanunla ilgili kanun ve sair bütün mevzuat hakkındaki izahat ve notları çizgi ile bölünmüş bir hane içinde toplu bir halde gösterilmiştir. Birinci cilt (A) dan (Z) ye kadar alfabenin bütün harflerine ait bölümleri ihtiva etmektedir. Son kısmına da kitabın basılması sırasında neşrolunan mevzuata ait ek liste ilâve olunmuştur.

Bulunması istenilen bir kanunu alfabetik olan birinci ciltte arama usulü şöyledir :

«Devlet Memurları Maaşlarının Tevhit ve Teadülüne Dair Kanun» başlığını taşıyan 3656 sayılı kanun, başlığının ilk harfi olan (D) harfinde bulunabildiği gibi, kanunun memur maaşlarına ait olması dolayısiyle (M) harfinde, kanunnu mucip sebebine nazaran asıl maksat teadül olduğuna göre (T) harfinde ve nihayet «Maaş» tâbirinin müteradifi olan «Aylık» tâbiri dolayısiyle de (A) harfinde ve bu teadül kanununun ekseri hallerde (Barem) unvaniyle anılmakta olmasına binaen (B) harfinde yapılan atıflar delâletiyle dahi bulunmaktadır.

Yalnız devletlerle akdolunan muahedeler ve bunların tasdikına dair olan kanunlar, hususiyetlerine binaen bu kaideden istisna edilerek Resmî Gazetedeki başlıkların ilk harflerine değil, hangi devletle aktedilmişlerse o devletin isminin baş harfine dercedilmişlerdir.

Bir kanunu tadil eden bazı muahhar kanunların başlıklarında evvel-

ki kanunun yalnız numarası zikredilerek mevzuu meskût geçildiği vâkı olduğundan bunların tasnifinde evvelki kanunun mevzuunun ilk harfi esas tutulmuştur. Meselâ: «2702 numaralı kanun», «Zabitan ve askerî memurlar maaşatına» taallûk ettiği için başlığında zabitan kelimesi yazılı olmamasına rağmen ayrıca (Z) harfine de kaydedilmiştir.

Kanun Farsça kaideye göre yapılmış bir terkip ile başlarsa aramada kolaylığı temin için, bu kanunlar terkiplerinin baş harfine dercedilmekle beraber ayrıca Türkçe kaideye göre yapılmış terkibin baş harfinde de gösterilmiştir. Şöyle ki: «Muvazenei Umumiye Kanunu», «Umumi Muvazene» gibi.

Muhtelif birkaç mevzua birden taallûk eden kanunlar bu mevzuların her birinin ilk harfine ayrı ayrı yazılmıştır. Bunlar da şöylece: «Konya Ovası Sulama İdaresiyle Yüksek Mühendis Mektebi ve Ankara Enstitüsünün Muvazenei Umumiyeye alınmasına dair olan 2982 numaralı kanun» hem (K), hem (Y), hem de (A) harfine ayrı ayrı kaydedilmiştir.

Eserin; 1 sayılı kanundan başlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 1950 yılı yenileme kararı ittihaz olunduğu tarihe kadar neşrolunan bütün kanunların Resmî Gazete, III üncü Tertip Düstur, Sicilli Kavanin cilt ve sahife numaralarını ve her kanunun yürürlük durumunu gösteren **II nci cildi** de şöyle hazırlanmıştır:

Her sahife 8 mahsus sütuna ayrılmış, birinci sütun: Kanunların teselsül eden numarasını, ikinci sütun: Birinci cildi teşkil eden alfabetik kısımda gösterilen her kanunla ilgili bütün devlet muharreratını bir arada kolayca bulabilmek için bu kısmın hangi harfinin hangi numarasında aranılacağını, üçüncü sütun: Kanunların Resmî Gazete ile neşir ve ilân edildiği tarihi, dördüncü sütun: Kanunların başlıklarını, beşinci sütun: Kanunların Resmî Gazetenin hangi sayısında neşredildiğini, altıncı sütun: III üncü Tertip Düsturun hangi cilt ve hangi sahifesinde bulunduğunu, yedinci sütun: Sicilli Kavanin Mecmuasının cilt ve sahife numarasını, sekizinci sütun: Kısmen ve tamamen yürürlükten kaldırılan kanunların hangi numaralı kanunun hangi maddesiyle kaldırılmış olduğunu göstermektedir. Bir sahife üzerinde aranılacak kanuni mevzula ilgili hükümlerin birinci ve sekizinci sütunlara bakmakla son durumun ne olduğunu bir bakışta kesin bir isabetle anlamak imkânı sağlanmıştır. Bu suretle birbirlerini tamamlayan ve kendi kendine kontrol tesis eden bir metot dâhilinde Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısından itibaren 1950 senesi yenileme kararı ittihaz edildiği tarihe kadar kabul edilmiş olan bütün kanunların son durumlarına kolaylıkla intikali mümkün olduğu gibi bu tarihten sonraki devrelere ait çıkarılacak kanunlar da nümerik kısma fasikül halinde ilâve edileceğinden bütün mevzuat hareketlerinin müteselsil bir

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

tertip dâhilinde takibine imkân elde edilecek ve bu suretle Rehberden devamlı istifade imkânı elde edilmiş olacaktır.

Kitap ele alındığında; dikkatle, itina ile ve büyük sabırla çalışıldığı ve güzel bir tertiple hazırlandığı derhal göze çarpmaktadır.

Eser, etraflıca yazılan «Önsöz» le başlamaktadır. Bundan sonra İstanbul Avukatlarından Sayın Haşim Refet Hakarar'ın İstanbul Barosu Başkanı bulundukları 1950 yılında kaleme aldıkları eserin değeri hakkındaki kıymetli yazısı ve Kırşehir Milletvekili Sayın İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun rehberin hazırlanışındaki mükemmelliği belirten takdirlerini havi yazı ve daha sonra da izahat sahifesi ve metin kısmı gelmektedir.

Büyük emek mahsulü olan eser, hakkında ne kadar bilgi ve tafsilât verilse, kıymeti anlatılamaz derecede mühim ve faydalıdır.

Kitabın hazırlanması için sarfedilen mesai ve harcanan masraf yerinde bir eser yayınlanmasından dolayı boşa gitmemiştir.

Müellifi vücuda getirdikleri bu iki ciltlik muazzam eserinden ve başarısından dolayı hararetle tebrik ederiz.

Eserden almak isteyenler, İstanbul ve Ankara'nın büyük kitapçılarından ve müellifin İstanbul - Üsküdar Kısıklı Cad. Tophanelioğlu No. 82 deki ikamet adresinden tedarik edebileceklerdir.

★

M. Emin AYAR: Tatbikatta İnfaz ve Cezaevleri. İlâveli 2 nci basılış. Ankara Yeni Cezaevi Matbaası: 1952, Sahife: 180, Krş. 250.

Denizli C. Savcı Yardımcısı M. Emin Ayar'ın evvelce yayınlanan «Tatbikatta İnfaz ve Cezaevleri» adlı kitabının bu defa ilâveli olarak ikinci baskısı yapılmıştır.

Kitabını, hapishanelerin ıslah ve idaresine vakfedenlere ithaf eden müellifin tatbikatta faydalı bir mehaz olacak eseri münderecatı bakımından beş kısma ayrılmıştır.

Birinci kısımda: Cezaların infazı ve sistemlerle cezaevlerinin tasnifi, umumi cezaevleri ve ceza miktarı itibariyle taksimi, ceazevi memur ve müstahdemleri tâyin, takibat ve işten çıkarma, cezaevi komisyonu idare heyeti, inzibat meclisi teşkili ve vazifeleri, müesseseye kabul, yaşayış, hariçle münasebeti, inzibati ceza tâyini, mahkûmların nakli, ekmek verilmesi, cezaevi ekmeğinin temini, yemek verilmesi, cezaevinin haricen muhafazası, silâh kullanılması, mahkûmların çalıştırılması, alım satım işleri, tutulan defterler; **yine bu kısımda:** İş esası üzerine kurulmuş ce-

zaevleriyle, çocuk ceza ve ıs[illegible]/lerinin kuruluş yerleri, seçilme şartları ve birinci devre tatbikına elverişli cezaevleri;

İkinci kısımda: Cezaların infaz yetkisi, bilûmum cezaların infazı ve bilhassa mahkemelerle kazai salâhiyeti haiz kurullarca hususi kanunlara tevfikan verilen para cezalarının infazı, cezaların neye müstenit infaz olunacağı ve ilâmların savcılığa tevdii ve müddeti;

Üçüncü kısımda: Cezaların tehiri ve sebepleriyle askerî şahıslar hakkındaki hükmedilen cezaların tehiri hususları;

Dördüncü kısımda: Cezaların infazı halinde yapılacak muamelelere dair bilgi ve izahat;

Beşinci kısımda: İnfaz hukukuna dâhil kanunlar ve bu arada 4358 sayılı Ceza ve Tevkifevleri Umum Müdürlüğü vazife ve salâhiyetlerine; 1721 sayılı ceza ve tevkifevlerinin sureti idaresine dair kanunlarla 2023 sayılı mahkûmların çalıştırılmasına dair kanun ve talimatname, fakir ve yardıma muhtaç mahkûm ve mevkuflara verilecek yemeğin ihzar ve tevziine dair talimatname, emniyet cezasının infazına dair talimatname ve yönetmelik, Jandarma Salâhiyet Kanunu ve ilgili maddeleri, hükümlü seçimi hakkındaki talimatname ve cetvelle Adli Sicil Kanunu bulunmaktadır.

Tatbikatta rastlanacak bir çok müşkül ve tereddütleri izale edecek olan eserin her bahsi altına ayrıca o bahisle alâkalı tamim, müta[illegible]a, yazı ve Yargıtay kararları ilâve edilmiştir.

Müellifi başarılı çalışmasından dolayı tebrik ederiz.

Eser, Ankara'da Çankaya, İstanbul'da Üniversite Kitabevinden tedarik edilebilecektir.

★

İzzet ÖRS: Muhtıra (Kanuni Vazifelerinde). Ankara Yeni Cezaevi Matbaası: 1952, Lira: 3.

İçişleri Bakanlığı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü 1 inci Daire Başkanı İzzet Örs, idare âmirleriyle, belediyelere, özel idarelere, muhtar ve heyeti idare âzaları için kanuni vazifelerinde faydalanacakları «Muhtıra» adiyle bir kitap yayınlamıştır.

Taşınmasında kolaylık için cep kitabı halinde güzel bir tertip ve baskı ile neşrolunan 300 sahifelik eser, 23 Nisan 1920 den Büyük Millet Meclisinin 8 inci intihap devresinin sonuna kadar 30 sene zarfında çıkan kanunların Valilere, Kaymakamlara, Bucak Müdürlerine, Muhtar ve İhtiyar heyeti âzalarına, Belediyelere ve Özel idarelere vazife veren hükümleri mer'î maddelerini 30 sene zarfında münteşir kanunlardan hükümleri kâ-

milen ortadan kalkan kanunlarla hükümleri tamamen veya kısmen yaşayan kanunların numaralarını gösterir tabloları ve kanunların tasfiyesine mütedair bir etüdü ihtiva etmektedir.

Kitabın «Başlangıç ve Fihrist» başlığı altında da işaret edildiği üzere, **birinci kısımda**: 23 Nisan 1920 den 8 inci intihap devresinin sonuna kadar çıkan kanunlardan hükümleri kâmilen ortadan kalkmış mer'î bulunan kanunların ve kanunların gruplarına göre adetlerini gösterir tabloları ve kanun tasfiyesinde yapılmış işlemler, **2 ks.da:** Bu kısmın mukaddemesi ve **1 inci bölümde**: Vali, kaymakam, bucak müdürleriyle, muhtar ve ihtiyar heyetlerini, belediyeleri, özel idareleri tam metinlerile ilgilendiren kanunların ve tadil ve tezyillerinin numara ve isimleri ve bunların bulundukları Resmî Gazete numaraları gösterilmiş ve **bu bölüme** bir de hudut vilâyetlerinde çalışan Vali ve Kaymakamlar için bilinmesi lâzım gelen hudut ihtilâflarına mütedair Kanunların isim ve numaraları bulunmaktadır. **İkinci Bölüme**: 30 sene zarfında neşrolunmuş mevzuatla Valilere, Kaymakamlara, Bucak Müdürlerine, Muhtar ve Heyeti İdare âzalarına, Belediyelereve Özel İdarelere verilen vazifelere ait Kanunlar numara sırasına göre aynen alınmıştır. **Bu bölüme** ayrıca mülga maddelerin hangi Kanunun hangi maddesile ilga edilmiş olduğu ve **her iki bölüme de** Meşrutiyetten kalıp hükümleri mer'i Kanunlarla Nizamnameler de ilâve olunmuş ve **ayrıca ikinci kısım ikinci bölüm** için **Alfabetik bir fihrist** konulmuştur.

Müellif eserini hazırlamak için iki sahada çalışmıştır:

1) 23 Nisan 1920 Tarihinden itibaren 1950 yılı nihayetine kadar olan 30 senelik müddet içinde neşrolunan Kanunlardan hükümleri tamamen ortadan kalkmış Kanunları ayıklamak ve hükümleri tatbikat sahasında bulunan Kanunları tesbit etmek safhası,

2) Hükümleri tatbikat sahasında olan Kanunları birer birer gözden geçirerek Muhtarlara, İhtiyar Heyeti âzalarına, Özel idarelere, Belediyelere, Valilere, Kaymakamlara ve Bucak Müdürlerine vazife veren Kanun maddelerini alâkalı Kanunların numarası ve isimleri zikredilmek suretiyle aynen göstermek safhasıdır.

Birinci safhada: Büyük Millet Meclisinin VIII inci intihap Devresinin sonuna kadar intişar eden 5682 sayı Kanunun nev'i ve mahiyetlerine nazaran yedi kısımda gruplanmakta oldukları görüldüğünden I numaralı Kanundan itibaren 5683 numaralı Kanuna kadar olan Kanunların teker teker gruplarına tefriki ve yekûnlarinin tutturulması bir hayli müşkil isede müellif yorucu bir çalışma ile bu müşkülü bertaraf etmiştir. Müellif

bu yorucu çalışmaya katlanmasaydı hükümleri ortadan kalkmış Kanunlardan esere, kanuni kıymet kalmamış fuzuli bir çok maddeler alınmış bulunurdu. Bu çalışma sonunda şu neticeye varılmıştır :

1 inci Grup : Hükümleri sarahaten ve kâmilen kalmış olan Kanunlar, bu grubun içinde hükümlerinin diğer bir Kanunun hususi bir maddesile kaldırıldığı gösterilmemiş olmasına rağmen daha sonra çıkan Kanunlara hükümleri tamamile ve hattâ tevsian alınmak suretile hükmen kaldırılmış Kanunlar da vardır.

2 nci grup: Yeni bir hüküm vaz'etmeksizin diğer bir kanunu kaldıran bir maddelik kanunlardır.

3 üncü grup : Umumi bir mülhak bütçe kanunlariyle bu kanunlarda yapılmış münakalelere munzam ve fevkalâde tahsisatlara ve kesin hesaplara ait kanunlardır.

4 üncü grup : Hazinenin kefaletine dair olan kanunlar, avans kanunları ve müzeyyelâtı, taahhüt icrasına, imtiyazlara, muhtelif senelere ait muhtelif dairelerin hizmetlerine karşılık tahsisat verilmesine, ufak para basılmasına, bono ihracına mütedair kanunlar, mütedavil sermayeye ve gümrük resminden muafiyet itasına mütaallik kanunlardır.

5 inci grup : Muahedeler ve Milletlerarası mukaveleleri tasdik eden kanunlardır.

6 ncı grup : Hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine, hususi affa, Şapka Kanunu gibi bütün inkılâp kanunlariyle Hazineye ait emvali gayrimenkulenin filân veya falan belediyelere devrine veya turuku umumiyeye alınan yollara, ilce teşkiline dair kanunlar olup mevzu munhasırdırlar.

7 nci grup : Hükümleri tamamen veya kısmen mer'î bulunup tatbik edilmekte olan kanunlardır.

Bu izahattan anlaşıldığı üzere ikinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı gruplarda sözü geçen kanunlara ya senelerine maksur ve munhasır olmalarından, veyahut ancak bir mevzua mütaallik bulunmalarından dolayı hükümleri ortadan kaldırmıştır denememiştir amma mülga kanunlara yakın bir duruma girmişlerdir.

Beşinci grupta mevzuubahis kanunlar ise memleketin dış bünyesiyle ilgili bulunmalarından dolayı memleket içi takibat sahasında günlük bir manzara arzetmektedir, kaldı ki : İçinde de müddetlerinin bitmiş olmaları veyahut feshedilmiş bulunmaları gibi sebeplerle mühim bir kısmı da ortadan kalkmıştır. Bundan sonra : Sarahaten ve hükmen mülga; bir mad-

delik; bütçe ve bütçe ile ilgili; malî mevzu ile alâkalı; Milletlerarası anlaşmalara dair; hükümleri tamamen veya kısmen tatbik edilmekte olan kanunlara ait bilgi verilmiştir. Daha sonra kanun numaralarının yükselişinin endişeyi mucip olmaması ve kanunların tasfiyesi hakkındaki izahat gelmektedir.

Kıymetli eser, tatbikatta bütün idarecilere ve hukukçulara büyük kolaylık ve fayda sağlayacaktır.

Müellifi meslektaşlarına yaptığı büyük hizmetten ve başarısından dolayı tebrik ederiz.

Kitap, eser sahibinden istenebilecektir.

★

Halis ERSİN: Yargıtay IV üncü Ceza Dairesi Emsal Kararları. Ankara Örnek Matbaası: 1952, Lira: 5,5.

Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesi Başkâtibi Halis Ersin; uzun senelerdir çalıştığı, dairesinin içtihatlarını taşıyan emsal kararlarından 700 tanesini toplamış ve bunları Türk Ceza Kanunu maddelerine göre tasnif ederek 461 sahifelik bir kitap halinde yayınlamıştır.

Türk Ceza Kanununun dairenin görevine giren asliye cezaya ait maddeleriyle bunlarla birlikte yürümüş olan diğer kanun ve maddeler hakkındaki çok önemli kararlarını ve bu daire ile ilgili usul ve harçları ihtiva eden eser, Yargıtay IV üncü Ceza Dairesi Başkanı çok Sayın Zahir Sencer'in kitap sahibini takdir eden yazılariyle başlamaktadır. Daha sonra da eser sahibinin «Önsöz» yazısı gelmektedir.

Esere seçilerek alınan ve her biri emsal teşkil edecek kıymette olan 700 karardan Türk Ceza Kanununun her bir maddesine birden ona kadar karar isabet etmektedir.

Kitaba, Kanun Maddelerine, Karar Özetlerine ve Mevzulara göre fihrist konulmamıştır. Bunun 461 sahifeyi bulan kitap hacmini daha fazla kabartmaması bakımından tasarruf sebebile olduğu anlşaılmaktadır.

Müellif tarafından kararlara konulan özetlerin, metinler dikkatle gözden geçirildiği takdirde kararların biran evvel kitap haline gelebilmesini temin için acele ile yapıldığı görülmekte ise de, eser sahibinin tatbikatçılara yaptığı yerinde hizmet yanında bu acelecilik önemsiz kalmaktadır.

Kitap sahibini bu ilk tatbikı eserinden dolayı tebrik eder, kitabın kendisinden istenebileceğini hatırlatırız.

İstanbul Barosu Dergisi. Cilt: XXVI, Sayı : 3, Lira : 1.

İstanbul Barosunca heray büyük itina ile yayınlanan Derginin Mart 1952 nüshası aşağıdaki çeşitli yazı ve kararlarla çıkmıştır :

DOKTRİN :

Doçent Dr. Zahit İmre: Gayrimenkuller üzerinde hapis hakkı dermeyan edilebilir mi?, M. Kemal Oğuzman: Hukuk Usulü M. K. nunun ispatını kanuni delile tâbi tuttuğu bir mesele bir suç dolayısiyle ceza mahkemesinde mevzuubahis olunca her türlü delille ispat edilebilir mi?

MAHKEME KARARLARI : (YARGITAY) HUKUK KISMI : «Kira akti - Mecurun akitten maksut olan hale getirilmesi talebi», «Tahliye - Kira bedellerinin posta ile gönderilmesi» Not : D. Devres; «Tahliye - Husumet» «Tahliye - Mecurda ikamet edenlerin artması», «Not: D. Devres; «Tahliye - Yeni malikin ihtiyaç sebebiyle tahliye dâvası», «Tahliye - İnşaat dolayısiyle aktin feshi».

İş Hukuku Kısmı : «İş aktinin ihbarsız feshi» : Not : F. H. Saymen.

Usul ve İcra - İflâs Kısmı : «Husumet».

CEZA KISMI : «Paralarda sahtekârlık» : Not : S. Erman; «Mürekkep suç - Yağma - Mesken masuniyeti», «Fikrî içtima».

KRONİK : Yeni eselrer : D. D.; Disiplin kararları, Kayıplarımız...

★

Hukuk - İçtihatlar : Yıl : 1, Sayı : 1 - 2, Kr. : 200.

Konya'da Avukat Hasan Halis Sungur tarafından birkaç senedenberi neşredilmekte olan «Hukuk ve İçtihatlar Dergisi» ni 1952 yılı başından itibaren Konya Avukatlarından Besim Ergun çıkarmağa başlamıştır.

Derginin 1952 yılı Ocak - Şubat, Mart - Nisan aylarına ait 1 - 2 inci sayısı şu yazı ve kararları ihtiva etmektedir :

Makaleler :

Hasan Halis Sungur : Türkiye'de Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Kazai Murakabesi; Sedat Çumralı : Hakem kararlarında ısrar kararı; Kahraman Koç : Ecri misil dâvalarında zamanaşımı; Adnan Sözen : Mülkiyetin Kanuni takyitleri.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararları :

«Şuf'a»;

Yargıtay Hukuk Kararları : «Temyiz kudretinin ziyaa uğraması», «Tahrri hatası», Kadastro Kanunu», «Tapuda kayıtlı olmıyan gayrimen-

kulün haricen satılması», «Altun alacakları», «Tedbirsizlikle ölüme sebebiyet, İşçi sigortaları idaresince özel kanun gereğince ölenin hak sahiplerine bağlanan gelirin tazminat olarak tahsili dâvası», «Kamulaştırma bedelinin tezyidi», «Haksız fiil, zararın tesbiti», «Mukavele hükümlerine riayetsizlik», «Boşanma, kabahatli eşin boşanma dşvası açamaması, nafaka, eşya, dâvası, husumet tevcihi», «Mecburi hizmet masrafları, adi kefalet, müteselsil kefalet, faizin başlangıcı, Kefaletname, Taahhütname arasındaki fark», «Nakliye mütaahhidinin mesuliyeti», «Mahfuz hisse ve tecavüz», «Vekâlet ücreti», «Tahliye ve fuzuli işgal», «Vazıh olmıyan dâva arzuhalinin iptali», «5677 sayılı Af Kanunu», «İzalei şuyu», «Zilyedlik, Mahsulün kime ait olduğu, Hüsnüniyet», «Tazminat, Re'sen keşif kararı, Satış İptali», «Babalık dâvası, Kan grupunun müspet oluşu».

Yargıtay Ceza Kararları : «Sövmek, Karşılıklı sövmek, Şahsı hakkında şiddet kullanılması sebebiyle sövmek», «Hakaret kastı», «Yaba ile işlenen müessir fiil», «Kavgada korkutmak maksadiyle silâh teşhirine teşebbüs», «Hırsızlık», «Mevsuf Hırsızlık», «Kaçırma ve yaralama», «Hükümlünün kaçmasında nöbetçinin teczıyesi», «Katle teşvik iddiası», «Reşit olmıyan kızı zorla kaçırmak», «Fena Muamele», «Görevde hakaret, para cezasının yukarı haddinin aşılayamıyacağı» «Adli vazifeyi ihmal», «Müessir fiil ikaı», «Irza geçmeğe tam teşebbüs», «5677 sayılı Af Kanunu».

Danıştay Kararları : «Terfi süresinin doldurulması», «Ruhsatsız inşaat», «Milletvekilleri Seçim Kurulu Kararı», «Belediye seçimine itiraz».

Bobliyografya : «Şahıs, Aile ve Miras Hukuku» adlı eser hakkında.

★

İdare Dergisi. Sayı : 215, Kr. : 100.

İçişleri Bakanlığınca 23 yıldır, itina ile seçilen telif ve tercüme yazılar ve kararlarla iki ayda bir neşrolunan **«İdare Dergisi»** nin 1952 yılı Mart - Nisan aylarına ait nüshası şu münderecatla çıkmıştır :

Tetkikler :

M. Turan Bayazit : İstanbul'da mesken buhranı ve âmilleri; Osman Meriç : Memleketimizde idare rejimi ve uyuşmazlık mahkemesi tatbikatı; Ragıp Öğel : Memurluğa giriş, İmtihan ve adaylık; Ali Ruhi Özkalan : Belediye hudutlarına ithal edilen veya yerine Belediye kurulan köylerin malları; Sabri Sözer : Köy idarelerinde plânlama konuları.

Tercümeler :

Atalay Akan : Lâtin Amerika memleketlerinde mesken politikası; Cudi Özal : Mısır Devlet Şûrası, Hükümet Meclisi; Münif Serav : İs-

viçre'de Antidemokratik hareketler ve bunlara karşı alınan tedbirlere dair rapordan : III — Yabancı komünistlerin İsviçredeki faaliyeti; Vecihi Tönük : İngiliz Belediyelerinin tarihi; Vecihi Tönük : İdari sözleşmeler.

Kararlar :

Belediye başkanlarına verilecek yolluk hakkında; Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin tatbikı hakkında Danıştay Genel Kurul Kararı.

★

Tatbikatta Yargıtay Kararları Dergisi. Yıl: IV, Sayı: 37, Kr.50.

İstanbul 4 üncü Ticaret Mahkemesi Üyesi Hayrettin Sezik tarafından herayın onbeşinde büyük itina ile muntazaman Yargıtayın seçilmiş Ticaret - Hukuk - İcra ve İflâs Daireleri kararlariyle tatbikatta bütün hukukçulara yol göstermek amacıyla neşrolunan Derginin 15 Mayıs 1952 tarihli nüshası «Haşiyeli Ticaret Kanunu» ilâve forması ve özetlerini aşağıya aldığımız kararlarla çıkmıştır :

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları :

«Taahhüdün aynen ifasını talep», «Müşterek mülk sahibinin ölümü, İştirak halinin şümulü, Görev».

Yargıtay Ticaret Dairesi Kararları :

«Şirket mümessiline husumet», «Bâyiin taahhüdünün icrasını isteyebilmesi, Dâva müddeti», «Mücbir sebeplerle taahhüt müddetinin temdidini istemek, reddi halinde tazminat», «Kararların tebliğinde zamanaşımı», «Malın vasfı gösterilmek suretile taahhüt», «Gemi mefhumuna dahil tekneler, deniz raporu».

Yargıtay Hukuk Daireleri Kararları :

«İzinsiz terki tâbiiyet edenlerin emlâki», «Ölüm aleyhine açılan dâva», «İhalenin feshi, hüsnüniyet sahibi alıcı, sorumluluk, yemin», «Muhkem kaziye», «Kanunun menettiği haksız fiilin şahitle ispatı», «Tazminattan tenzilât yapılmaması, avukatlık ücreti», «Avukatın ücretin tamamına hak kazanamaması»...

K. D.

51

Yargıtay Kararları

HUKUK BÖLÜMÜ

Borçlunun mücerret babasiyle birlikte oturması ve beraber yeyip içerek gelirini aileye bırakması kendi aleyhindeki nafaka ilâmının doğrudan babası hakkında infazını ve babasının şahsi mallarının haczini gerektirmez.

Yargıtay H. G. K.
Esas: 10/8 — Karar: 53

DÂVA : Kocası Halid'den nafakadan dolayı alacaklı bulunan Hatice Dayı kardeşi ile birlikte oturan Halid'in evine gitmeksizin evindeki kendisine ait olan eşyayı haciz ettirdiğinden ve bu eşyalarla borçlu Halid'in bir gûna alâkası bulunmadığından Halid'in de kardeşi Mustafa'nın demirci dükkânında çalışmakta olduğundan kendisi hakkındaki haczin fekkine ve eşyanın kendisine teslimine karar verilmesi isteminden ibarettir.

HÜKÜM : Borçlu Halid'in demircilikle iştigal edip ana ve babasile birlikte oturduğu ve birlikte yeyip içtiği ve kazancını ailesine tahsis ettiği ve şahsi emvalî bulunmadığı şahitlerin beyanlarından anlaşılmış ve Medeni Kanunun 321 inci maddesi uyarınca kendi gelirini aileye tahsis eden reşit evlâdın nafaka borcundan ötürü aile reisi sıfatile torununu beslemeğe mecbur olan dâvacının şahsi mallarının haczi kanuna uygun bulunmuş olduğundan dâvanın reddine dair verilen hüküm Yargıtay İcra ve İflâs Dairesince; borçlunun mücerret baba ile birlikte oturması, babaya ait malların haczini gerektirmeyeceği ve üçüncü şahıs babada, oğlunun bir hak ve alacağı bulunduğu takdirde İcra ve İflâs K. nun 89 uncu maddesi hükmünce bu hak ve alacağa haciz konulabileceği cihetle mahcuz eşyaya istihkak iddia eden dâvacı babanın umumi hükümler dairesinde delilleri tetkik olunmak suretiyle işin karara bağalnması gerektiği halde mercice mücerret borçlunun kazancını aileye tahsis ettiğinden bahsile dâvanın reddi cihetine gidilmesi doğru olmadığı beyanile bozulmuş olmakla; yeniden yapılan yargılama sonunda; bazı sebep ve düşüncelerle evvelki hükümde ısrara karar verilmiştir.

TEMYİZ EDEN : Dâvacı Mustafa Dayı vekili Avukat Hüseyin Yazıcı.

YARGITAY KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek; ısrarı kapsıyan son hükmün süresi içinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

52

Borçlunun mücerret babası ile birlikte oturması ve beraber yeyip içerek gelirini aileye bırakması, kendi aleyhindeki nafaka ilâmının doğrudan babası hakkında infazını ve bunun için babası dâvacının şahsi mallarının haczini gerektirmeyeceğine ve ancak borçlunun babası nezdinde çalışmış olmasından dolayı onda bir hak ve alacağı var ise alacaklının İcra ve İflâs K. nun 89 uncu maddesi hükmüne göre bu hak ve alacağı haciz ettirebileceğine ve bu yolda bir haciz muamelesi talep ve tatbik olunmadan oğlunun nafaka borcundan dolayı doğrudan kendi malı haciz olunan babanın açmış olduğu istihkak dâvasının kanun hükümleri dairesinde soruşturulup incelenerek bir hüküm ve karara bağlanması icabedeceğine göre bu lüzumu bildiren özel dairenin bozma ilâmına uyulmak lâzım gelirken aksine yazılı bazı düşüncelerle evvelki hükümde ısrar edilmesi yolsuz olduğundan son hükmün dahi Hukuk Usulü M. K. nun 429 uncu maddesi gereğince BOZULMASINA ve aşağıda müfredatı yazılı 895 kuruş temyiz ilâmı harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 26/3/952 tarihinde oybirliğile karar verildi.

Boşanma dâvasına ananın ahlâki durumu sebep olmasına rağmen çocuğun ana velâyetine tevdi edilmiş olması, sonradan açılan velâyetin nez'i dâvasının dinlenmesine mâni teşkil etmez.

Yargıtay H. G. K.
Esas: 2/130 — Karar: 145

Hasan Tahsin Yiğit tarafından boşanmış karısı Fatma Zehra aleyhine açılan nez'i velâyet dâvasının bozmaya uyularak yapılan yargılaması sonunda : Küçük Esin'in boşanma hükmü ile velâyet hakkının anaya verilmesinde bir mahzur görülmemiş ve bozmadan sonra da mahkemenin bu kararını değiştirecek bir hâdise zuhur etmemiş olduğundan dâvanın reddine dair İzmir Asliye Dördüncü hukuk mahkemesinden verilen 19/9/949 tarih ve 2558/720 sayılı hükmün temyizen incelenmesi dâvacı tarafından istenilmesine mebni Yargıtay İkinci Hukuk Dairesince; bozmaya uyulduğu halde sebat mahiyetinde yine eskisi gibi karar verilmesinde isabet olmadığı beyanile bozulmuş olmakla yeniden yapılan yargılama sonunda : Bazı sebep ve düşüncelerle evvelki hükümde ısrara karar verilmiştir.

TEMYİZ EDEN : Dâvacı Hasan Tahsin Yiğit vekili avukat Kâmil Süray.

YARGITAY KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek; ısrarı kapsıyan son hükmün süresi içinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Dâvanın konusu, ananın ahlâki durumu bakımından çocuğun velâyetinin babaya tevdii talebinden ibaret olup, ananın bu ahlâki durumunun boşanma dâvasına da esas teşkil etmesi ve buna rağmen çocuğun ananın velâyetine tevdi edilmesi bu defa açılan dâvanın dinlenmesine mâni olamıyacağından Yargıtay özel daire ilâmında belirtilen bozma sebebi vârit olup uyulmak lâzım gelirken aksine yazılı bazı düşüncelerle ve bozma ilâmına uyularak yapılan incelemeler sonunda verilen hükmün, ilk kararda sabit mahiyetinde bulunmadığından bahsile evvelki hükümde ısrar edilmesi yolsuz bulunduğundan son hükmün dahi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 429 uncu maddesi gereğince BOZULMASINA ve aşağıda müfredatı yazılı 870 kuruş temyiz ilâmı harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 19/12/951 tarihinde oybirliğile karar verildi.

Meşfu hissenin, dâvalı tarafından şuf'a hakkına istinaden bedeli verilerek alınmazdan evvel dâvacının malik sıfatiyle elinde bulunduğu sırada meydana gelen hasılatı dâvacıya aittir.

Yargıtay H. G. K.

Esas : 3/241 - 109 — Karar : 216

DÂVA : Tapulu tarlası içerisinde bulunan harnup ağaçlarından 990 kilo miktarındaki meyvelerini dâvalı toplıyarak satmış olduğundan bedeli olan 99 liranın tahsili istemine dairdir.

HÜKÜM : Tafsilâtı tutanak ve ilâmında yazılı olduğu üzere; dâvalı savunmasını ispat için yargılamaya gelmemiş ve dâva da şahadetle sübut bulmuş olduğundan 99 liradan 30 lira toplama ücreti tenzil edilerek geri kalan 69 liranın yarısı 34 lira 50 kuruşun dâvalıdan alınarak dâvacıya verilmesine dair verilen hüküm Yargıtay 3 üncü Hukuk Dairesince; dâvacının hissedar bulunduğu gayrimenkuldeki hissesi şuf'a yolu ile dâva olunana intikal eylemiş ve bu suretle şuf'anın kabulü hakkında verilen hükümden sonra meşfu hissenin bütün semereleri şefia ait bulunmuşken bu husus göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm verilmesi yolsuz olduğu beyanile bozulmuş olmakla yeniden yapılan yargılama sonun-

da : Evvelce verilen hüküm usül ve kanuna uygun bulunmuş olduğundan ve saireden bahsile ısrara karar verilmiştir;.

Temyiz eden : Dâvalı Sami Nontar.

YARGITAY KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek; ısrarı kapsıyan son hükmün süresi içinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Dâvacı hissedarın bedellerini istediği meyvelerin; dâvalı tarafından toplandığı tarihte gayrimenkuldeki meşfu hisse bedeli verilerek henüz dâvalı uhdesine geçmemiş ve gayrimenkul de dâvacı elinde bulunmuş olmasına göre dâvalının yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan ısrar kararının onanmasına ve aşağıda müfredatı yazılı (280) kuruş temyiz ilâmı harcının temyiz edenden alınmasına 19/12/1951 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

Müdahalenin men'i dâvalarında iki tarafın tapu senetlerinin hukuki kıymetini tâyinden önce bunlardan hangisinin münazaalı yere uyduğu tesbit edilip ikisi de uyduğu takdirde hangisinin muteber olduğu hususunun o zaman araştırılması icabeder.

Yargıtay H. G. K.
Esas : 3/256 - 119 — Karar : 219

DÂVA : İki kıta tapu senediyle sahip ve mutasarrıf olduğu tarlalarının kuzey hududunu teşkil eden çay deresinin sınırlandığı kısmen iç tarafında bulunan 15 dekar mahalil gûya Söğüd'ün Duzdağ köyü hududu içinde imiş gibi bu köy eğitmeninin intifaına tahsis ve Ağustos 1945 tarih ve 55/20 sayılı tapu kaydiyle de Söğüt hazinei maliyesi adına tescil yapılmış ise de bu arazi kendi tapuları hududu dahilinde bulunduğundan sonradan alınan tapunun iptaline ve vâkı müdahalenin men'ine karar verilmesi istemine dairdir.

HÜKÜM : Tafsilâtı tutanak ve ilâmında yazılı olduğu üzere; yerinde yapılan keşif her iki tarafın tapularının uygulanmaları ve bilirkişilerin beyanlarına göre dâvalının tapusunun dâvacının ibraz etmiş olduğu tapu hududu dâhilinde olduğu ve dâvacının tapusunun daha evvel tarihli olduğu anlaşılmasına mebni dâvalının tapu senedinin bu sebeple iptaline dair verilen hüküm Yargıtay 3 üncü Hukuk Dairesince ; dâvacının dayandığı tapu kaydının geldiği 1277 tarihli ve Bektaş oğlu Bektaş adına ka-

yıtlı ve tarafları Ayvaderesi ve Çayderesi ve Gürçukur ve Mâicari ile çevrili Bakiçınarı nam mahalde kâin ve ihtiva ettiği tarlanın 40 dönümden ibaret olduğu ve 944 ve 945 de intikal muamelesi yapılmış bulunduğu ve tapuda yazılı hadlerin sabit olup olmadığı anlaşıldığı gibi yapılan birinci keşifte bilirkişilerin beyanı, katiyeti müfit olmadığı ve ikinci defa yapılan keşifte de bilirkiişler arasında ihtilâf mevcut bulunduğu ve hazinece de kavgalı yere vazıyed edilerek olbaptaki kanun hükmüne tevfikan adına kayıt ve tescil edildiği halde dâvacının tapusu tarihen mukaddem olduğundan bahsile hazinenin tapusunun iptaliyle müdahalesinin men'ine karar verilmesi yolsuz olduğu beyanile bozulmuş olmakla yeniden yapılan yargılama sonunda : Bazı sebep ve düşüncelerle evvelki hükümde ısrar olunmasına karar verilmiştir.

TEMYİZ EDEN : Dâvalı Bozüyük Malmüdürlüğü.

YARGITAY KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek; ısrarı kapsıyan son hükmün süresi içinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

Mahkemece istinadedilen keşif zabıt varakalarından birincisi hazinenin dahil olmadığı ayrı bir dâvaya ait olup bu dâva ile ilgili bulunmamış ve hiçbir esasa istinadetmiyen ve mücerret bir beyanı ihtiva eyliyen ikinci keşif tutanağı ile tavziha muhtaç ve ihtimalâta müstenit bulunan üçüncü keşif tutanağı ise ihtilâfın halline yetecek ve hadlerin sabit olup olmadığını belirtecek sarahat ve malûmatı ihtiva eylememiş olduğundan bu yolda tahkikat ile dâva ve ihtilâfın halli kabil bulunmadığı ve her iki tarafın tapu senetlerinin hukuki kıymetlerini tâyininden önce bunlardan hangisinin münazaalı yere uyduğunun veya her ikisinin de uyup uymadığının tâyin ve tesbiti gerektiği cihetle önce mahallini iyice bilir kimselerden usulü dairesinde seçilecek bilirkişiler marifetile tarafların tapu senetlerinin münazaalı yere bütün hudutları arz üzerinde ayrı avrı gösterilecek tatbikı ve her iki tarafın tapusunun münazaalı yere uyduğu surette bunlardan hangisinin muteber ve sahih esasa müstenit olduğunun kanun hükümleri dairesinde hal ve tâyini ve varılacak sonuca göre dâvanın bir hüküm ve karara bağlanması icabedip bu lüzumu bildiren Yargıtay Özel Dairenin bozma kararına uyulmak lâzım gelirken aksine yazılı bazı düşüncelerle evveki hükümde ısrar edilmesi yolsuz bulunduğundan son hükmün dahi Hukuk U. M. K. nun 429 uncu maddesi gereğince BOZULMASINA ve aşağıda müfredatı yazılı 550 kuruş temyiz ilâmı harcının ile-

ride haksız çıkacak taraftan alınmasına 19/12/1951 tarihinde oybirliğile karar verildi.

Gayrimenkul hissedarlarından birisinin tasarrufundan meneden diğer hissedar aleyhine müdahalenin men'i dâvası açmaya hakkı olup taksim dâvası açmakta muhtar olmak üzere dâvasının reddine karar verilmesi yolsuzdur.

Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi
Esas: 951/1388 — Karar:4922

Yozgat'ın Deremumlu köyünden Gökoğlan oğullarından Mahmut karısı Fatma Zanlının, aynı köyden Durak oğlu Mustafa Sarıdoğan aleyhine, Deremumlu köyünde muhelif mevkilerde kâin hudutları belli on parça tarla Gökoğlan oğlu ölü Mustafanın tapulu malı iken vefatiyle oğlu kocası Mahmut'a ve Mahmut'un da vefatiyle kendisine kaldığı halde dâvalı mezkûr gayrimenkullerdeki hissesine müdahale ve tasarruftan menettiğinden müdahalesinin men'ine ve beş senelik ecrimislin tahsiline karar verilmesi talebiyle açtığı dâvadan dolayı cari muhakeme sonunda : müddeabih gayrimenkuller tapuda muris namına kayıtlı olduğu ve dâvacının müstakillen malı bulunmadığı ve dâvalının da hissedar bulunduğu anlaşıldığından ve hissedarlardan birinin diğer hissedar aleyhine men'i müdahele ve ecrimisil dâvası açmıyacağından dâvacının izalei şüyu talebinde muhtar olmak üzere işbu dâvanın reddine dair Yozgat Asliye Hukuk Yargıçlığından verilen 26/5/950 gün ve 79/310 sayılı ilâmın dairece incelenmesi dâvacı tarafından süresinde verilen dilekçe ile istenilmiş olmakla gereği düşünüldü :

YARGITAY KARARI

Hissedarlardan birisinin diğer hissedar aleyhine müdahalenin men'i dâvası açmağa hakkı bulunduğuna ve Medeni Kanunun 625 inci maddesi hükmü de bu hususu teyideylediğine göre, bu daire dâhilinde yargılama yapılarak gereken kararın verilmesi lâzım geldiği halde ilâmda yazılı olduğu üzere hissedarlardan birinin müdahalenin men'i dâvası açamıyacağından ve şüyuun izalesi cihetine gidilmesi lüzumundan bahsile dâvanın reddine karar verilmesinde doğruluk görülememiştir. Bozma dileği bu bakımdan yerinde bulunmuş olduğundan kabuliyle temyiz olunan kararın H. Us. M. Ka. nun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve dosyasının mahkemesine geri gönderilmesine ve 870 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 15/11/951 tarihinde oybiriğiyle karar verildi.

57

Üye: K. Tepeci ve İsmail Hadımlıoğlu'nun muhalefet şerhi: Gerekçelere göre hükmün onanması reyindeyiz.

Şuf'a dâvası, tapu sicil kaydı tashihi mahiyetinde bulunmasına göre maktu olarak avukatlık ücreti hükmedilmesi icabeder.

Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi
Esas: 1202 — Karar: 4932

Taksim'de Pürtelâş sokağında 18 No. lu apartmanda oturan Vahram Şimşiryan vekili Osman Nuri Lermin'in, Mecidiye köyünde Büyükdere caddesinde 48 No. da Ferit Tarhan ve Beyoğlu'nda Suterazi sokağında 40/7 No. da Aziz Törer aleyhine açtığı şuf'a dâvasının müddetinde açılmamış olduğundan bahsile reddine ve tarifeye göre 766 lira vekâlet ücretinin dâvacıdan alınıp dâvalılara verilmesine dair İstanbul Asliye Dördüncü Hukuk Yargıçlığından verilen 6/11/1950 gün ve 77/337 sayılı ilâmın dairece incelenmesi ücreti vekâletin az ve çok takdir edilmiş olmasından dolayı her iki taraf vekilleri canibinden süresi içinde verilen dilekçeleriyle istenilmiş olmakla gereği düşünüldü.

YARGITAY KARARI

Şuf'a dâvası, kayıt tashihi mahiyetinde bulunmasına göre maktuan avukatlık ücretine hükmedilmek lâzım gelirken ilâmda yazıldığı üzere nispî şekilde vekâlet ücretinin karar altına alınmasına doğruluk görülememiştir. Her iki tarafın bozma dilekçeleri bu bakımdan yerinde bulunduğundan kararın avukatlık ücretine taallûk eden kısmının H. U. M. K. nun 428 inci maddesi gereğince BOZULMASINA ve dosyanın mahkemesine geri gönderilmesine ve 870 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 15/11/951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Dâvacı tarafından evvelce açılan velâyetin nez'i dâvasına dair verilen hükmün Yargıtayca bozulmuş olduğu dâvacı tarafından kabul edilmiş olduğuna göre aynı dâvanın tekrar ikamesine cevaz olmadığından Yargıtayca bozulmuş olan hükme ait dosyanın tetkikiyla ona göre karar verilmek icabeder.

Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi
Esas: 7966 — Karar: 7888

Sefer Özkardeş tarafından boşanmış karısı Saliha Sever aleyhine açılan nez'i velâyet dâvasının yapılan yargılaması sonunda; Ali Arslan'ın

velâyetinin dâvalıdan nezedilip dâvacıya verilmesine ve Aysel'in beş yaşında bulunması hasebile dâvalıdan velâyetinin nezedilmesine mahal olmadığına dair verilen yukarıda tarih ve sayısı yazılı hüküm dâvalı Saliha Sever tarafından temyiz edilmekle yapılan incelemede; temyiz isteğinin süresinde olduğu görülüp kabulü oybirliğiyle karalaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Dâvalı verdiği cevap lâyihasında dâvacının aynı mahiyette açtığı nez'i velâyet dâvasının derdesti rüyet bulunduğu beyanile dâvanın reddini istemiş ve dâvacı da evvelce açtığı nez'i velâyet dâvasının yapılan muhakemesi sonunda; verilen kararın Yargıtayca bozulduğunu beyan ve kabul etmiş olmasına göre mahkemece dâvalı tarafından ileri sürülen itiraz hakkında takdiren bir karar verilmek ve aynı dâvanın tekrar ikamesine cevaz olup olmadığı düşünülmek icabederken bu cihetten zühul edilmiş ve bozma dileği bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan diğer cihetlerin tetkikına lüzum olmaksızın hükmün yukarıda yazılı sebepten dolayı .BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı temyiz masraflarının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 22/12/1951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Annenin mücerret yeniden evlenmiş olması velâyetin nez'ini mucip ahvalden olmayıp velâyeti ifadan âciz olmadığı veya fâhiş surette suiistimal ettiği sabit olmadıkça velâyetin anneden alınarak mâlûl olan babaya verilmesi doğru değildir.

Yargıtay İkici Hukuk Dairesi
Esas : 8074 — Karar : 7912

İhsan Yeğen tarafından boşanmış karısı Esma aleyhine açılan nezi velâyet dâvasının yapılan yargılaması sonunda; bir ev kadını olan dâvalının sonradan evlendiği kocası yanında çocuğu gerektiği gibi bakamayacağına kanaat getirildiğinden çocuk üzerindeki velâyetinin nez'ine ve velâyetin dâvacı babaya tevdiine dair verilen yukarıda tarih ve sayısı yazılı hüküm Esma tarafından temyiz edilmekle bittetkik temyiz dileğinin süresinde olduğu görülüp kabulü oybirliğiyle kararlaştırıldıktan ve dosyada mevcut evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Dâvacının mâlûl olduğu boşanma ilâmı münderecatından anlaşılmasına ve dinlenen dâvacı tanıkları dâvalının çocuk üzerindeki velâyet hakkını fahiş surette ihmal veya suistimal eylediğine ve velâyet görevini ifadan

âciz bulunduğuna dair medarı hüküm olacak bir beyanda bulunmamış ve annesinin yeniden evlenmiş olması velâyetin nez'ini mucip ahvalden görülmemiş olmasına göre mahkemece bu cihetler göz önünde bulundurulmaksızın dâvanın kabulile yazılı olduğu üzere naz'i velâyete karar verilmesi muhalif ve bozma dileği yerinde bulunmuş olduğundan hükmün (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı temyiz masraflarının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 22/12/1951 tarihinde oybiriliğile karar verildi.

Kendisi için nafaka takdir edilmiş olan çocuğun on sekiz yaşını ikmal edip reşit olduğundan bahsile nafakanın kesilmesi hakkında babası tarafından ikame edilen dâvada husumet artık çocuğu temsil salâhiyeti kalmıyan anasına tevecüh etmeyip doğrudan çocuk aleyhine dâva açılmak icabeder.

Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi
Esas : 8039 — Karar : 7913

Hüseyin Türedi tarafından boşanmış karısı Eşref Sarıoğlu aleyhine açılan çocuk nafakasının kat'ı dâvasının yapılan yargılaması sonunda; tarafların çocuğu Şahindenin 18 yaşını doldurmuş olduğu anlaşıldığından mukadder nafakanın dâva tarihinden itibaren kesilmesine dair verilen yukarda tarih ve sayısı yazılı hüküm Eşref Sarıoğlu tarafından temyiz edilmekle bittetkik; temyiz isteğinin süresinde olduğu görülüp kabulü oybirliğiyle kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıkdan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Reşit olduğu anlaşılan Şahinde'ye de husumet tevcih edilmek ve huzurile muhakeme yapılmak icabederken temsil salâhiyeti kalmıyan anası dâvalının huzurile muhakeme icrasile yazılı olduğu üzre karar verilmesi muhalif ve bozma dileği bu bakımdan yerinde olduğundan hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA ve şimdilik diğer cihetlerin tetkikına mahal olmadığına ve aşağıda yazılı temyiz masraflarının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 22/12/951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Dâvacıya borcu olmayıp dâvacının kocasına borcu varsa da onu da ödemiş olduğunu beyan eden dâvalının, borcun kabulünü tazammun eden senedi tahtim fiilini de inkâr edip usuli hükümlere göre tanzim edilmemiş olan senet zirindeki mührün kendisine ait olduğunu söylemesi, borcun ikrar sayılamıyacağından dâvacıdan dâvasını ispat edecek delil aranması icabeder.

Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas : 12974 — Karar : 9939

Fikriye Pamuk tarafından Refia Pamuk aleyhine açılan ve âdi senetle alacağı olan 550 liranın icrada inkârına binaen maa tazminat tahsili is-

temine mütedair bulunan dâvanın yapılan yargılaması sonunda: Tafsilâtı tutanak ve ilâmında yazılı olduğu üzere, her ne kadar takibe esas tutulan âdi bir senet olup mühürle temhir edildiği ve usulü dairesinde tasdik edilmemiş bulunduğu görülmekte ise de dâvalı 550 liralık borcunu aynen kabul etmiş olup yalnız bu borcun dâvacı Fikriyeye değil kocası Mustafaya ait olduğunu bildirmişse de senedin Fikriyeye yazıldığı ve mühür de inkâr edilmediği ve dinlenen tanıklardan iki oğlunun beyanlarına göre tediyelerinin fındık olarak dâvacının kocasına ve esasen fındıklar da hissedar Mustafa Pamuğa verildiği bildirilmiş olmasına göre dâvalının fındıklarını verdiği şahıstan istemekte muhtar bulunmak üzere 550 liranın % 10 icra tazminatı ile birlikte dâvalıdan tahsiline dair Ordu sulh hukuk yargıçlığından verilen 17/7/951 günlü ve 950 - 1007 = 951 - 515 sayılı hükmün temyizen incelenmesi dâvalı Refia Pamuk tarafından istenilmekle bittetkik: Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü.

YARGITAY KARARI

Her ne kadar dâvalı yargılamada dâvacının dayandığı senetteki mührün kendisine ait olduğunu söylemiş ise de borcun kabulünü tazammun eden tahtim fiilini inkâr eylemiş olmasına ve sözü geçen senet usulün 297 nci maddesi hükmüne uygun olarak tanzim edilmemiş olduğundan olayda kanuni bir delil olamıyacağına ve dâvalı, dâvacıya borcu olmadığını ve dâvacının kocasına borcu varsa da onu da ödediğini beyan etmek suretiyle dâvayı inkâr eylemesine binaen dâvacıdan dâvalının kendisine borçlu olduğu hakkındaki delilleri istenmek ve icabında yemin hakkı kullandırılmak suretiyle varılacak sonuca göre bir karar verilmek gerekli iken bu yolda işlem yapılmaması yolsuz ve bozma dileği bu bakımdan yerinde olduğundan hükmün bu sebepten BOZULMASINA ve aşağıda yazılı 430 kuruş harç ve damga pulunun haksız çıkacaktan alınmasına 5/10/951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Kiradan fazla verildiği iddia edilen paranın gelecek seneler kira bedeli olarak verildiiğ tesbit edilmedikçe kira akdi yenilenmiş olmaz.

Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas : 13716 — Karar : 9943

Neşet Erensoy tarafından Fehmi Yüceyar aleyhine açılan ve mesken zarureti sebebiyle satın aldığı evin tahliyesi istemine mütedair bulunan

dâvanın yapılan yargılaması sonunda: Dâvacının kiradan fazla para almak suretile akdi tecdidetmiş sayılmasına ve boşaltılması istenen gayri menkul müşterek olup diğer hissedarların da muvafakatları bulunmamış olmasına binaen dâvanın reddine dair İzmir Birinci Sulh Hukuk Yargıçlığından verilen 4/9/951 günlü ve 950 - 784 = 951 - 546 sayılı hükmün temyizen incelenmesi dâvacı Neşet Erensoy vekili avukat Ziya Yalçınkaya tarafından istenilmekle bittetkik: Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü.

YARGITAY KARARI

Fazla verildiği iddia edilen kira miktarı mütaakıp seneler kira bedeli olarak verilmemiş olduğundan sürenin uzadığı hususunda karar yerinde gösterilen mucip sebep değilse de; dâvacının dâva konusu olan yerde ikametine bütün hissedarların muvafakat etmediği anlaşılmasına binaen yerinde olmayan Bozma dileğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA ve aşağıda yazılı 500 kuruş harç ve damga pulunun temyiz edenden alınmasına 5/10/951 tarihinde oybirliğile karar verildi.

Suiistimal suretiyle ucuz satılan hazineye ait bir gayrimenkulün yapılan ihbar üzerine evvelki satışı bozulup tekrar satışının külli istifade sağlaması, 1905 sayılı kanunun şümulüne girmediği gibi maliyenin ihbarı yapan dâvacıya karşı ikramiye vereceğine dair bir vaitte bulunmaması ve bu hususta kanuni bir hüküm de mevcut olmaması hasebiyle, ikramiye verilmesini gerektirmez. Ve esasen suç teşkil eden suiistimalin ihbarı kanuni bir mecburiyet olup kanuni mecburiyetin ifası, ikramiye iddiasına hak vermez. Bu itibarla mahkemece kıyas yoliyle M. Kanunun 2 nci maddesine ve mesnetten âri örf ve âdete istinat ile dâvalı Hazineden yüzde on nispetinde ikramiyenin tahsili hakkında hüküm tesisi yolsuzdur.

Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi
Esas : 4153 — Karar : 3877

DÂVA : Hazineye ait arsanın çok ucuz fiyatla satılmış olduğunu müvekkiline ihbar etmesi üzerine satış muamelesi iptal olunarak mezkûr gayri menkul sonradan yüzondörtbin yüzaltmış liraya satılmış ve bu suretle müvekkili hazineye yüzüçbin beşyüz altmış lira kazandırmış ol-

olduğu halde verilmesi lâzım gelen ikramiyenin verilmemiş olduğundan bahsile onaltı bin lira ikramiyenin tahsili isteminden ibarettir.

KARAR : Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere; onbin kusur liraya satılan gayrı menkulün dâvacının ihbarı üzerine satış muamelesi iptal olunarak yeniden yapılan satışda yüzondörtbin yüzaltmış liraya satıldığı ve şu hale göre hazinenin bu ihbar yüzünden yüzüç bin beşyüz altmış lira kazandığı ve hazine tarafından dâvacının yaptığı bu hizmetine karşılık bir menfaat verilmediği anlaşılmış ve bazı kanunların bütün hâdiseleri önceden derpiş etmelerine imkân olmadığından kanunun sâkit kaldığı ahvalde Kanunu Medeni hükmüne uyularak cari örf ve teamüle göre mesele başkasının kaybolmuş malını bulmak veya sair suretle umulmayan ehemmiyetli bir menfaat sağlamak gibi hallerde hizmeti sebkeden kimseye mükâfat kabîlinden bir bahşış vermek âdet hükmünde bulunmuş ve bunun miktarı da yine örf ve âdete göre yüzde on nispetinde olması gerekli görülmüş olmakla yüzüç bin beşyüz altmış lira menfaat göz önünde tutularak takdir edilen onbin üçyüz ellialtı liranın dâvalı hazineden alınarak dâvacıya verilmesine ve fazla iddianın reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ EDEN: Dâvalı hazineye izafetle avukat Nüzhet Erk.

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü :

Dâvacının dâvası, dâvalı Maliye hazinesinin evvelce onbin altıyüz liraya satmış olduğu bir gayri menkul hakkında yapılan suiistimal, kendisi tarafından ihbar edilerek satışın iptal ettirilmesi neticesinde sözü geçen gayri menkul bilâhara ifraz edilerek cem'an yüzon dörtbin yüz altmış liraya satılmış ve hazine bu suretle yüzüç bin beşyüz altmış liralık bir kâr temin eylemiş olduğundan bahsile 1905 sayılı kanun hükmünce onaltı bin lira ikramiyenin dâvalı hazineden tahsili talebinden ibarettir.

İmdi, 1905 sayılı kanunda ne gibi hallerde ihbar edenlere ikramiye verileceği açıkça gösterilmiş olup bu kanunun hâdise ile ilgisi yoktur. Gerek bahsedilen 1905 No: lu kanunda ve gerekse diğer bazı mevzuatta muhbirlere ikramiye verilmesi esası kabul edilmiş ise de, bunlar tamamen istisnai mahiyette hükümler olup mevridine maksur bulunmaktadır. Kaldıki, hâdisede dâvacı suç teşkil eden bir vakıayı hazineye ihbar etmekle kanuni bir mecburiyeti yerine getirmiş olup, bundan dolayı hazineye ihbar etmekle kanuni bir mecburiyeti yerine getirmiş olup, bundan dolayı

63

hazineye bir menfaat temin etmiş olsa bile ikramiyeye müstahak olması için ya hazinenin bu hususta bir vait ve taahhüdü veyahut kanunda bu bapta ayrıca bir hüküm, mevcut olması iktiza eder. Olayda her iki halde bahis konusu bulunmamaktadır. Binnetice kıyas yolu ile meselenin halline imkân olmadığı gibi, Medeni Kanunun ikinci maddesi gereğince, mahkemece re'sen hüküm tesisi ve mesnetten âri olarak örf ve âdete istinad olunması kanuna uygun bulunmamıştır. Temyiz itirazları bu sebeplerden vârit görülmüş olduğundan hükmün BOZULMASINA ve aşağıda yazılı temyiz giderinin ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 16/5/951 tarihinde oybirliğile karar verildi.

---

1 — Kararın, gayrimenkulünü ipotek yapmak üzere kocasına vekâlet vermesi, karı - koca arasında sulh yargıcının tasdikına lüzum gösteren tasarrufattan değildir.

2 — Karının, kocasına vermiş olduğu vekâletname yalnız gyarimenkulünü ipotek yapmak için salâhiyet verip ahız, kabız ve borçlandırma gibi salâhiyetleri muhtevi olmadığına göre bu vekâletnameye istinaden yapılan ipotekle karı borçlanmış olmaz.

Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi
Esas : 1709 — Karar : 4307

DÂVA : Dâvalılara ait malûm gayrımenkulün yirmi iki bin lira bedelle kamulaştırılmasına karar verilmiş ve kamulaştırma bedeli yüzleyirmi fazlasile yirmi altı bin lira dâvalılar adına Ziraat Bankasına yatırılmış ve dâvalıların da bu parayı Bankadan almış ve sonradan müvekkili hazine tarafından kamulaştırmadan vazgeçilmiş olduğundan bahsile mezkûr yirmi altı bin liranın tahsilini dâvacı vekili istemiş ve dâvalılar vekili tarafından verilen cevapta; dâvacı hazine tarafından açılan dâvanın vârit olmadığından reddi ve müvekkilleri tarafından tezyidi bedel dâvası zımnında ihtiyar edilmiş olan cem'an bin sekizyüz yirmibeş liranın hazineden mütekabilen tahsili talep ve dâva edilmiştir.

KARAR : Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere dâvacı hazinenin yerinde görülmeyen dâvasının reddine ve dâvalıların mütekabil dâvalarından tahakkuk eden bin altıyüz ellidört lira 21 kuruşun dâvacıdan alınarak dâvalılara verilmesine ve fazlaya ait mütekabil dâvanın reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ EDEN : Taraflar vekilleri canibinden duruşma yapılmak suretile hükmün temyizen incelenmesi istenilmiştir.

YARGITAY KARARI

İşin duruşmaya bağlı olduğu anlaşılarak bu istem kabul edilmiş ve gün konularak taraflara çağırı kâğıdı gönderilmişti. Belli günde temyiz edenlerden dâvacı hazineye izafetle vekili avukat Adnan Apak ve diğer temyiz eden dâvalılara izafetle vekilleri avukat Sadık Gündüz gelmiş olmalarile duruşmaya başlanarak temyiz istemlerinin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan ve taraflar vekilleri dinlenildikten sonra karar verilmek üzere, bırakılan günde dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü :

İstimlâk bedelinin tezyidi talebile dâvalıların açtıkları dâvada vekâlet ücreti talebetmemiş olmaları bu konuda ayrıca dâva ikamesine mâni olamıyacağından dâvacı hazine vekilinin bu hususa dokunan bozma dileği yerinde değilse de, Medeni Kanunun 864 üncü maddesinde bahse mevzu olan hapis hakkı yalnız menkul mallarla kıymetli evraka münhasır olup bir alacağı tevlid eden bu gibi nukut üzerinde dâyının hapis hakkı bulunmamasına ve ancak bir alacağa karşı borçlusu tarafından takas iddiası dermeyan edilebileceğine binaen dâva ile ilgisi olmayan sözü geçen maddeye dayanılması yolsuz olduğu gibi olbaptaki içtihadı birleştirme kararı gereğince istimlâkten feragat halinde bedelin tezyidi dâvası açan mal sahipleri lehine masruf mesaiye göre mahkemece maktu olarak vekâlet ücreti takdiri icabedip olayda Usulün 442 inic maddesinde aranılan kötü niyet unsuru iddia ve ispat edilmediği halde, dâvalıların vekilleri ile yaptıkları ücret mukavelesinde yazılı vekâlet ücretine hükmedilmesi ve sözü geçen mukavelenin tarihi mevsuk olmadığı halde, Usulün 299 uncu maddesine aykırı olarak bedel tezyidi dâvasının ikamesi anında üçüncü şahıs mevkiinde olan hazine bakımından işbu mukavelenin var olduğunun kabul olunması ve kabul suretine göre dâvalıların mütekabil dâva mevzuu olan alacaklarından fazlası hakkında muarazalarının men'ine karar verimek lâzımgelir, dâvalıların alacaklarından çok fazla olan istimlâk bedelinin tamamı üzerinden hapis hakkının tanınması ve bu suretle hazinenin ayrıca dâvaya sevkedilmesi ve mütekabil dâvanın bir kısmı reddedilmiş ve dâvacı hazine tarafından bu konuda yazılı olarak vekâlet ücreti talebinde bulunulmuş olduğu halde, bu talebin meskût bırakılması ve dâvalıların reddedilen asıl dâva için yazılı vekâlet ücreti talepleri olduğu halde, bu talebin de karara bağlanmaması yolsuz ve her iki tarafın bozma dilekleri bu bakımlardan yerinde olduğundan temyiz olunan hükmün bu sebeplerden (BOZULMASINA) ve dâvacı hazinenin yazılı talebine binaen, takdir edilen yüz lira temyiz mürafaa ücretinin dâvalılara tahmiline ve

aşağıda yazılı temyiz giderinin ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 30/6/951 tarihinde oybirliğile karar verildi.

Haciz şuf'a hakkının kullanılmasına engel teşkil etmez. Alacaklının hakkı şuf'a bedeline taallûk eder.

Yargıtay Beşinci Hukuk Dairesi
Esas : 5030 — Karar : 5051

DÂVA : Müvekkilinin şayian hissedar bulunduğu tapuca kayıtlı gayrimenkulün diğer hissedarından Kâzım Telli'nin 157/320 hissesini dâvalının satın almış olduğundan bahsile müvekkilinin şuf'a hakkı dolayısiyle tanınmasına ve dâvalı adına tesis olunan tapunun iptaline ve müvekkilinin şuf'a hakkının tanınmasına karar verilmesi dâvacı vekili tarafından istenilmiş, üçüncü şahıs vekili tarafından da şuf'a hakkı ileri sürülen hissenin dâvalı tarafından 4000 lira bedel mukabilinde noter senediyle haricen satılmış olduğu beyaniyle dâvaya müdahalesinin kabulüne karar verilmesi istenilmiştir.

KARAR : Dâvacının şuf'a hakkının sübutuna mebni dâvalı adına tesis olunan kaydın iptaliyle satılan hissenin dâvacı adına tesciline ve satış bedeli 800 lira ile tapu harç ve masrafı olan 41 lira 76 kuruşun dâvacıdan alınarak dâvalıya verilmesine ve yerinde olmıyan müdahale isteminin reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDEN : Dâvacı Halil ve müdahil vekili Hasip Kibaroğlu.

YARGITAY KARARI

Dâvalıya hüküm fıkrası 15/3/1951 tarihinde tebliğ edildiği tebliğ mazbatasından anlaşıldığına ve temyiz dilekçesi 26/3/951 tarihinde verilerek aynı tarihte kayıt işlemi yapıldığına göre dâvalının temyiz dilekçesinin süresi bakımından reddine ve dâvaya katılmak isteyen Abdullah Aydın'ın temyiz dilekçesi süresinde verildiğinden temyiz itirazlarının incelenmesine karar verildikten sonra dosyadaki kâğıtlar okunup gereği düşünüldü:

Dâvalı Hamdi Konya zimmetinde dört bin lira alacağından dolayı dâvaya katılmak isteyen Abdullah Aydın'ın dâvalı Hamdi adına kayıtlı meşfu hisseyi şuf'a dâvasından evvel haczettirmiş olması bu hissenin dâvalıya satışından dolayı dâvacının şuf'a hakkını kullanmasına engel olamıyacağına ve haciz şuf'a bedeli üzerinden devam edeceğine ve Abdullah tarafından şuf'a dâvasının kabulüne mâni başka bir sebep ileri sürülmediği-

ne ve bu itibarla dâvaya katılma isteminin reddinde bir yolsuzluk görülmediğine binaen üçüncü şahsın temyiz itirazlarının reddiyle hükmün (ONANMASINA) ve aşağıda yazılı temyiz masrafından ret harcının temyiz eden dâvalıdan, onama harcının da diğer temyiz eden müdahilden tahsiline 16/10/1951 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Boşanma dâvasında ayrılığa karar verilebilmek için tarafların barışmaları ihtimalinin katî ve müşahhas vakıalardan çıkarılması iktiza eder.

Yargıtay Beşinci Hukuk Dairesi
Esas: 688 — Karar: 881

DÂVA: Müvekkilinin kocası dâvalı tarafından üç defa dövülerek evden koğulmuş ve bu suretle geçinmelerine imkân kalmamış olduğundan bahsile tarafların boşanmalarına ve boşanma tarihinden itibaren müvekkili için nafaka takdirine karar verilmesi istenilmiştir.

SON KARAR: Bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonunda: dâvalının karısını çocuğu ile beraber evden koğduğu ve kabahatin dâvalı kocada olduğu dinlenen tanıkların beyanlarile anlaşılmış ise de; tarafların tekrar barışmak ve birleşmek ihtimali mevcut bulunmuş olmasına mebni Medeni Kanunun 138 inci maddesi gereğince bir sene süre ile tarafların ayrı yaşamalarına ve çocuğun velâyetinin dâvacı anneye bırakılmasına ve sulh mahkemesince takdir edilen dâvacı için onbeş ve çocuk için on lira nafakanın devamına ve dâvacı vekili için tarifeye göre yüzde beş hesabiyle takdir olunan vekillik ücreti ile yargılama giderlerinin dâvalıya tahmiline karar verilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Taraflar.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu görüldükten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dâvalının takdire taallûk eden diğer itirazları yerinde değilse de; dâva boşanma istemine taallûk ettiğine boşanma sebebi mahkemece sabit görüldüğüne ve Medeni Kanunun 138 inci maddesinin son fıkrasının ancak tarafların barışma ihtimali bulunduğu takdirde ayrılığa hükmedilebileceği yazılı bulunduğuna göre geçimsizlik sebepleri ve tarafların birbirlerine karşı hareket tarzları göz önünde tutularak barışma ihtimalini vârit gös-

67

terecek katî ve müşahhas vakıaların gösterilmesi lâzımken taraflar arasında bir çocuğun mevcudiyeti ileri sürülerek hiçbir vakıaya dayanmaksızın ve zayıf bir ihtimale binaen ayrılık kararı verilmesi yolsuz, tarafların temyiz itirazları bu bakımdan yerinde görüldüğünden hükmün Hukuk U. M. Kanununun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 770 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 15/11/1951 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

Muhalefet şehri

Medeni K. nun 138 inci maddesi tarafların barışması ihtimali olduğu takdirde hâkimin dilerse boşanmaya dilerse ayrılığa hükmedebileceğini âmir bulunmasına ve barışma ihtimali için de müşahhas vâkıa olarak çocuğun mevcudiyeti gösterilmiş olmasına ve esasen tarafların iki üç defa barışmaları dahi karı kocanın barışmak ihtimalini takviye eylemesine ve barışma ihtimalinin tâyin ve takdiri de yargıca mevdu olup bu takdire kanunen müdahale edilemiyeceğine göre ayrılık hakkındaki kararın onanması reyindeyim.

Üye
İzzet AKER

---

1 — Mukaveleden mütevellit tazminat dâvalarında dâvalıya münasip bir mehil verilerek taahhüdünü ifaya davet lâzımdır.

2 — Dâvanın her safhasında yeni deliller ikamesi usule aykırı değildir.

Yargıtay Ticaret Dairesi
Esas: 51/193 — Karar: 5536

DÂVA: Dâvacı vekili, müvekkilinin Ankara Nümune Hastanesinde 30 lira asli maaşla eczacı olarak çalışırken dâvalıların murisinin koluna felç isabet etmesi üzerine Şafak eczanesini ortak olarak işletmek üzere 19/8/948 tarihinde İstanbul'da mukavele akdettiklerini ve müvekkili 3000 lira nakit ve sây ve ameli ile iştirak ederek kâr ve zararın müsavi surette taksim edileceğini ve mukavelenin hitamında eczanedeki mevcudun maliyet fiyatı üzerinden müvekkiline devredileceğini, müvekili Milâsa geldiğinde eczaneyi dâvalı teslim etmeyip çekilen protestoya da cevap vermediğini ve müvekkili bu akde dayanarak vazifesinden istifa ettiğinden bahsile bu yüzden uğradığı zarar ve tazminat olarak ceman 5115 lira 46 kuruşun masraf ve ücreti vekâletle birlikte dâvalılardan tahsilini istemiştir.

HÜKÜM: Dâvacının dâvalıların murisi ile yapmış olduğu akde güvenerek mecburi hizmetini ifa etmiyerek görevinden istifa ettiği ve yurt masrafı olarak 4657 lira 86 kuruş ödediğini masraf ve maaştan tahakkuk eden zararla birlikte 4923 lira 61 kuruş dâvalılardan alacaklı bulunduğu neticesine varılarak bu paranın 80 lira 35 kuruş ücreti vekâletle birlikte dâvalılardan tahsiliyle dâvacıya verilmesine ve ziyade iddianın reddine, yargılama giderlerinin nispet dairesinde taksimine karar verildiğini natıktır.

Temyiz eden ve duruşma istiyen: Dâvalılar vekili avukat Hikmet Bilgin.

YARGITAY KARARI

Temyiz eden vekilinin istemi üzerine duruşma için tâyin edilmiş olan günde temyiz edenler adına vekilleri avukat Aziz Barıkan aleyhine temyiz olunan adına vekili avukat Kadri Tümer gelip temyiz süresi hakkında karşı taraf vekilinin bir diyeceği olmadığı ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşıldıktan ve vekiller dinlendikten sonra vaktin darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması başka bir güne bırakılmıştı. Bu kere temyiz edilen ilâm ve dosyadaki kâğıtlar okunarak işin gereği hakkında görüşülüp oylaşıldı:

Dâvacının istifasına sebep olarak Bakanlığa karşı ailevi esbaptan bahsetmesi kendisinin bu akit sebebiyle istifa ettiğini bildirememek zaruretinden ileri gelip haddi zatında gerek istifanın mukavele tarihinden muahhar olması ve gerekse muhakeme safahatından tebellür eden vaziyete göre istifanın taraflar arasında akdedilen mukavelenin icrasını temin maksadına mâtuf olduğu gibi mukavelenin ikinci maddesi gereğince dâvacının koymakla mükellef bulunduğu sermayeyi vaz'edebilmesi için evvelemirde dâvalının ifayı taahhüdetmesi lâzım gelip dâvalının takaddümen ifası mukavele ahkâmından olan taahhüdünü ifa etmedikçe dâvacıyı ifayı taahhüde ve sermaye koymağa icbar edemiyeceğine ve fazla olarak dâvalılar canibinden bu bapta dâvacıya münasip mehlin verilerek ifayı taahhüde daveti mutazammın ihtarname dahi keşide edilmediğine ve dâvacı ilk dâva arzuhalinde zarar ve ziyanını da istemiş olup şu suretle ıslah talebinin kısmen vâki olduğu anlaşılmasına ve duruşmanın her safhasında her zaman yeni delil ikamesi usule mugayir bir keyfiyet bulunmamasına ve İlya'nın mukavele müddeti dâvacı ile akdedilen mukavele tarihinden evvel hitam bulup keyfiyet dâvalı tarafından İlya'ya ihtar edilmiş olduğuna göre dâvalıların bu noktalara dokunan temyiz itirazları vârit değilse de; dâvalılardan Şermine dâvacı canibinden dâvanın ikamesinden evvel münasip mühlet verilerek ifayı taahhüde daveti mutazammın ihtar-

name keşide edilmediğinden dâvacının mumaileyh Şermin hakkında feshi akit ve zarar ve ziyan dâvası ikamesine hakkı bulunmadığı halde bu cihet düşünülmeksizin Şermin aleyhinde de yazılı olduğu üzere karar verilmesi yolsuz olduğu gibi, taraflar arasında akdedilen 19/8/948 tarihli mukavelenin vârislerden Atiye canibinden ihlâl ve mezkûr mukaveleye ademi riayet olunmasından dolayı dâvacının hakiki zarar ve ziyanlarının neden ibaret olduğu yani işi bu mukavele ahkâmı yerine getirilmiş bulunsa idi dâvacının bundan ne gibi menafi elde edeceği ve bu suretle ademi riayetten mütevellit ne gibi bir zarara uğradığı alelûsul tahkik olunarak hâsıl olacak neticeye göre ve yalnız Atiye hissesine isabet edecek miktara hükmolunmak icabederken karar mahallinde gösterilen sebep ve düşüncelerle doğrudan doğruya dâvacının yurt parası olarak sağlık bakanlığına ödediği mebaliğe hükmolunması yolsuz ve dâvalıların temyiz itirazları yalnız bu noktalara mâtuf olmak üzere yerinde bulunmuş olduğundan hükmün Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 inci maddesi gereğince BOZULMASINA ve aşağıda yazılı 470 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 9/11/1951 tarihinde oybirliğile karar verildi.

İhtarname tebliği ve mahallinde tesbiti delâil yapıldıktan sonra üçüncü şahsa vâkı borç ikrarında muvazaa vardır.

Yargıtay Ticaret Dairesi
Esas: 51/4617 — Karar: 5183

DÂVA: Dâvacı vekili, dâvalılardan Faik'ın Dördüncü Ticaret Mahkemesinden alınıp kesinleşen ilâmla müvekkiline 21500 lira borçlu olup icra takibi neticesinde malı bulunmadığından aciz vesikası alındığını, halbuki dâvalı dâva açılmazdan evvel yapılan protesto ve delillerin tesbiti muamelelerinden korkarak diğer dâvalı ve ortağı Artin'e gûya tahakkuk etmiş borcuna karşılık olarak dükkânında mevcut ve şahsına ait malları kaçırmak maksadiyle muvazaaten 27/12/1946 tarihli senetle 22295 lira bedelle satmış olduğunu ve Artin, Faik'ın ortağı bulunmak dolayısiyle müvekkilinin Faik'dan alacaklı olduğundan haberdar bulunduğunu ve bu satışın kötü niyetle ve ızrar maksadiyle yapılmasına iştirak ettiğini beyanla bahsi geçen satış senedine bağlı ve müfredatı ekli listede malara ait satışın iptaliyle bunların borçlu Faik'a aidiyetine karar verilmesini masraf ve ücreti vekâletin dâvalılara tahmilini istemiştir.

HÜKÜM: Dâvalıların dâvacıya karşı suiniyeti sabit bulunduğumdan 27/12/1946 tarihli senetle yapılan satışın iptaliyle buna merbut l we

2 numaralı listelerde yazılı, makine alât ve edevatın dâvalılardan Faik Savlara aidiyetine ve dâvacı için takdir olunan 834 lira 85 kuruş vekâlet ücretiyle yargılama giderlerinin dâvalılardan alınmasına karar verildiğini natıktır.

TEMYİZ EDEN VE DURUŞMA İSTEYEN : Artin Tezelliler vekili Avukat Sabri Savcı ve Rifat Yönsel.

YARGITAY KARARI

Temyiz edenin istemi üzerine duruşma için tâyin edilmiş olan günde temyiz eden adına vekilleri Avukat Sabri Savcı ve Rifat Yönsel ve karşı taraf adına vekili Avukat Ekrem Korkut gelip temyiz süresi hakkında karşı taraf vekilinin bir diyeceği olmadığı ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşıldıktan ve vekiller dinlendikten sonra vaktin dalığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması başka bir güne bırakılmıştı. Bu kere temyiz edilen ilâm ve dosyadaki kâğıtlar okunarak işin gereği hakkında görüşülüp oylaşıldı :

Dâvalılardan Artin ile Faik arasında ortaklıktan mütevellit ihtilâf dolayısiyle yekdiğeri aleyhine mütevali ihtiyati tedbir ve tesbit yollarına başvurdukları ve ihtilâfı hal için hakem intihabına tevessül ettikleri sırada dâvacı tarafından dâvalılardan Faik'a 18/12/1946 tarihinde ihtarname gönderilmesi ve 26/12/1946 tarihinde de şirket merkezinde delil tesbiti yapılmasını takibeden 27/12/1946 tarihinde Faik'ın Artin'e 22295 liralık borç ikrar ederek buna mukabil dükkândaki listede yazılı makine ve alâtı Artin'e devrü temlik etmesinin, alacaklı Vâsıf Enbiyaoğlu'ndan mal kaçırmak maksadiyle muvazaaten yapıldığı, bu hususta toplanılan bütün deliller birer birer tetkik ve münakaşa olunmak suretiyle sabit görülerek 27/12/1948 tarihli senetle yapılan satışın iptaline karar verilmiş ve mahkemenin takdir ve kanaatinde bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan bu cihete mâtuf olarak dâvalı Artin vekilleri tarafından ileri sürülen temyiz itirazları yerinde değildir. Ancak gerek bu dâvada ve gerek şirket merkezinde dâvacı Vâsıf Enbiyaoğlu tarafından yaptırılan delil tesbitinden evvel dâvalılardan Artin tarafından şirkete ait dükkândaki makine ve alâtın ihtiyatı tedbir suretile yediadle tevdiine dair İkinci Ticaret Mahkemesinden alınan 20/12/1946 tarihli karar üzerine bu kararın infazına memur edilip icra memuru tarafından 21/12/1946 tarihinde şirkete ait dükkâna gidilip bilirkişi marifetiyle tadat yapılarak dâvalı Faik'a ait her iki tarafın kabulü veçhile şirkete ait ve ihtilâflı olmak üzere üç kısma ayrılan makine ve alât tesbit edilmiş olduğu halde bunlardan şirkete ait olan kısım üzerinde dâvalı Artin'in yarı hissesi nazara alınmaksı-

zın ve ihtilâflı kısım üzerinde de bir hakkı olup olmadığı usulen tahkik ve tesbit edilmeksizin 27/12/1949 tarihli satış senedine bağlı 1 ve 2 numaralı listelerde yazılı makine ve alâtın tamamının dâvalı Faik'a aidiyetine karar verilmesi yolsuz ve temyiz itirazları bu bakımdan vârit görülmüş olduğundan hükmün bu sebepten Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 inci maddesi gereğince BOZULMASINA ve aşağıda yazılı 470 kuruş temyiz masrafının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 19/11/1951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Şüyuun giderilmesi dâvasında ilân sureti tebliğ edilecek şikâyetçi ile birlikte ikamet eden kardeşi taraf teşkil etmekte ise şikâyetçi namına kardeşine tebligat yapılması hükümsüzdür.

Yargıtay İcra ve İflâs Dairesi
Esas : 4734 — Karar : 4595

Şikâyetçi Nuri Özköse ile İbrahim Köse, Aliye Özköse, Mehmet Cemal Özköse, Asiye Özköse, Ayşe Özköse, Mukaddes ve Halil'e mütaallik olmak üzere (Beyoğlu) Dördüncü Sulh Hukuk Yargıçlığından verilen 11/1/1950 tarihli kararın onanmasını mutazammın olan 31/10/1950 gün ve 4308/4780 sayılı daire ilâmının süresi içinde tashihan incelenmesi adı geçen şikâyetçi vekili Avukat Lazar Büyük Lazaroğlu tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili evrak mahallinden daireye gönderilmiş olmakla okundu ve şikâyetçi adına tebliğ vâkı olan İbrahim'in de dâvada taraflardan olduğu ve hasım mevkiindeki şahsa bu şekilde yapılan tebliğin hükümsüz olduğu ileri sürülmüş olmasına göre kanuni sebebe istinadeden tashih dilekçesinin kanuni süre içinde verilip kaydedilmiş olmasından dolayı kabulü ve taallûk ettiği daire kararının ref'i oybirliğiyle kararlaştırıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü :

Kendisine tebliğ yapılacak zat adına aile efradından birlikte sakin olanlardan birine yapılan tebliğ H. U. M. Kanununun 126 ıncı maddesi hükmünce muteber ise de hâdisede şikâyet eden Nuri namına artırma ilân sureti tebliğ edilmiş olan kardeşi İbrahim'in hükmü yerine getirilmesi istenen ilâm hükmüne göre şüyuun giderilmesi dâvasında taraf teşkil etmiş ve dâva ile ilgisi bulunmuş olması bakımından sözü geçen Usul Kanununun 129 uncu maddesi göz önünde tutularak mezkûr tebliğin muteber olup olmadığı ve bu sebeple ihalenin feshi gerekip gerekmiyeceği düşünülmek lâzım gelirken mercice bu cihetten zühulle yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna aykırı olduğundan temyiz olunan kararın bu sebepten İcra ve İflâs Kanununun 366 ve H. U. M. Kanununun 428 inci mad-

deleri gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 28/9/1951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Ana ile çocuk arasında münasebet tesisi hakkındaki ilâmın infazında küçük yaştaki çocuğun sıhhatini de koruyacak tedbirlerin bilirkişi marifetiyle tetkik ve tesbiti icabeder.

Yargıtay İcra ve İflâs Dairesi
Esas: 4958 — Karar: 4900

TEMYİZ EDİLEN KARAR: Alacaklı tarafından verilen şikâyet dilekçesinde; usul ve kanuna aykırı olarak icra memurluğunca verilen 20/7/1951 tarihli kararın kaldırılması istenmesi üzerine yapılan inceleme sonunda: Alacaklının talep ve muvafakati veçhile 13/7/1951 tarihinde karar verilmiş iken bilâhara borçlunun vâkı müracaat ve beyanı üzerine kanuni bir mesnede dayanmaksızın 20/7/1951 tarihli kararın ittihazı doğru olmadığından şikâyetin kabulüne ve mezkûr kararın kaldırılmasına karar verildiği beyanından ibarettir.

TEMYİZ EDEN: Borçlu.

YARGITAY KARARI

Temyiz dilekçesinin süresi içinde verilip kaydedildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

İcrası istenen ilâm hükmünce velâyet hakkı borçluya verilmiş olan küçük ile alacaklı ana arasında münasebet tesisi için pek küçük yaşta olduğu anlaşılan çocuğun sıhhatinin de korunması lâzım geldiği göz önünde tutularak borçlu tarafından çocuğun menfaatine en uygun şekilde olmak üzere nerede ve ne suretle alacaklı emrine âmade bulundurulması iktiza ettiğinin usulü dairesinde seçilecek bilirkişi marifetiyle tetkik ve tesbit edilmesi lâzım gelirken mercice bu cihetten zühulle mücerret alacaklının vâkı olan şikâyetine binaen yazılı olduğu üzere karar verilmesinde kanuni isabet olmadığından temyiz olunan kararın bu sebepten İcra ve İflâs Kanununun 366 ve H. U. M. Kanununun 428 inci maddeleri gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 9/10/1951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Yargıtay Kararları

CEZA BÖLÜMÜ

Ayrılıkta mağdur kadına atfı kabil bir kabahat tesbit edilmeden 441 inci madde yerine 442 nci maddenin tatbiki yolsuzdur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu
Esas: 4/155-28 — Karar: 13

Fatma Yılmaz ile evli olduğu halde başkası ile karı koca gibi yaşamaktan sanık İbrahim oğlu Şerafettin Yılmaz ve suç ortağı Salih kızı Saniye Yavuz'un yapılan yargılanmaları sonunda: Hareketlerine uyan Türk Ceza Kanununun 441 inci maddesi delâletiyle 442 ve yaşları sebebiyle 55 inci maddeleri gereğince ve neticeten (üçer) gün hapislerine ve yüzer kuruş harcın kendilerinden tahsiline dair Maçka Asliye Ceza Yargıçlığından verilen hüküm üst dereceli Trabzon C. Savcılığının vâki temyiz istemine binaen Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesince incelenerek; Şerafettin'in evlenme akdinden haberdar olmadığı yolundaki müdafaası 5/2/1934 doğumlu olan bu sanığın evlenme akdi tarihi olan 15/2/1948 de on beş yaşını ikmal etmemiş olması ve Kanunu Medeninin 88 inci maddesinde on beş yaşını tamamlamadıkça hâkimin izniyle dahi evlenmiyeceğinin gösterilmesi ile müeyyet olmasına nazaran bu müdafaanın etrafiyle tahkiki gerekirken zühul olunması, (2) — Kabul bakımından ayrılıkta mağdur karıya atfı kabil bir kabahat tesbit edilmeden 441 inci madde yerine 442 inci maddenin uygulanılması yolsuz görüldüğünden bahsile bozularak yerine geri çevrilmekle; eski hükümde ısrarı kapsıyan adı geçen mahkemeden sonradan verilen 17/7/1951 tarihli hükmün dahi temyizen incelenmesi Üst Trabzon C. Savcılığı tarafından süresinde verilen dilekçe ile istenilmesine mebni dâva evrakı C. Başsavcılığının; yerinde olan bozma kararına uymak gerekli iken eski hükümde ısrara karar verilmesi yolsuz görüldüğünden hükmün bozulması isteğini bildiren 15/10/1951 tarihli tebliğnamesiyle Birinci Başkanlık Dairesine gönderilmekle Ceza Genel Kurulunda okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Karar yerinde gösterilen mucip sebeplere ve dosyada mevcut nüfus memurluğunun yazısı münderecatına göre hususi daire ilâmındaki (1) numaralı bozma sebebine uyulmıyarak ısrar edilmesinde bir yolsuzluk bu-

lunmamış olduğundan C. Savcısının bu cihete ait temyiz itirazları ve tebliğnamedeki bu kısma ısrar edilmesinin yolsuzluğuna ilişen mütalâa yerinde görülmemiştir. Ancak; ayrılıkta mağdur kadına atfı kabil bir kabahat mevcut olup olmadığı tahkik ve tesbit edilmeden Türk Ceza Kanununun 441 inci maddesi yerine 442 inci maddesinin uygulanmasının yolsuzluğuna ilişen (2) numaralı bozma sebebi vârit ve uymak gerekli iken bu cihetten de ısrar edilmesi yolsuz ve C. savcısının temyiz itirazları ve tebliğnamedeki bu hususa ait düşünce yerinde olduğundan mezkûr ısrar hükmünün bu sebeple BOZULMASINA 14/1/1952 tarihinde bozmada oybirliği ve sebebinde oyçokluğu ile karar verildi.

T. C. Kanununun 485 inci maddesinin tatbiki için, dâvalının hakaretten mahkûm olması şart değildir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu
Esas: 2/102-7 — Karar: 7

Sığırlarının tarlasına girdiğini kendisine söyliyen Hasan Özdemir'le aralarında çıkan kavgada adı geçen Hasan'ı dövüp sövmekten sanık Mehmet oğlu Hasan Özalp hakkında yapılan duruşma sonunda : Türk Ceza Kanununun 456/4, 482/3 ve 76 ıncı maddeleri uyarınca yedi gün hapsine ve yüzotuz beş lire ağır para cezasiyle hükümlülüğüne, altı yüz kuruş harçla dört yüz elli kuruş posta masrafının sanıktan alınmasına; yirmi beş lira mânevi tazminatın sanıktan alınarak dâvacıya verilmesine ve tazminat miktarına göre nispî harç tâyinine mahal olmadığına dair Ayancık Sulh Ceza Yargıçlığından verilen 22/5/1951 tarihli hüküm sanığın vâkı temyizine binaen Yargıtay İkinci Ceza Dairesince incelenerek : Hakaretin karşılıklı olduğu hakkında şahit Ahmet ve Mustafa'nın açık beyanlarına rağmen 485 inci maddenin tatbik olunmaması yolsuz görülmüş olduğundan bahsile bozulup mahalline iade kılınmakla eski hükümde ısrarı kapsıyan adı geçen mahkemeden bu kere verilen 2/10/1951 tarihli hükmün dahi temyizen incelenmesi sanık tarafından süresinde verilen dilekçe ile istenilmesine ve şartı yerine getirilmiş olmasına binaen dâva evrakı C. Başsavcılığının; hükmün bozulması isteğini bildiren 2/11/1951 tarihli tebliğnamesiyle Birinci Başkanlık Dairesine gönderilmekle Ceza Genel Kurulunda okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Tanık Mustafa Aksoy ve Ahmet'in şahadetlerinden; hakaretin karşılıklı olduğu anlaşılmasına ve 485 inci maddenin tatbiki için dâvacının hakaretten mahkûm olmasının da şart bulunmamasına göre yerinde olan bozma sebebine uymak lâzım gelirken yazılı şekilde ısrar edilmesi yol-

suz ve sanığın temyiz itirazları vârit bulunmuş olduğundan mezkûr ısrar nükmünün tebliğname veçhile BOZULMASINA ve depo edilen paranın geri verilmesine ve 500 kuruş bozma harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 21/1/1952 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Palamut ağacı, meyvalı olmakla beraber, 1528 sayılı kanunun birinci maddesinde bahsedilen meyvalı ağaçlar medlûlüne dâhil değildir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu
Esas: 4/142-18 — Karar: 22

Köy hududu dâhilindeki palamut ormanından meyvadar yirmi sekiz aded palamut ağacını kesmekten sanık Şerif oğlu Abdullah Esmer'in yapılan yargılanması sonunda: 1528 sayılı kanunun 22, 23 üncü maddeleri delâletiyle 516/6 ve 522 inci maddeleri gereğince ve neticeten bir ay, on beş gün hapis ve beş lira ağır para cezaları ile hükümlülüğüne ve yediemindeki oldunların zoralımına ve 600 kuruş yarım duruşma harcının kendisinden tahsiline dair Ayvalık Asliye Ceza Yargıçlığından verilen hüküm sanığın vâkı temyiz istemine binaen Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesince incelenerek; sanığın ağaçları Hasan'dan satın alması üzerine kestiği yolundaki müdafaasının Hasan tarafından teyidedilmesine ve sahipli arazideki ağaçların kesilmesi için ruhsat almak vazifesinin satın alana değil, mal sahibi olan satıcıya teveccüh edeceğine göre sanığın mahkûm edilmesinin yolsuzluğundan dolayı bozularak yerine geri çevrilmekle; eski hükümde ısrarı kapsıyan adı geçen mahkemeden sonradan verilen 11/7/1951 tarihli hükmün dahi temyizen incelenmesi Üst Burhaniye C. Savcılığı ile sanık taraflarından süresinde verilen dilekçelerle istenilmesine ve yokluk kâğıdı ita kılınmasına binaen dâva evrakı C. Başsavcılığının; yerinde olan bozma kararına uyulmak gerekli iken ısrar edilmesi yolsuz görüldüğünden hükmün bozulması istemini bildiren 22/9/1951 tarihli tebliğnamesiyle Birinci Başkanlık Dairesine gönderilmekle Ceza Genel Kurulunda okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

Palamut ağacı meyvalı olmakla beraber 1528 sayılı kanunun birinci maddesinde bahsedilen meyvalı ağaçlar medlûlüne dâhil bulunmamasına ve ayrıca kesilen ağaçların bulunduğu mahallin meyva bahçesi olarak kabulüne imkân görülemediğine göre Hususi Daire ilâmındaki bozma sebebi bu itibarla yerinde bulunmuş olduğundan uymak gerekli iken yazılı şekilde ısrar edilmesi yolsuz ve sanığın ve C. savcısının temyiz itirazları

ve tebliğname münderecatı bu itibarla vârit olduğundan mezkûr ısrar hükmünün yukarıdaki sebeplerden dolayı BOZULMASINA ve 500 kuruş ilâm harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 21/1/1952 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

Maddi tazminat müstenidatının kararda gösterilmemesi yolsuzdur.

Yargıtay Birinci Ceza Dairesi
Esas : 172 — Karar : 130

Kanuni tahfif sebebinin vücudiyle birlikte Mustafa Koçyiğit'i kasten öldürmekten sanık Mahmut oğlu Durmuş Daltapan'ın T. Ceza Kanununun 448, 51/1 inci maddelerine tevfikan on iki sene ağır hapsine ve 1500 lira mânevi ve maddi tazminat ile yüz lira vekâlet ücretinin kendisinden alınarak müdahil Halit Koçyiğit'e verilmesine ve sorgu yargıçlığınca muhakemesinin men'ine karar verilmiş olan Temel oğlu Hüseyin Daltapan'ın da ölümle neticelenen kavgaya dâhil olmaktan takdiren sekiz gün hapsine dair Trabzon Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 29/6/1951 tarihli hükmün Hüseyin'e ait kısmının C. savcılığı ve kendisine mütaallik cihetin sanık Durmuş taraflarından Yargıtayca incelenmesi istenilmiş olmasına ve sanık yokluk kâğıdı ita etmesine mebni dâva evrakı C. Başsavcılığı yüksek makamından 18/1/1952 tarihli tebliğname ile Yargıtay Birinci Ceza Dairesine gönderilmekle okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşuldu ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

Sanıklardan Hüseyin hakkında muhakemenin men'ine karar verilmiş olduğu düşünülmeksizin bu sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi ve gerekçeli kararın kısa karara uygun surette tanzimi lâzım geldiği düşünülmiyerek gerekçeli kararda bu cezanın kaldırılmış olması yolsuz ve savcının bu cihete ilişen itirazı vârit bulunmuş olduğundan Hüseyin Daltapan hakkındaki mahkûmiyet kararının bozulmasına,

Ve yapılan duruşmaya ve toplanan delillere ve karar yerinde gösterilen gerekçelere göre sanıklardan Durmuş'un yerinde olmıyan itirazlarının reddine ve ancak kısa kararda sanık Durmuş hakkında ölümle neticelenen kavgaya iştirakten dolayı ceza hükmedilmediği halde gerekçeli kararda bu cihetten de karar ittihazı ve sonunda Durmuş adının Şükrü'ye çevrilmesi suretiyle hükmün teşviş edilmesi ve hükmolunan tazminatın ne miktarının maddi ve ne kadarının mânevi olduğunun ve maddi tazminat müstenidatının kararda gösterilmemesi, yolsuz ve sanık Durmuş'un itirazı bu bakımdan vârit olduğundan Durmuş hakkındaki hükmün de bu

sebepten Ceza Y. U. Kanununun 321 inci maddesi gereğince bozulmasına ve 500 kuruş bozma harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına ve evrakın yerine iadesine 23/1/1952 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Suçtan zarar gören her şahsın kamu dâvasına müdahale hakkı mevcuttur.

Yargıtay Birinci Ceza Dairesi
Esas: 190 — Karar: 134

Halil Şahin'i kasten öldürmekten sanık Ali oğlu Haydar Tanış ve ölümle neticelenen kavgada maktule el uzatmaktan sanık Ali oğlu Cemal Tanış ve ölümle neticelenen kavgaya dâhil olmaktan sanık Halil oğlu Ali Tanış'ın yapılan yargılamalarında maktulün kızı Hanım'ın velisi Gülistan Genç ile maktulün kardeşi karısı Yeter Şahin'in müdahale isteklerinin reddine ve sanıkların eylemlerinin sübutuna binaen hareketlerine uyan T. Ceza Kanununun 448, 55/2, 464/1-3, 56 ıncı maddeleri gereğince Haydar Tanış'ın altı sene ağır hapsine ve Cemal Tanış'ın bir sene, Ali Tanış'ın beş gün hapislerine dair Çorum Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 9/10/1951 tarihli hükmün müşteki maktulün kızı Hanım'ın velisi Gülistan ile maktulün kardeşi karısı Yeter Şahin taraflarından Yargıtayca incelenmesi istenilmiş ve para depo edilmiş olduğundan dâva evrakı C. Başsavcılığı yüksek makamından 21/1/1952 tarihli tebliğname ile Yargıtay Birinci Ceza Dairesine gönderilmekle okundu ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

Müdahil sıfatiyle kamu dâvasına katılmak hakkı maktulün yalnız mirasçılarına verilmiş bir hak olmadığına ve suçtan zarar gören her şahsın müdahale yoluyla kamu dâvasına iltihakı caiz bulunduğuna ve hâdisede müşteki Gülistan ile maktulün kardeşi çocukları namına bilvelâye anaları Yeter'in suçtan zarar gördükleri anlaşıldığına göre bu isteklerinin usul hükümleri dairesinde kabul edilmesine mâni bir sebep mevcut olmadığı düşünülmeksizin yazılı olduğu şekilde bazı mütalâalarla dâvaya müdahale taleplerinin reddine karar verilmesi,

Yolsuz ve mümeyyizlerin itirazları vârit bulunduğundan dosyanın diğer cihetleri tetkik olunmaksızın tebliğnamedeki onanma isteminin reddiyle hükmün bu sebepten Ceza Y. U. Kanununun 321 inci maddesi gereğince BOZULMASINA ve 500 kuruş bozma harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına ve mümeyyizlerin depo paralarının geri verilmesine ve evrakın yerine gönderilmesine 24/1/1952 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Maktuldeki altı bıçak yarasından ölümü mucip olanlarının sanıklardan hangisinin fiili ile husule geldiği tesbit edilmemesine göre hâdisede 463 üncü maddenin tatbiki gerektiğinin düşünülmemesi bozmayı muciptir.

Yargıtay Birinci Ceza Dairesi
Esas: 187 — Karar: 156

Müstakil faili gayrimuayyen surette Garip Sarı'yı kasten öldürmekten sanık Aziz oğlu Bayram Yağmur ve Bayram oğulları Hıdır Yağmur, Yusuf Yağmur'un yapılan yargılamaları sonunda: Bunlardan Bayram Yağmur'un beraetine ve diğer sanık Hıdır Yağmurla, Yusuf Yağmur'un Garip Sarı'yı kasten ve müştereken öldürdüklerinin sübutuna ve haklarında kanuni tahfif sebebinin kabulüne mebni T. Ceza Kanununun 64 üncü maddesi delâletiyle 448, 51/1, 55, 31, 33 üncü maddeleri gereğince Hıdır Yağmur'un on iki sene ağır hapsine ve müebbeden kamu hizmetlerinden memnuiyetine ve ceza süresi içerisinde kanuni mahcuriyet halinde bulundurulmasına ve Yusuf Yağmur'un üç sene ağır hapsine ve sanık Hıdırla Yusuf Yağmur'dan 500 er lira mânevi tazminat alınarak müdahil Hasan Sarı'ya verilmesine dair Çorum Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 22/10/1951 tarihli hüküm ve kararın beraet kısmının müdahil Hasan Sarı ve kendisine ait mahkûmiyet cihetinin sanık Hıdır Yağmur taraflarından Yargıtayca incelenmesi istenilmiş olmasına ve müdahil para depo ve sanık yokluk kâğıdı ita eylemelerine mebni dâva evrakı C. Başsavcılığı yüksek makamından 21/1/1952 tarihli tebliğname ile Yargıtay Birinci Ceza Dairesine gönderilmekle okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşuldu ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

1 — Sanıklardan Bayram Yağmur aleyhindeki delillerin ret ve talil sebepleri gerekçelere müsteniden gösterilerek beraetine karar verilmesi hasebiyle müdahilin beraet kararı aleyhine vâkı itirazlarının reddiyle sanık Bayram Yağmur hakkındaki beraet kararının onanmasına ve müdahil Hasan Sarı'dan 500 kuruş temyiz harcı alınmasına ve depo parasının gelir kaydına,

2 — Diğer sanık Hıdır'ın temyizine gelince:

Yapılan duruşmaya ve toplanan delillere ve karar yerinde gösterilen gerekçelere göre bu sanığın sübuta ilişen itirazları vârit değilse de maktuldeki altı bıçak yarasından ölümü mucip olanlarının sanık Hıdır ile diğer sanık Yusuf'dan hangisinin fiiliyle husule geldiği tesbit edilmemesine göre hâdisede 463 üncü maddenin tatbiki lâzım geleceğinin düşünülmemesi yolsuz ve Hıdır'ın itirazı bu bakımdan vârit olduğundan Ceza M. U. Kanununun 325 inci maddesi gereğince ceza tatbikına taallûk eden işbu

bozma sebebinden hakkındaki hükmü temyiz etmiyen diğer sanık Yusuf'da istifade ettirilmek üzere hükmün Ceza Y. U. Kanununun 321 inci maddesi gereğince BOZULMASINA ve 500 kuruş bozma harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına ve evrakın yerine iadesine 29/1/1952 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Sandık kurulu başkan ve üyelerinin: Seçim Kanununun 13 üncü maddesini tetkikte lâzım gelen dikkat ve itinayı göstermek suretiyle kütükte kayıtlı bulunmıyan 21 şahsın oy kullanmalarına müsaade etmeleri vazifeyi ihmal suçunu teşkil eder.

Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi
Esas: 355/8 — Karar: 5796

5545 sayılı kanuna muhalefetten sanık Hamit özcan ve arkadaşları hakkında yapılan duruşma sonunda: Sanıkların seçim işinde görevlerini savsadıkları veya kötüye kullandıkları anlaşılamadığından beraetlerine dair CİDE asliye ceza yargıçlığından verilen 25/4/951 günlü hüküm üst C. savcılığı tarafından temyiz olunmasından ötürü yerinden gönderilen evrak C. Başsavcılığının 6/6/951 günlü tebliğnamesile daireye verilmekle okunarak gereği düşünülüp görüşüldü:

Sanıkların Seçim Kanununun 13 üncü maddesini tetkikta lâzım gelen dikkat ve itinayı göstermemek suretile kendiliklerinden kütükte kaydı bulunmayan 21 şahsın oy kullanmalarına müsaade etmek suretile görevlerini ifada terahi gösterdikleri nazara alınmaksızın yazılı olduğu üzere beraet kararı verilmesi yolsuz ve üst C. Savcılığının temyiz itirazı bu itibarla vârit olduğundan hükmün mezkûr sebepten dolayı tebliğname gereğince BOZULMASINA 14/6/951 gününde oybirliğile karar verildi.

Sandık kurulu başkanı bulunan sanığın, dışarıda kendiliğinden inzibatı temin maksadiyle silâhla bekleyen bekçinin, seçimin sükûnetini ihlâl edecek şekilde hâdiseler çıkardığı halde bu hususu tutanak defterine geçirmediği gibi görevli mercilere de haber vermemesi, Seçim Kanununun 79 ve 157 nci maddeleri delâletiyle Türk Ceza Kanununun 230 uncu maddesine tevafuk eder.

Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi
Esas: 6276 — Karar: 4482

5545 sayılı Seçim Kanununa muhalefetten sanık Şevki Mirza hakkında yapılan duruşma sonunda: Üçen köyünden muhtar seçimi yapıldığı sırada

dışarda kendiliğinden, inzıbatı temin maksadile silâhla bekleyen bekçi seçimin sükûnetini ihlâl edecek şekilde hâdiseler çıkardığı halde bu hususu sandık başkanı bulunan sanığın tutanak defterine geçirmediği gibi görevli mercilere de haber vermediği anlaşıldığından eylemine uyan mezkûr kanunun 157 inci maddesi delâletile T.C. Kanununun 235/1 inci maddesi gereğince neticeten 29 lira 10 kuruş ağır para cezasile hükümlülüğüne ve üç ay müddetle memuriyetten mahrumiyetine ve cezasının ertelenmesine ve 200 kuruş harç alınmasına dair Balâ asliye ceza yargıçlığından verilen 16/5/951 günlü hüküm sanık tarafından temyiz olunmasından ötürü yerinden gönderilen evrak C. Başsavcılığının 15/6/951 günlü tepliğnamesiyle daireye verilmekle okunarak gereği düşünülüp görüşüldü:

Sanığın 5545 sayılı kanun hükmünce görevlendirilmiş olmasına göre T. C. Kanununun 235 inci maddesinin sıfatı itibarile sanık hakkında uygulanmasına cevaz olmadığı teemmül edilmeksizin ve sanığın hareketinin seçim Kanununun 79 ve 157 inci maddeleri delâletile T.C. K. 230 uncu maddesine tevafuk ettiği nazara alınmaksızın yazılı olduğu üzere ceza tâyini yolsuz ve sanığın temyiz itirazları bu itibarla vârit olduğundan tebliğnamedeki onanma isteğinin reddile müktesep hakka halel gelmemek üzere hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA ve 500 kuruş temyiz harcının haksız çıkacak taraftan alınmasına 20/6/951 gününde oybirliğile karar verildi.

T. C. Kanununun 245 inci maddesinde sanığın memuriyet sıfatı nazara alınmış olduğundan ayrıca 281 inci maddenin tatbiki icabetmez.

Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 466 — Karar: 466

Görev sırasında Mehmet İnanı 18 gün işinden kalacak derecede korucu silâhile yaralamaktan sanık korucu İbrahim Çıranın T.C.K. nunun 245 ve 89 uncu maddeleri gereğince yirmi gün hapis ve iki ay memuriyetten mahrumiyet cezalarile mahkûmiyetine ve on lira maddi zararın sanıktan alınarak müdahile verilmesine ve cezasının teciline dair Saray AS. C. Yargıçlığından verilen 30/11/951 günlü hükmün Yargıtayca incelenmesi O yer C. Savcılığı tarafından süresinde istida edilerek dâva evrakı C. Başsavcılığından suç silâhla işlenildiğine göre 281 inci maddenin gözetilmemesi yolsuzluğundan bahsile bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle oluru düşünüldü :

245 inci maddede sanığın memuriyet sıfatının nazarı itibare alınmış

olmasına ve 281 inci maddede (bu maddenin memuriyet sıfatını nazara almayan suçlara munhasır olduğu) tasrih edilmesine göre tebliğnamedeki mütalâa ve dosyaya, gerekçeye ve takdire nazaran diğer itirazlar yerinde olmadığından reddile hükmün ONANILMASINA 16/1/952 de oybirliğile karar verildi.

Medeni Kanunun 16 ncı maddesi açılmış olan kızlık bozmak dâvasında velisinin rızası inzımam etmedikçe reşit olmıyan mağdurun vazgeçemiyeceğini gösterdiği halde mücerret küçük mağdurun vazgeçmesiyle dâvanın düşürülmesi yolsuzdur.

Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 535 — Karar : 525

Ergin olmıyan Fatma'yı rızasiyle kaçırarak yanında alıkoymak ve evlenmek vadi'le kızlığını bozmaktan sanık ve tutuk ve tahsil edilmiş 25 lira ağır para cezasına ait mahkûmiyeti bulunmasına mebni mükerrir bulunan Abdurahman Demirelin, yapılan yargılama sonunda : Mağdure Fatma'nın feragatine binaen kızlık bozmak hakkındaki kamu dâvasının düşürülmesine ve alıkoymaktan dolayı sanığın T. C. K. nun 430/2, 81/1—3—4 üncü maddeleri gereğince takdiren yedi ay sekiz gün hapsine dair Finike asliye ceza yargıçlığından verilen 28/11/951 günlü hükmün Yargıtayca incelenmesi o yer C. Savcılığı tarafından süresinde istida edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle oluru düşünüldü:

1 — Son celse zabıtnamesinin başında duruşma yapan yargıcın ve kâtibin adları yazılmadığı gibi mütaakıp sahifedeki celse sonunda dahi imzaları bulunmadığı cihetle tutanağın vüsuktan âri bırakılması.

2 — Medeni Kanunun 16 ıncı maddesi açılmış olan kızlık bozmak dâvasından velisinin rızası inzımam etmedikçe reşit olmayan mağdurun vazgeçemeyeceğini gösterdiği halde mücerret küçük mağdurun vazgeçmesile dâvanın düşürülmesi.

3 — Bu suçtan sonra infaz edilen mahkûmiyetin tekerrüre esas tutulmasında isabet bulunmaması.

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlarla istem bu sebeplerle yerinde görülmüş olduğundan hükmün BOZULMASINA 17/1/952 de oybirliğile karar verildi.

82

Memuru görevde mevsufen hakaret suçu, T. C. Kanununun 480 ve 273 üncü maddelerine temas eder.

Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 558 — Karar : 558

Orman bakım memuru Mehmet Sağsöze görevde mevsufen hakaret etmekten sanık Kurban Sarının, yapılan yargılama sonunda : T. C. K. nun 480, 273 üncü maddeleri gereğince üç ay onbeş gün hapis ve 175 lira ağır para cezaları ile hükümlülüğüne dair Sarıkamış asliye ceza yargıçlığından verilen 3/12/951 günlü hükmün Yargıtayca incelenmesi sanık ile üst dereceli Kars C. Savcılığı tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı C. Başsavcılığından; hakarete uğrayan Mehmet Sağöz tarafından usulen şikâyette bulunulmasına göre 266 ıncı madde yerine yazılı maddelerle ceza verilmesi yolsuz olduğundan bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle oluru düşünüldü :

Yüze karşı olan maddeli hakaretin bir taraftan 480 inci madde ile birlikte 273 üncü maddeye ve diğer taraftan da 266 ncı maddeyi ihlâl teşkil etmesine ve 79 uncu madde delâletiyle 480 ve 273 üncü maddelerle ceza verilmesinin 266 ncı madde hükmünü ihlâl bakımından re'sen takibe tâbi olan suçu şikâyete bağlı mahiyete sokamıyacağına binaen tebliğnamedeki mütalâa ve sanığın isnat mevzuunun sıhhatinin ispatı talebinde bulunmamış olmasına ve dosyaya, gerekçeye ve takdire nazaran itirazlar yerinde olmadığından reddiyle hükmün ONANILMASINA ve 700 kuruş onama harcı alınmasına 18/1/1952 de oybirliğiyle karar verildi.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları

3107 sayılı kanunun birinci maddesi gereğince hastalık gibi mücbir bir sebeple zamanında müracaat edilememesi halinde tahsis muamelesinin malûliyet tarihinden itibar olunacağı.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 1951/7 — Karar: 1951/16

Rize'nin Çayeli İlcesi, Gündoğdu Bucağı Balıkcılar köyünden olup istiklâl Savaşında mâlûl olan Muhiddin Murtazaoğlunun; mâlûliyet maaşı tahsisine mütedair askerî Yargıtaydan verilen 23/Temmuz/1947 tarih ve 909 sayılı ilâmın düzeltilmesi hakkındaki talebinin reddine dair Askeri yargıtaydan verilen 22/9/1949 tarih ve 796 sayılı ilâm ile bu hususta Çayeli asliye hukuk mahkemesinden verilen 4/Temmuz/1950 tarih ve 343 sayılı ilâm arasındaki hüküm uyuşmazlığının giderilmesi Millî Savunma Bakanlığının 26/2/1951 günlü yazısile talebolunmuştur.

Askerî yargıtayın 23/Temmuz/1947 tarih ve 909 sayılı ilamının hülâsası; İstiklâl Savaşında mâlûl olan Muhiddin Murtazaoğluna 3771 sayılı kanun mucibince mâlûliyet maaşı tahsisine mütaallik olduğu ve Millî Savunma Bakanlığınca mâlûliyet maaşının müracaat tarihi olan 1933 den itibar edilmesine binaen sakat kaldığı 339 tarihinden itibar edilmesi hakkındaki dâvası üzerine Askerî Yargıtayca verilen 22/9/1949 tarihli ilâmın hulâsası da (evvelki ilâma karşı süresinde yetkili mercilere başvurmadığından bu hususiaki muamelenin kesinleştiğine) mütedair bulunduğu ve Çayeli Asliye Hukuk Mahkemesi ilâmının hulâsası dahi Muhiddin Murtazaoğlu'nun sakat kaldığı 2/Temmuz/339 tarihinden müracaat ettiği 10/4/933 tarihine kadar ağır hastalık ve akli mâlûliyet neticesi olarak müracaat edemediği sabit olduğundan 3107 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince mazeretinin tevsikına ve on senelik mâlûliyet maaşının dâvacıya ödenmesine kakar verildiği görülmüştür.

Yukarıda hulâsaları yazılı ilâmlarla bunlara ait mahallinden getirilen dosyalar Uyuşmazlık Mahkemesinin 29/Haziran/1951 günlü oturumunda

okunduktan ve Danıştay Baş Kanun Sözcüsünün (Askerî Yargıtayın 22/9/1949 tarihli ilâmın münderecatı; Muhiddin Murtazaoğlu'na tahsis edilen ki müracaatı tarihinden itibaren tahsis edilmiştir) maaş hakkında süresinde yetkili mercilere başvurmadığından bu hususdaki muamelenin kesinleştiğine dair olduğuna ve Çayeli asliye hukuk mahkemesinin 4/Temmuz/1950 tarihli ilâmı ise akli mâlûliyeti neticesi zamanında müracaat edemediği sabit olduğundan mâzeretinin tevsikına ve on senelik mâlûliyet maaşının dâvacıya ödenmesine mütedair bulunduğuna göre her iki ilâm arasında 4788 sayılı kanunun 19 uncu maddesinde gösterildiği şekilde hüküm uyuşmazlığı mevcuttur. Dâvacının mazereti sebebile zamanında müracaat edemediği ise dosyadaki raporlar ve diğer vesikalarla sabit bulunduğundan bu mazeretinin tevsikına ve maaş tahsisi muamelesinin sakat kaldığı tarihten itibar edilmesine karar verilmesini rica ederim) ve askerî Yargıtay savcısının (Askerî Yargıtayın 23/Temmuz/1947 tarihli ilâmında mâlûliyet maaşının mebdei tâyin edilmemiştir. 22/9/1949 tarihli ilâmında ise işin esasına girişilmeden müddet bakımından dâva reddedilmiştir. Bu duruma göre ortada hüküm uyuşmazlığı yoktur. Çayeli mahkemesinin görev harici verdiği kararın yürütülmesine karar verilmesi mütalâasında bulunduğumu arzederim) yolundaki mütalâaları dinlendikten sonra gereği düşünüldü :

Askerî Yargıtaydan sâdır olan ilk ilâm mutlak surette; yani mebdei gösterilmeksizin dâvacıya mâlûliyet maaşı tahsisine mütedair bulunmuş ise de; Millî Savunma Bakanlığının, mâlûliyet maaşının müracaat tarihinden itibar edilmesi hakkındaki tasarruf ve muamelesi üzerine tekrar askerî Yargıtaya açılan dâvanın yukarıda zikrolunan sebepten dolayı reddine karar verildiği ve şu suretle mâlûliyet maaşının müracaat tarihinden itibar edilmesine mütaallik tasarruf ve mumelenin kesinleştiği anlaşılmış ve Çayeli asliye hukuk mahkemesince dâvacının mazereti sabit görülerek mâlûliyet tarihinden itibaren maaş tahsisi lüzumu ve on senelik mâlûliyet maaşının kendisine ödenmesine karar verilmiş olmasına göre mevzuu, mahiyeti ve tarafları bir olan dâvalarda askerî Yargıtay ile asliye hukuk mahkemesi kararları arasında hüküm uyuşmazlığı mevcut bulunmuş olduğuna oyçokluğu ile karar verildikten sonra anlaşmazlığın esası incelendikte; dâvacının ağır hastalık gibi mücbir bir sebeple zamanında müracaat edemediği dosya içinde bulunan evrak ve vesikalarla sabit olduğundan 3107 sayılı kanunun birinci maddesi gereğince mazeretinin tevsikına ve tahsis muamelesinin mâlûl kaldığı 2/7/339 tarihinden itibar olunmasına 29/6/1951 tarihinde oybirliğile karar verildi.

85

Devletleştirilmiş fakat henüz karşılığı ödenmemiş ormanların sahiplerine intikali 5658 sayılı kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrası hükmü iktizasından bulunduğuna göre intikal keyfiyeti idari bir tasarruftan doğmayıp kanun hükmü icabından olduğu cihetle bundan mütevellit anlaşmazlığın halli asliye hukuk mahkemesine aittir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 1951/17 — Karar: 1951/17

1 — Mustafa Tuncer ve arkadaşları vekili avukat Hilmi Kırelli tarafından Çatalca Devlet Orman İşletme Müdürlüğü aleyhinde Silivri Asliye Hukuk Mahkemesine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâva edilenin mahkemenin görevsiz olduğuna dair savunmasının mahkemece reddedilmesi üzerine Tarım Bakanlığının tahriki ile Danıştay Baş Kanun sözcüsünün uyuşmazlık ihdasını tazammun eden yazısı :

2 — Dâvacılar vekilinin 4785 sayılı kanuna göre Devlete geçen müvekkillerine ait ormanın Devlet ormanı ile çevrili olmadığı ve Devletleştirme bedeli de ödenmediği için 5658 sayılı kanun gereğince müvekkillerine intikal ettiği halde dâva edilen idare tarafından cıvar köy halkına makta gösterilmiş olduğundan vâkı tecavüz ve muarazanın men'ine dair dâva dilekçesi ;

3 — Bu ormanın etrafında Devlet ormanı bulunduğu için iadesi gereken ormanlardan olmadığına ve bu suretle dâvacılara Genel Müdürlük yazısile tebligat yapıldığına ve Genel Müdürlük kararının iptali için Danıştaya dâva açmak lâzım geldiğine dair savunma dilekçesi ;

4 — Dâvada mülkiyet ihtilâfı bulunduğundan mahkemenin bu dâvayı görmeğe vazifeli bulunduğuna dair olan ara kararı;

5 — Ve Tarım Bakanlığı yazısı ve dâvacılar vekilinin buna verdiği cevap lâyihası okunduktan ve Danıştay Baş Kanun Sözcüsünün (Yüksek Mahkemeye vazife konusunun incelenmesi maksadile getirdiğimiz bu ihtilâf hususi hukuk mevzuuna giren meselelerin âmme hukukuna tâbi tutulmasından sonra bu hareketin tersine bir muamele ile bir nevi eski haline irca edilmesine taallûk etmek bakımından dikkate değer bir mahiyet arzeylemektedir.

Takdim eylediğimiz ve Silivri asliye mahkemesine verilmiş arzuhal ve cevaplarının suretlerinden ibaret evrak münderecatından anlaşıldığına göre asıl anlaşmazlık 5658 sayılı kanunun birinci maddesine tevfikan evvelce 4758 numaralı kanuna göre Devletleştirilmiş ormanın sahiplerine iadesi lâzım gelip gelmediğinin tâyininde zuhur etmiştir. Dâvacılar bu maddeye göre ihtilâf mevzuu ormanın iadesi lâzım geldiğini iddia etmişlerdir. Dâvalı orman idaresi ise adı geçen ormanın 5458 sayılı kanun mucibince iadesi gerekenlerden olmadığını beyan eylemiştir.

Bu iki görüşten hangisinin mevzuata uygun olduğunu hangi kaza makamı tetkik edecek?

Dâvacıya göre bu makam Silivri mahkemesidir. Çünki; dâvacı orman idaresinin hareketini «haksız tecavüz» olarak vasıflandırmakta ve bu vasıflandırmanın neticesi olarakda «Muarazanın men'i» talebinde bulunmaktadır. Filhakika orman idaresinin hareketi; yani ihtilâf mevzuu ormanın 5658 sayılı kanun mucibince iadesi lâzım gelenlerden olmadığına karar vermesi «Haksız tecavüz» olarak vasıflandırılabilse muarazanın men'i talebi haklı olacaktır. Lâkin ortada «haksız tecavüz» denebilecek bir fiil yoktur. Bilâkis ihtilâf konusu ormanın 5658 sayılı kanuna göre eski sahiplerine iadesi lâzım gelmiyeceğine dair idari karar vardır. O halde iadenin temini bu usulüne uygun olarak ittihaz olunmuş idari kararın kaldırılmasına bağlıdır.

Dâvacı işin bu tarafını meskût bırakmış; mahkeme de hâdiseyi bir mülkiyet ihtilâfı telâkki eylemiştir. Bu görüş yargıcı vazifeli olduğuna dair karar ittihazına sevketmiştir.

Yukarıda izah eylediğimiz üzere mahkemenin bu dâvayı rüyet etmesi idari kararı adli kazanın iptal etmesi neticesini verir ki; bunun mevzuatımıza aykırılığı zâhirdir.

Bu mülâhazalarla vazife konusunun incelenmesine müsaade buyrulmasını rica ederim) yolundaki mütalâası dinlendikten ve uyuşmazlık mahkemesine müracaatın kanunda yazılı süresi içinde ve şekillerine uygun olarak yapıldığı anlaşıldıktan sonra Uyuşmazlık Mahkemesinin 29/6/1951 tarihli oturumunda gereği konuşulup düşünüldü :

5658 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesile vaziyetleri bu kanunda gösterilen vaziyete uygun olan ve henüz Devletleştirme karşılığı ödenmemiş bulunan 4785 sayılı kanunla Devlete geçmiş şahıslara ait ormanların sahiplerine intikal edeceği 5658 sayılı kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrası sarahatinden bulunduğuna göre intikal keyfiyeti; idari bir tasarruftan doğmayıp kanun hükmü icabından bulunmuş ve hâdisede idarenin takdir hakkı ve bu hususta karar almak salâhiyeti bulunmamış ve kanunda idari bir karar ve muameleye hacet olmaksızın eshabına intikal edeceği yazılı bulunmuş olmasına binaen hususi hukuk sahasına dâhil olan anlaşmazlığın tetkik ve halli asliye mahkemesine ait olmakla Danıştay Baş kanun sözcüsünün yerinde görülmeyen isteğinin REDDİNE 29/6/1951 gününde çoklukla karar verildi.

87

Asliye hukuk mahkemesince men'i müdahale dâvasının reddine dair verilen karar ile husumetin tevcih edemiyeceğinden bahsile aleyhe verilmiş olan idari karar arasında uyuşmazlık mevcut olmadığı.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 1951/18 — Karar1951/18

Sarıkamışın Yukarı Sarıkamış köyü adına muhtarı Ahmet Ataol ve vekili Fahri Yaman imzasile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilen 6/4/1951 günlü dilekçede; köylerine ait çayır ve otlakiyeye Sarıkamışın Karahamzalı köyünün müdahele etmesi üzerine Sarıkamış Asliye Hukuk Mahkemesinde açtıkları dâvanın reddine karar verilerek kesinleşmesi üzerine aleyhe verilen idari karar örneği Sarıkamış Kaymakamlığından istenmiş ise de; mezkûr idari karar, müvekkili köyü hasım tanımadığından ve saireden bahsile Kaymakamlıkça bu kararın kendisine tebliği lâzım gelmediği bildirilmiş olduğundan mevcut uyuşmazlığın giderilmesi ve men'i müdahele dâvasına bakacak görevli makamın belirtilmesi istenilmesi üzerine Uyuşmazlık Mahkemesinin 29/6/1951 günlü oturumunda bu dilekçe ile dosyada bulunan Adalet mahkemesinin mezkûr kararı ve Kaymakamlığın yazısı ve diğer kâğıtlar okunup Danıştay Başkanun sözcüsünün (Ortadan idare yargı yeri ile Adalet Mahkemesi taraflarından verilmiş görevsizlik kararı bulunmadığından bu hususiaki dileğinreddi) yolundaki mütalâası dinlendikten sonra gereği konuşulup düşünüldü:

Olayda 4788 sayılı kanunun 13 üncü maddesinde yazılı şekilde Adalet Mahkemesi ile idare yargı yeri arasında vazife uyuşmazlığı mevcut olmadığından yukarı Sarıkamış köyü muhtarı ve vekilinin isteminin reddine 29/6/1951 gününde oybirliğile karar verildi.

5653 sayılı kanunla değişen 3116 sayılı kanunun 127 nci maddesinin tâyin ettiği idari tedbir ve muamelelere itirazdan ibaret olan ihtilâfların tetkik ve halli hukuk mahkemesinin görevi dışında olduğu.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 1951/21 — Karar :1951/19

1 — Anamurun Tekedüzü köyünden Hasan Kaçar ve 8 arkadaşının vekilleri dâva vekili Ali Oktar tarafından Anamur Devlet Orman İşletmesi aleyhine Anamur Asliye Hukuk Mahkemesine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâva edilen vekili tarafından ileri sürülen görevsizlik savunmasının mahkemece reddedilmesi üzerine Tarım Bakanlığının tahriki ile uyuşmazlık ihdasını tazammun eden Danıştay Başkanun Sözcülüğünün 17/5/1951 günlü yazısı;

2 — Müvekkillerine ait 12 katır, kaçak kereste yüklü diye Orman memurları tarafından yakalanması üzerine işletmece Tarım işlerinde kullanıldığı halde 5653 sayılı kanunla değişen 3116 sayılı kanunun 120 inci maddesine aykırı olarak satışa arz edilmiş olduğundan işletmenin hilâfı kanun ittihaz eylediği müsadere ve satış kararının iptaline dair 6/2/1951 günlü dâva dilekçesi;

3 — İdari kararın iptali mahkemelerin görev içinde olmadığından dâvanın bu noktadan reddine dair cevap lâyihası;

4 — İdari Mahkemeler; bu gibi dâvalarda tarafların ikame ettikleri tanıkları istimaa yetkili olmadığından ve hâdise adli bir mahiyet arzeylemiş olduğundan savunmanın reddine dair mahkemenin 4/5/1951 günlü ara kararı;

5 — Tarım Bakanlığının Baş Kanun sözcülüğüne yazısı ve bu yayazıya dâvacılar vekilinin cevap dilekçesi ve dosyadaki diğer evrak okunduktan ve 26/3/1951 gününde mahkemece tarafların teşekkül etmemesi ve dâva edilen vekilin mazareti sebebile dâvanın 4/5/1951 gününe bırakıldığı cihetle 4/5/1951 günlü celse yargılamanın ilk celsesi sayılacağından ve dâva edilen vekili bu celsede görevsizlik savunmasında bulunduğundan dâvacılar vekilinin süresi içinde mahkemede görevsizlik savunmasında bulunulmadığı yolundaki iddiası yerinde görümiyerek reddine karar verildikten ve Başkanun sözcüsünün (Hâdise orman kaçakçılığında kullanılırken yakalanan Esterlerin satılması hakkında ittihaz edilmiş orman satış komisyonu kararının iptali için Anamur Asliye Hukuk Yargıçlığı nezdinde açılmış bulunan dâvaya bakmak bu mahkemenin vazifesi dışında bulunduğuna dair beyan olunan itirazın reddi hakkında verilen kararın tetkikin mütaalliktir.

Komisyonun bu gibi kararları ittihaza salâhiyeti olduğunda kimsenin şüphesi yok. Ancak yargıç «hâdisenin tamamen adlî bir mahiyet arzetmiş ve idari mahkemeler bu gibi dâva nevilerinden tarafların ikame ettikleri delillerin; ki tanıkları istimaa yetkili olmadığı ve bu husus ancak mahkemece yapılabileceği şu hale göre hâdisenin tamamen adli mahkemelerin görevi dâhiline girmesi sebebile dâva itirazları yerinde görülmediğinden» diyerek ret kararı vermiştir. Bu kararı veren yargıcın gözünden 3546 sayılı kanunun «Dâva daireleri ve dâva daireleri umumi heyeti görmekte oldukları dâvalara ait her nevi tahkikleri re'sen de yapabilir» şeklindeki 41 inci maddesinin kaçmış olduğu anlaşılmaktadır.

Bu vaziyete göre Adalet mahkemesinin idare tarafından ittihaz edilmiş bulunan müsadere ve satış kararının iptali talebile açılmış bir dâvayı rüyetin vazifesi dâhilinde olduğuna dair verdiği karar Anayasanın 51 inci maddesine ve 3546 sayılı kanunun 23 üncü maddesine muhalifdir.

Binaenaleyh vazife konusunun yüksek mahkemece incelenmesine müsaade buyrulmasını rica ederim) yolundaki mütalâası dinlendikten sonra uyuşmazlık mahkemesinin 29/6/1951 günlü oturumunda gereği konuşulup düşünüldü :

Dâva 5653 sayılı kanunla değişen 3116 sayılı kanunun 127 inci maddesinin tâyin ettiği idari tedbir ve muamelelere itirazdan ibaret olup dâvacının vasıtaları zapteden idari makama müracaatla teminat mukabilinde bu vasıtaları almak hakkını haiz bulunmuş olmasına göre bu gibi dâva ve ihtilâfların tetkik ve halli hukuk mahkemesinin görevi dışında bulunduğundan mahkemenin vazife kararının KALDIRILMASINA 29/6/1951 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Eylûl 1333 ve Nisan 1339 tarihli kanunlara tevfikan vaziyet olunan emval hakkında sahipleri tarafından bu kanunların tatbiki aleyhine Danıştaydan bir hüküm alınmadıkça taraflar arasındaki ihtilâfın halli mahkemenin göre haricinde bulunmuştur.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 1951/22 — Karar : 1951/20

1 — Kostanti Lago ve Mihal Lago vekilleri Riga Hiristotulo ve Mihal Hristotulo tarafından hazine aleyhinde Bozcaada Sulh Hukuk Mehkemesine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâva edilen vekili tarafından ileri sürülen görevsizlik savunmasının reddine karar verilmesi üzerine Çanakkale Valiliğinin tahrikile uyuşmazlık ihdasını tazammun eden Başkanun Sözcülüğünün 21/6/1951 günlü yazısı ;

2 — Müvekkillerinin miras bırakanı İstirati Lago adına 327 tarihli tapuda kayıtlı Bozcaadada; evvelce hane şimdi depoya miras bırakanın Adada bulunmamasından dolayı Malmüdürlüğü tarafından tapuya gönderilen tezkere ile hazine namına kaydedilerek bilmüzayede başkasına ihale edilmiş olduğundan hâdisede 333 sayılı Emvali metruke kanununun atbiki Lozan muahedenamesi ve Maliye Bakanlığının tahriratı ve bu hususdaki talimat hükümlerine aykırı bulunduğundan hazine namına yapılan tescilin iptalile miras bırakan adına kayıt ve tesciline dair 13/11/1950 tarihli dâva dilekçesi ;

3 — 1331 Sayılı kanunun 7 inci maddesi ve 146 sayılı Büyük Millet Meclisi tefsiri gereğince Danıştaydan dâvacı tarafından alınmış bir karar

olmadığından dâvanın görülmesi mahkemenin vazifesinden hariç bulunduğuna dair cevap lâyihası ;

4 — Evvelce mahkeme tarafından verilen görevsizlik kararının Yargıtay Beşinci Hukuk Dairesinin 26/2/1951 tarihli kararile Lozan muahedesi hükümlerince Bozcaada ahalisi hakkında tasfiye kanunları ve Ankara itilâfnamesi hükümleri uygulanamıyacağına göre 1950 tarihinde tasfiye kanunlarına dayanılarak dâva konusu ayrı menkulün hazine adına yapılan tescilin iptal dâvasına bakmak gerekli olduğundan bahsile bozulması üzerine mahkemece bozmaya uyulmasına dair ara kararı ;

5 — Çanakkale Valiliğinin yazısı ve bu yazıya dâvacılar vekili tarafından verilen cevap dilekçesi ve dosyada bulunan diğer kâğıtlar okunduktan ve Uyuşmazlık Mahkemesine müracaatın şekline uygun ve süresi içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Danıştay Başkanun Sözcüsünün (146 numaralı tefsir mucibince hâdisenin 339 tarihli kanunlar bakımından Danıştayca tetkiki lâzım gelmekte olduğundan bu esas nazara alınmadan ittihaz edilen vazife kararının mevzuata aykırı olduğu düşünülmektedir. Keyfiyetin tetkiki ile vazife hususunda karar verilmesini rica ederim) yolundaki mütalâası dinlendikten sonra Uyuşmazlık Mahkemesinin 29/6/1951 günlü oturumunda gereği konuşulup düşünüldü :

1331 Sayılı kanunun 7 inci maddesinin tefsirini havi Büyük Millet Meclisinin 146 sayılı kararı gereğince Eylül 333 ve Nisan 1339 tarihli kanunlara tevfikan vaziyed olunan ve edilecek olan emval hakkında sahipleri tarafından bu kanunların tatbiki aleyhine Danıştaydan bir hüküm almadıkça kendilerine iadesine kanuni imkân bulunmadığına ve hazine adına olan tapunun iktisap sütununa göre dâvacıların miras bırakanı İstirati Lagodan metruken dâva olunan eve 17/6/1948 tarihli idare kurulunun el koyma kararile vaziyet edilmiş olduğuna ve taraflar arasındaki anlaşmazlık da idarî muamele ve tasarruf cümlesinden olan vaziyet kararının kanuna aykırı olarak ittihaz edildiğinden iptali talebinden ibaret olup bu hususun tetkiki Danıştaya ait olacağına göre mahkemenin vazifeli olduğuna dair kararı kanuna uygun görülmediğinden bu kararın KALDIRILMASINA 29/6/1951 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

Muhalefet Şerhi

Lozan andlaşması hükümlerince özel bir idareye tabi tutulan Bozca ve İmroz adaları ahalisi hakkında tasfiye kanunları ve 146 sayılı tefsir ve Ankara itilâfnamesi hükümleri uygulanamıyacağına ve Lozan andlaşmasının uygulanma suretine dair 13/6/1926 tarihli talimatnamenin üçüncü maddesinin A fıkrası ile 17/7/1927 tarihli talimatname hükümlerine göre

hazinece 948 yılından sonra el konulmuş olan dâva konusu gayrimenkulün hazine adına yapılan tescilin iptali hakkında açılan ve milkiyet ve tasarrufa taallûku itibariyle bakılması Adalet mahkemeleri görevine giren işbu dâvanın bakılmasına idare kurulunun 17/6/1948 tarihli kararı bir suretle engel teşkil edemiyeceğine binaen olayda dâvaya bakmak Adalet mahkemelerine ait ve râci olduğu reyinde bulunarak ekseriyetin kararına muhalifiz.

---

1 — Muhasiplerin idareleri zamanına ait hesaplarının tetkik ve muhakemesi Sayıştaya ait olup adalet mahkemelerinin görevi dışında bulunduğu.

2 — Zamanaşımına uğrayan paraların muhasipten tazminine Sayıştayca hükmolunabilmesi için muhasibin sun'u taksirinin bulunması lâzım geldiği.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 1951/16 — Karar: 1951/21

60 lira 90 kuruş Devlet alacağının zamanaşımına uğramasına sebebiyet verdiğinden bahisle bu paranın Çatalca eski Mal Müdürü Ömer Uluçaydan tahsiline dair olan Sayıştay üçüncü dairesinin kesinleşen 12/Mart/1941 tarih 621 sayılı ilâmı ile bundan geri kalan 49 lira 89 kuruş borçtan kurtulması hakkında Orhan Gazi Sulh Hukuk Mahkemesinden verilip yine kesinleşen 20/12/1944 gün ve 480 esas 367 karar sayılı ilâm arasındaki hüküm uyuşmazlığının giderilmesi dilekçe ile taraflardan hazine vekili tarafından Uyuşmazlık Mahkemesinden istenilmekle; Yapılan tebligat üzerine karşı tarafın cevap vermediği görüldükden ve dosyada bulunan ilâm suretleri ile Orhan Gazi Sulh Hukuk Mahkemesinden getirilen dâva dosyası ve diğer kâğıtlar inceledikten Danıştay Baş Kanun Sözcüsünün olayda hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ve Adalet Mahkemesinin dâvaya bakmağa görevli olmadığı ve Mal Müdürünün sun'u taksiri bulunmadığı cihetle hazinenin muarazasının men'ine karar verilmesi lâzım geldiği yolundaki mütalâası dinlenildikten sonra Uyuşmazlık Mahkemesinin 12/10/1951 günlü oturumunda gereği konuşulup düşünüldü:

Her iki ilâm aynı konu üzerinde çıkmış olup bu yüzden hakkın yerine gerilemesi imkânsız olduğuna ve muhasiplerin idareleri zamanına ait hesaplarının tetkik ve muhakemesi 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu gereğince Sayıştaya ait olup Adalet Mahkemelerinin görevi dışında bulunduğuna ve müruruzamana uğrayan paraların muhasipten tazminine Sayıştayca hükmolunabilmesi için muhasibin sun'u taksirinin bulunması lâzım geldiği 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 20 inci mal-

desinde tasrih edildiğine ve adı geçen Ömer Uluçay'ın bu paranın en eskisinin verildiği tarih olan 20/12/928 gününden 10 sene geçmeden önce 13/12/1938 tarihli yazı ile tahsili için hazine avukatına bildirdiği ve esasen kendisinin Çatalcada vazifeye 10/10/1938 gününde başladığı anlaşılmasına göre görevsiz bulunan Orhan Gazi Sulh Hukuk Mahkemesi kararı ile Mal Müdürü Ömer Uluçay'ın zamanaşımına uğrattığına dair olan Sayıştay üçüncü dairesi ilâmının kaldırılmasına ve adı geçen Mal Müdürünün kusuru olmadığı anlaşıldığından hazinenin bu paranın tahsili hakkında kendisine karşı vâkı olan muarazasının men'ine 12/10/1951 günün de Oybirliğile **karar verildi.**

—o—

Adalet Dergisine abone olma ve kitap alma şartları

1 — Adalet Dergisine abone olmak ve Adalet Bakanlığı tarafından bastırılan kitaplardan satın almak istiyenler :

a) Neşriyat Müdürlüğüne bir mektupla adreslerini ve abone veya kitap isteklerini bildireceklerdir.

b) Kitap veya abone bedelini bulundukları yer mal sandığına yatıracaklar ve karşılığında alacakları (hasılatı müteferrika) makbuzunu ya mektuplarına bağlı olarak gönderecekler, yahut ta oturdukları yer C. Savcılığına teslim edeceklerdir.

c) C. Savcılığı teslim aldığı makbuzu ve istenilen kitap veya aboneyi ve alıcının adresini Adalet Bakanlığına gönderecektir.

d) Kitap ve dergiler ayrıca posta ücreti istenilmeksizin Bakanlık Neşriyat Müdürlüğünden alıcının adresine yollanacaktır.

e) Adalet Dergisinin kapağında gösterilen kitaplardan başkasını almak istiyenler o kitabın mevcudu olup olmadığını daha önce Neşriyat Müdürlüğünden sormaları ve ona göre istemeleri lâzımdır.

Dergiye konulması istenilen yazılar doğrudan doğruya Bakanlığa *gönderilir. Yazıların Dergiye konulup, konulmıyacağı bildirilmez ve konulmıyan yazılar geri verilmez. Dergideki yazılardan öne sürülen düşünce ve inanlar yazarların düşünce ve inanlarıdır.*

GS